

Samrådsredogörelse

Detaljplan för del av fastigheten Nockebyhov 2:22 vid Tyska Bottens Väg i stadsdelen Nockebyhov, S-Dp 2014-19532

Innehåll

Sammanfattning	2
Bakgrund.....	4
Förslagets syfte och huvuddrag.....	4
Hur samrådet bedrivits.....	4
Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstaganden.....	5
Allmänt om samrådet och planprocessen.....	5
Allmänt om förslaget och utvecklingen	7
PBL	8
Arkitektur och gestaltning	10
Kulturmiljö	12
Olägenheter för grannar	13
Grönområde - Fågelskogen	15
Gator och trafik	18
Teknisk försörjning.....	20
Hälsa och säkerhet	22
Miljö- och klimataspekter	22
Förskolor och skolor.....	23
Barnperspektivet.....	24
Enskildas förslag på alternativa lösningar	24
Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande	28
Föreslagna förändringar.....	30
Inkomna synpunkter	32
Statliga och regionala myndigheter och förbund	32
Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar	34
Övriga remissinstanser	40
Sakägare enligt fastighetsförteckning	42
Övriga, ej sakägare	73

Sammanfattning

Planen syftar till att möjliggöra att 20 radhus och två flerbostadshus med ca 60 lägenheter uppförs utmed Tyska Bottens Väg och Mälarblick. Planförslaget sändes ut på samråd 2017-01-24 -- 2017-03-07. Under samrådet har ca 130 yttranden inkommit. *Flertalet remissinstanser tillstyrker planförslaget men framför synpunkter i sak. Det gäller bl a husens höjd, gestaltning och färgsättning. Sakägare, lokala föreningar och övriga boende som framfört synpunkter är i stort samfällt kritiska att över huvud taget bygga i skogsremsan med dess naturvärden och rekreativa funktion. Synpunkter framförs att föreslagna hus är för höga och kommer för nära befintlig bebyggelse. Det påpekas att trafik- och parkeringssituationen försvåras ytterligare med fler bostäder. Föreslagen bebyggelse anses också bryta mot stadsdelens karaktär. Länsstyrelsen fäster främst uppmärksamhet på vikten att redovisa konsekvenserna för naturvärdena av planerad bebyggelse i stadsdelen.*

Aktuellt planarbete bygger på det program för västra Nockebyhov som stadsbyggnadsnämnden godkände 2013. I programmet identifierades planområdet som lämpligt för flerbostadshus i fyra våningar och radhus. Ett programarbete syftar till en helhetsbedömning innan de enskilda detaljplanerna påbörjas. Mot den bakgrunden finner kontoret det förvånande att det hävdats att en sådan helhetsbedömning ej gjorts eller att föreslagna flerbostadshus i 4-5 våningar och radhus helt skiljer sig från de ursprungliga tankarna. Att det skett vissa förändringar av förslaget av typen garage istället för ytparkering och en partiell höjning med en våning får betraktas som normalt planförfarande.

Kontoret har liksom miljöförvaltningen bedömt att ingen miljökonsekvensbedömning varit nödvändig. Ett flertal utredningar angående landskaps- och naturvärden har däremot utförts (se planbeskrivningen). Nockebyhov är välförsörjt med grönska. Gubbkärrsskogen vid Mälaren och Judarn naturreservat som gränssar direkt till stadsdelen, ger höga grönkvaliteter. Genom att planprocesser för tre detaljplaner pågått i stort parallellt torde en god överblick av planerade förändringar erhållits. I samtliga planprojekt har viktiga spridningskorridorer bibehållits. I två fall har tidigare tänkt bebyggelse utgått eller flyttats för att ej störa spridnings sambanden. Skulle de tre bostadsprojekten med drygt 200 bostäder genomföras kommer ca 7 procent av västra Nockebyhovs grönmark att utgå. Därutöver finns inte oväsentliga natur- och grönytor på fastighetsmark inklusive inom villatomter. Exploateringsnämnden har tagit beslut att om de tre planerade projekten genomförs, kommer grönkompensationsåtgärder vidtas om 16-22 miljoner

kronor. Kontoret bedömer mot denna bakgrund att Nockebyhov även fortsatt kommer att erbjuda höga naturvärden.

Synpunkter framförs att västra Nockebyhov inte tål fler bostäder bl a för att trafiken på Gubbkärrsvägen tidvis står still och att parkeringssituationen är högst problematisk. Kontoret konstaterar att bostadsbyggnadsbehovet är stort i staden. Nya bostäder planeras i stor del av Stockholm där trafiken inte heller löper fritt. Stadens linje är att det är viktigt att kollektivtrafiken utvecklas liksom cykeltrafiken. När det gäller parkeringssituationen konstateras att en viss avgång av parkeringsplatser kommer att ske vid förnyelse av Nockebyhov 2:22. Samtidigt kommer parkeringsavgifter att införa i stadsdelen 2018 vilket kan komma att påverka efterfrågan på gatuparkering. Enligt en särskild parkeringsutredning, finns på gatorna också en marginal vad gäller parkeringsmöjligheter i västra delen av Nockebyhov. Gångavståndet till bilen kommer sannolikt att öka. Om nya bostäder tillkommer i Nockebyhov 2:22 och i de två andra aktuella planprojekten så ökar behovet av nya skol- och förskoleplatser. Utbildningsförvaltningen m fl studerar frågan hur skolbehovet kan lösas i Nockebyhov eller närmaste stadsdelar.

Stockholm är en av Europas snabbast växande städer. Det har lett till hög bostadsefterfrågan som i sin tur lett till ett historiskt sett högt bostadsmål om 140 000 bostäder till 2030. En konsekvens av detta är en tätare stad med nya relationer mellan befintlig och planerad bebyggelse. I aktuellt planområde planeras enligt remissförslaget de nya husen ca 20 -35 meter från befintliga radhus i Mälarblick. Befintliga radhus ligger högre än planerade vilket inte är oväsentligt ur bl a insynssynpunkt. Dessutom kommer viss vegetation att bevaras eller nyplanteras mellan ny och befintlig bebyggelse. Några problem med skuggbildning uppstår ej vare sig för befintliga bostäder eller de nya. Ur stadsbildssynpunkt står de föreslagna flerbostadshusen mot motstående flerbostadshus medan radhusen i tre våningar (inkl souterräng som radhusen i Mälarblick) möter en lägre tvåvåningsbebyggelse (Nockebyhofs servicehus. I korsningen Tyska Bottens Väg och Mälarblick i fint solläge skapas en platsbildning med lokaler. Generellt är nybebyggelsen en dryg våning högre än på motsatt sida av Tyska Bottens Väg.

Sammantaget har kontoret funnit att det är möjligt med nya bostäder inom Nockebyhov 2:22. Nockebyhov utgör en god stadsmiljö välbelägen i regionen. Att det smala lutande skogspartiet vid Tyska Bottens Väg tas i anspråk för bebyggelse bedöms som acceptabelt.

Nya bostäder är angeläget för bostadsförsörjningen i stort, för att ge bättre underlag för stadsdelens ringa men viktiga kommersiella service samt för att utöka beståndet av flerbostadshus med hiss. Remissyttrandena visar emellertid att det finns anledning att omstudera planförslaget på vissa punkter. Det korta flerbostadshuset närmast radhusen vid Mälarblick föreslås sänkas med en våning. I den norra ändan av det längre flerbostadshuset vid Tyska Bottens väg föreslås den översta våningen dras tillbaka en bit för en bättre övergång till de planerade radhusen. Dessa föreslås flyttats närmare Tyska Bottens Väg. Därmed sänks nockhöjden och avståndet ökar i varierande grad (husen är förskjutna) till radhusen vid Mälarblick. Som en konsekvens flyttas några parkeringsplatser till en gemensam parkeringsplats och fler kantstensplatser tillkommer. Radhusens individuella färgsättning ändras (ej planfråga) så att de tre radhusgrupperna får var sin sammanhållen färgsättning. Bearbetningarna innebär att antalet bostäder reduceras med tre till sammantaget ca 76 bostäder. Med anledning av de synpunkter som framförts under samrådet föreslår kontoret således följande revideringar inför granskning:

- *Flertalet radhus flyttas 0,5 – 2,5 meter närmare Tyska Bottens Väg vilket gör att även husens höjd sänks*
- *Några förgårdsparkeringar utgår*
- *De gemensamma parkeringsytorna utvidgas*
- *Radhusens färgsättning ändras (ej planfråga)*
- *Det korta flerbostadshuset vid Mälarblick sänks en våning*
- *Översta våningen av flerbostadshusets norr del vid Tyska Bottens Väg dras tillbaka*
- *Antalet bostäder reduceras med tre till sammantaget 76.*

Bakgrund

Förslagets syfte och huvuddrag

Detaljplanen (remissversionen) syftar till att ca 20 radhus och två flerbostadshus med ca 60 lägenheter ges möjlighet att uppföras utmed Tyska Bottens Väg och Mälarblick. Ett mindre torg skapas vid hörnet Tyska Bottens Väg/Mälarblick. Bottenvåningarna som omgärdar torget är avsedda för kommersiella lokaler. Ett gångstråk och spridningskorridor i Fritidsvägens förlängning behålls och rustas. En elnätstation ersätts med en ny på Tyska Bottens Vägs norra sida.

Hur samrådet bedrivits

Plansamråd för aktuell detaljplan pågick under perioden 2017-01-24 -- 2017-03-07. Information om samrådet skickades ut enligt sänd-

lista till remissinstanser och berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen. Samrådsförslaget visades i Tekniska Nämndhuset, på Brommaplans bibliotek samt på stadsbyggnadskontorets hemsida, www.stockholm.se/detaljplaner. Annons om samråd och samrådsmöte publicerades i lokaltidningen Mitt i Bromma tisdagen den 24 januari 2017. Samrådsmöte hölls 2017-02-14 i Södra Ängby skola där närmare 80 personer närvarade.

Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstaganden

Nedan redovisas ämnesvis de synpunkter som inkom under samrådet. Stadsbyggnadskontorets kommentarer och ställningstagande redovisas i kursiv stil efter varje ämne.

Allmänt om samrådet och planprocessen

Länsstyrelsen: Länsstyrelsens har redan i programyttrandet tagit upp frågan om att miljöbedömning borde övervägas för programområdet, framförallt som ett redskap att skapa ett bra underlag för planering. Bebyggelse föreslås i en ekologiskt betydelsefull spridningszon mellan bl. a Judarskogen och Mälarens stränder och vatten. Exploateringarna berör alltså även den i RUFS 2010 utpekade gröna värdekärnan kring Judarnsjön samt det gröna svaga sambandet längs Mälarstranden. Det finns risk för att värdekärnan och spridningsfunktioner försvagas i och med kommande exploateringar av området. Bebyggelseutvecklingen i området bör ses i ett större sammanhang där alla aktuella utbyggnadsområden sammantaget bedöms beträffande påverkan på exempelvis gröna samband. Detta kan med fördel göras i en miljöbedömning.

Enskildas synpunkter: De många detaljplanerna (f.n. fem stycken innebärande ca 500 nya bostäder) i det lilla Nockebyhov med sin naturmark får kumulativa miljöeffekter med betydande oreparabel miljöpåverkan. Att området är föremål för 5 detaljplaner kan inte ses som något annat än ett sätt att splittra boende i området, undgå helhetsbedömningar från miljöinstanser vad gäller djurens strövområden mellan Mälaren och Judarns naturreservat, övriga miljökonsekvenser, trafikfrågor, skola och barnomsorg. Att staden försöker kupa igenom flera små detaljplaneändringar för att undvika att göra en Miljökonsekvensbeskrivning är upprörande. Ta ett helhetsgrepp istället för att "snuttifiera" så viktiga saker som bostadsbyggande som bör ha värden som håller i generationer.

Samrådsmötet borde ha hållits i en lokal närmre planområdet samt att protokoll förts vid mötet att ta del av efteråt. Varför hade detta

möte en moderator till skillnad från samrådsmötet som gällde planen vid Gubbkärrsvägen? Konsulternas rapporter gällande miljökonsekvenser är intetsägande. Ställning tas inte i någon riktning. Detta medför att dessa skrifter är totalt värdelösa, för alla parter, även för beslutsfattarna/politikerna. Bristfälligt och ensidigt formulerat underlag, i vilket fördjupade och väldokumenterade analyser vad gäller förutsättningarna för genomförandet helt saknas. Detta försvårar för remissinstanser och sakägare att lämna synpunkter utifrån ett faktabaserat helhetsunderlag.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Föreliggande detaljplaneförslag har utarbetats utifrån en helhets-syn formulerat i "Program för västra Nockebyhov". Programmet (dnr 2011-05829) godkändes av stadsbyggnadsnämnden 2013. I programmet redovisades flera möjliga bebyggelseområden varav aktuellt planområde var ett. Det kan noteras att vissa områden utgick ur programmet bl a på grund av synpunkter från boende och Länsstyrelsen. Skönhetsrådet framför fö i sitt remissvar för Nockebyhov 2:22 "Att ett större programområde beretts under ett sammanhållet samråd har givit en god översyn av områdets kvalitativa tillgångar avseende naturmark så väl som kulturhistoriskt värde".

Kontoret anser det missvisande att som hävdats, området "snuttifierats" genom att det delats upp i flera delplaner. Istället menar kontoret att de nu tre aktuella detaljplanerna utgår från ovan nämnda programarbete som varit föremål för remiss- och samrådsbehandling samt beslut i stadsbyggnadsnämnden. Därefter har områdena markanvisats och nu blivit föremål för planprocess. Genom att tre detaljplaneprocesser pågått i stort parallellt så torde remissinstanser och boende fått en acceptabel bild av aktuella förnyelseplaner.

I programmets Start-PM uppskattades att Nockebyhov 2:22 kunde rymma fyra våningar höga flerbostadshus och ca 13 radhus. Genom borttagandet av en ytparkering kunde antalet radhus i föreliggande planförslag öka till ca 20. Flerbostadshuset bedömdes kunna höjas från programmets fyra våningar till 4 till 5 våningar. Genom att förlägga parkeringen i garage kunde en ytparkering utgå.

Karakteristiskt för västra delen av Nockebyhov är ett inte oväsentligt inslag av flerbostadshus. I Nockebyhov utgör lägenheter i flerbostadshus två tredjedelar av samtliga bostäder. En stadsbyggnadsmässig idé i föreliggande detaljplan är att föreslå flerbostads-

hus uppförs mitt emot befintliga flerbostadshus. De föreslagna lägre radhusen står mot den två våningar höga befintliga bebyggelsen (Nockebyhovs servicehus) på andra sidan om Tyska Bottens väg.

Tillgången och närheten till grönska i västra Nockebyhov får anses som mycket god. Föreslagna hus längs Tyska Bottens Väg/ Mälarblick planeras på grön mark som har kvaliteter i sig och har upplevelsevärden för närboende. Den relativt smala lutande skogsremsan i norrläge bedöms ha begränsad rekreativt värde. Kontoret har liksom miljöförvaltningen bedömt att ingen särskild miljökonsekvensbedömning varit nödvändig. Ett flertal utredningar har emellertid utförts angående ekologiska värden och landskapsmässiga kvaliteter. En trädinventering har även utförts. En bevarad spridningskorridor genom planområdet i Fritidsvägens förlängning kommer att stödja sambandet mellan Gubbkärrsskogen med Judarskogen. Bebyggelsen i de tre aktuella planområdena i Nockebyhov (Nockebyhov 2:22, Ordenskapitlet m fl och Nockebyhov 1:1) tar ca sju procent av västra Nockebyhovs grönska (inkluderar även odlingslotterna men ej Ängbybadet, camping- och sommarstugeområdet). Därutöver finns inte oväsentliga natur- och grönytor på fastighetsmark inklusive t ex villatomter. Skulle samtliga tre bostadsprojekt genomföras kommer grönkompensationsåtgärder för 16-22 miljoner kronor att vidtas enligt beslut i exploateringsnämnden.

Kritik har framförts varför samrådsmötet inte hölls i Nockebyhov. Stadsbyggnadskontoret inventerade inför samrådet en rad möjliga lokaler i stadsdelen och dess närmaste omgivning. Lokalerna var antingen ej tillgängliga för möte eller för små. Den närmaste lokalen med tillräcklig storlek var Södra Ängby skola i grannstadsdelen Södra Ängby.

Under samrådstiden träffade representanter från stadsbyggnadskontoret, miljöförvaltningen och exploateringskontoret personer från Forum Nockebyhov för en diskussion och rundvandring i Nockebyhov. Representanter från föreningen hade tidigare varit på till stadsbyggnadskontoret för utbyte av synpunkter. Forum Nockebyhov är en form av paraplyorgan för olika föreningar och boende i Nockebyhov.

Allmänt om förslaget och utvecklingen

Bromma stadsdelsnämnd: Nämnden vill se en bearbetning av planen där radhusen utgår, men antalet bostäder bibehålls.

Exploateringsnämnden: Nämnden ser positivt på att området bebyggs trots att en utbyggnad av området medför ganska stora investeringar för staden i form av ombyggnad av gator och utbyggnad av ledningsnät. Det ger en positiv påverkan på stora delar av Nockebyhov och underlättar även en utbyggnad av bostäder på andra ställen i stadsdelen

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Bromma stadsdelsnämnd anser till skillnad mot stadsdelsförvaltningen att radhusen bör utgå men att antalet bostäder totalt bör bibehållas dvs ca 80 st. Det skulle få som konsekvens att de två flerbostadshusen måste höjas från 4-5 våningar till 5-6 våningar samt en sjunde våning vid korsningen. Kontoret menar att det skulle innebära en alltför kraftig skalförskjutning (jämfört med markanvisningen utgick redan innan samrådet en tidigare sjätte våning i hörnan Tyska Bottens Väg och Mälarblick). Efter inkomna synpunkter under samrådet föreslås en sänkning med en våning av det korta flerbostadshuset för bättre anpassning till närliggande radhusen i Mälarblick. Skulle flerbostadshuset höjda om 4-5 våningar kvarstå men ändå enligt stadsdelsnämnden inrymma ca 80 bostäder behöver det förlängas med 30-40 meter (det kan noteras att ett radhus ytmässigt egentligen motsvarar två lägenheter). Om radhusen skulle utgå uppstår en relativt begränsad skogsremsa mellan föreslaget flerbostadshus (höjt i stadsdelsnämndens version) och befintlig förskola. Det vore inte otänkbart att föreställa sig att denna rest i framtiden, med ett fortsatt behov av bostäder, ånyo skulle vara intressant för bostadsexploatering. Då skulle flerbostadshus kanske förespråkas precis som hälso- och miljöskyddsförvaltningen föreslagit under föreliggande remiss. Skalan skulle då te sig än mer besvärande för omgivande radhus och lågbebyggelse. Kontoret menar att föreslagen balans mellan flerbostadshus och radhus är den lämpligaste stadsbyggnadsmässiga avvägningen i denna del av Nockebyhov.

PBL

Enskildas synpunkter: Stadsbyggnadskontoret har inte arbetat utifrån angivna och tvingande bestämmelser i PBL:s 2 kap. 3§, 6§ och 7§. Det är av yttersta vikt för rättssäkerheten och demokratin att korrekt och nödvändigt underlag tas fram så att lagstadgade överväganden enligt PBL kan göras och utgöra underlag för ställningstagande och beslut av de folkvalda politikerna. Med hänvisning till de föreslagna husens inkräktande placering, skövling av Fågelskogen, och rubbande av Ulla Bodorffs genomarbetade landskapsarkitektur i det nu blåklassade området, uppfylls inte kraven i 2 kap. 3 § eller 6 § PBL avseende estetiskt utformning, stads- och land-

skapsbilden och bebyggelseområdets särskilda historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden. En skövling av Fågelskogen bryter mot 2 kap 7 § PBL genom att en sådan skulle fränta barnen och de vuxna i området, en lämplig plats för lek, motion och annan utevistelse. Skövlingen av skogen i förening med den föreslagna bebyggelsen innebär en betydande miljöpåverkan, jfr 4 kap. 34 § PBL. Den föreslagna bebyggelsen kan inte anses förenlig med PBL:s krav på hänsynstagande till kulturvärden. Yrkan ställs att ärendet återremitteras med krav på en professionell och korrekt miljökonsekvensbeskrivning (MKB) enligt PBL, som ska ligga till grund för vidare handläggning

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Nockebyhov är en stadsdel med goda kvaliteter. Stadsdelen är ingen traditionell trädgårdsstadsdel utan karakteriseras av en blandning av flerbostadshus i huvudsak i 3-5 våningar, radhus och villor. Merparten av hus karakteriseras av en välstuderad enkel femtitalsarkitektur. Inslaget av grönska är betydande. Blandningen av hustyper i Nockebyhov gör att föreslagna flerbostadshus och radhus inte bryter stadsdelens typologi. I en stadsdel som bedömts som möjlig att komplettera med nya bostäder är det svårt att i alla relationer undvika att bygga i närheten av befintlig bebyggelse.

I västra delen av Nockebyhov är tre kompletteringsprojekt aktuella på grön mark. Även efter ett eventuellt genomförande är tillgången och närheten till grönska påtaglig. Planområdet ligger endast ca 150 meter från Judarn naturreservat i öster och Gubbkärrsskogen vid Mälarens strand i väster.

I planprocessens tidiga skede ställde stadsbyggnadskontoret en fråga till miljöförvaltningen om behov av en särskild miljökonsekvensbeskrivning. Miljöförvaltningen bedömde att en MKB ej var nödvändig. En rad andra miljöutredningar har emellertid framtagits vilket framgår ovan liksom i andra planhandlingar.

Det bör noteras att den nämnda blåklassningen avser stadsmuseets inventerade och klassificerade radhus inom Mälarblick och inte det naturområde som är föremål för aktuellt planarbete. Likaså är det en missuppfattning att landskapsarkitekten Ulla Bodorffs arbete även omfattade aktuellt naturområde.

Länsstyrelsen yttrade sig 2016 med anledning av ett överklagat planförslag vid Tyska Bottens väg/Ferievägen - Nockebyhov 1:1 (dnr 2012-18914, ca 45 bostäder i 4-5 våningar höga hus på naturmark). Länsstyrelsen konstaterade "att planområdet ligger i

förhållandevis tät stadsmiljö i stadsdelen Nockebyhov. Vid förtätning i ett sådant område måste större påverkan än i andra områden godtas". Detaljplanen för Nockebyhov 1:1 vann laga kraft i maj 2017.

Arkitektur och gestaltning

Stadsdelsnämnden: Utformning och färgsättning av de nya flerbostadshusen måste anpassas till områdets karaktär.

Bromma Hembygdsförening: Förslaget innebär en insynsproblematik för de befintliga radhusen som har helt uppglasade fönsterband. De närmaste radhusen till flerbostadshusen blir alltför störda av den nya, höga byggnaden. Det korta flerbostadshusets översta våning bör utgå. Det behövs ett tydligt mellanrum och underordning av byggnadshöjden gentemot det kulturhistoriskt värdefulla, blåklassade radhusområdet. Det långa flerbostadshuset är för tjockt i den västra avslutande delen. Det blir väldigt trångt mellan huset och den branta sluttningen. Här är också avståndet till radhusen på Mälarblick kort. Det skiljer mycket i höjd mellan de nya radhusen och de befintliga tvåvåningshusen längs Tyska Bottens Väg. Sänk radhusens takfot. Färgsättningen behöver vara lugnare, enhetligare och mera anpassad till den omgivande bebyggelsen.

Skönhetsrådet: Arkitekturen har illustrerats med en färgsättning som är främmande i området. Radhusen och flerbostadshusen ska förhålla sig närmare den karaktär som redan råder utan att bli pastischer. Radhusen skulle kunna få en mer gestaltad och mindre repetitiv utformning där individualiteten rangas i detaljer snarare än i olika färger och i sak bättre rangar femtiotalarkitekturens styrka.

För flerbostadshusen bör gestaltningen mot platsbildningen studeras om till ett mer slutet hörn som likt gestaltningen i arkitekturen på motsatt sida Tyska Bottens Väg omsluter och inte reser sig mot korsningen. Flerbostadshusets möte med radhuslängan ska studeras om så att skalorna möts på ett mindre dramatiskt sätt.

Stockholms Naturskyddsförening: Flerfamiljshusen kritiserar för läget i terrängen och det finns anledning att förklara hur de två första våningar ger en god boendemiljö.

Enskildas synpunkter: I förslaget används två olika arkitektfirmor som inte är synkroniserade. Otroligt fula hus som saknar stil och god smak och som inte passar in i miljön? Arkitekterna har låtit rita efter tycke och smak. Var kommer det estetiska in någonstans? Byggnaderna är inte samstämmiga med vare sig befintlig bebyggel-

se eller med varandra och strider klart mot områdets historiska karaktär. Förslaget i helhet är en arkitektonisk katastrof. Att anlita olika arkitektbyråer som inte kommunicerar sinsemellan eller tar hänsyn till tidigare utformning av området är ett hån mot de som ritade området.

Radhusen hamnar nära befintliga radhus på Ferievägen och Mälarblick vilket är negativt för både de nya och de befintliga husen. En fantastisk utsikt från befintliga radhus byts ut mot en vidöppen insyn. Pastellmönster gör saken än värre, rosa, lila, ljusblått, en horribel färgsättning. De nya radhusen skulle tillföra större kvalitéer till befintlig bebyggelse om de var färre i antal och då skulle också fler parkeringsplatser kunna anordnas.

Flerfamiljshusen är mycket okänsligt utformade och placerade. De är högre, bredare, större – där helheten är rejält uppskalad jämfört den subtilt smäckra arkitekturen runtomkring. De nya husen visar ett helt annat linjespel, fullt av vinklar och prång. Förslaget har volymer i olika kulörer och är möjligen tänkt att upplevas som variationsrikt, men kommer att uppfattas som ett torftigt och plottrigt försök att få något stort, klumpigt och enkelt byggt att verka intressant. Denna oroliga gestaltningsidé relaterar inte till befintlig bebyggelse som karaktäriseras av tydliga väl proportionerade volymer av gedigna material. Att i de nya husen ta upp de befintliga husens indragna hörn för att därigenom skapa ett torg är en floskel så intellektuellt och estetisk pinsam. Att bygga ett 5 våningshus ca 20 meter från den befintliga radhuslängan är oacceptabelt. Byggnadshöjden är högre än all annan bebyggelse i närområdet och har en helt annan skala än befintlig bebyggelse på andra sidan gatan. Ett högt och framträdande flerfamiljshus precis vid uppfarten till Mälarblick förtar naturupplevelsen upp till utsikten.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Tyska Bottens Väg är den enda genomgående gatan i västra Nockebyhov och den äldsta vägen i stadsdelen. Idag utgör aktuellt naturparti med parkeringsplats, elnätstation och kantstensparkering utan trottoar ett något diffust gaturum. Genom planerad bebyggelse och den som planeras längre norrut (Nockebyhov 1:1) längst samma gata, kan intrycket ett huvudstråk förstärkas. Även om Nockebyhov inte generellt upplevs som en otrygg stadsdel så innebär nuvarande situation ett närmare 90 meter långt släpp där det inte finns bostäder. Om föreslagna bostäder tillkommer liksom trottoar så kan det för vissa innebära en känsla av trygghet.

I den enda egentliga fyrvägs korsningen i stadsdelen föreslås flerbostadshus. Dessa möter de befintliga flerbostadshusen på ömse sidor om Dalgången. Det föreslagna torget med lokaler i botten våningen tar upp det befintliga temat med indragna hörn i korsningen. De befintliga flerbostadshusen är 3-4 våningar medan föreslagen bebyggelse är 4-5 våningar samt lägre fasadpartier. Den stadsbyggnadsmässiga huvudidén att anpassa ny bebyggelse till omgivningen fullföljs genom att skalan sänks i norra delen av planområdet. Där förläggs tre våningar höga radhus (två mot Mälarblick) mot de två våningar höga befintliga husen (Nockebyhovs servicehus) på motstående sida av Tyska Bottens väg. De föreslagna flerbostadshusens fasadförskjutningar, den relativt sparsmakade arkitekturen och förgårdsmarken, knyter an till den befintliga enkla 50-talsarkitekturen.

För att få en bättre anpassning till befintliga radhus i Mälarblick föreslås att det mindre flerbostadshuset sänks en våning. Likaså föreslås inför granskning att det längre flerbostadshusets övre våning (fjärde våningen) i den norra delen dras tillbaka en mindre del för att ansluta till radhusens trevåningsskala.

Angående kritiken mot radhusens individuella färgsättning så föreslås inför granskning att de tre radhusgrupperna få en mer enhetlig färgsättning. Därmed skapas en lugnare färgsättning vilket också bättre överensstämmer med rådande färgsättning i västra Nockebyhov. Genom planerade revideringar torde bl a vissa av bl a Bromma Hembygdsförening och Skönhetsrådets synpunkter tillgodoses.

Kulturmiljö

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Stockholms stadsmuseum: Områdets kulturhistoriska kvalitéer kan tas om hand bättre genom att ge naturen en större och mer framträdande roll. Genom att sänka husens höjd blir husen mindre dominerande till naturens och trädens fördel. Med hänsyn till den bakomliggande grönskan och till 1950-talsbebyggelsen bör flerbostadshusen ha en byggnadshöjd motsvarande de befintliga flerbostadshusen i korsningen Tyska Bottens Väg-Dalgången-Mälarblick.

Enskildas synpunkter: En naturnära kulturskyddad förortsmiljö blir en steril stadsmiljö. Ett fördärvande av den befintliga stadsbildens karaktär. Inplaceringen av ny bebyggelse mellan de blåklassade 60-talsradhusen på Mälarblick och de grönklassade 50-talshusen utmed

Tyska bottens Väg hackar upp den ursprungliga planeringen till oigenkännlighet. Den nya höga bebyggelsen innebär en sådan förvanskning och sådana negativa effekter för helhetsbilden på Mälarblick att de kulturhistoriska värdena går förlorade, vilket innebär att byggnadernas skydd riskerar att omprövas eftersom denna skyddsmärkning förlorat allt praktiskt värde. Radhusens fönstervägg förutsätter en skog utanför, tas skogen bort förvanskas radhusens kulturvärde. Ny bebyggelse måste anpassas till den lägre befintliga bebyggelsen och de kulturhistoriska byggnadernas formspråk. Den nya bebyggelsen ska anpassas efter Mälarblicksområdet eftersom det har den högsta klassningen. Allmänintresset bör tillgodoses på ett sätt som bevarar den unikt höga folkhemskvaliteten i befintligt byggnation och landskapsarkitektur, samt visar respekt för de som kommer bo närmast de nya byggnaderna.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret föreslår att det mindre flerbostadshuset mot Mälarblick sänks en våning liksom tillbakadragande av översta våningen i den norra delen av flerbostadshuset längs med Tyska Bottens Väg. Därmed nås en bättre anpassning till omgivningen. Att det långa flerbostadshuset redovisas drygt en våning högre (med inslag av lägre partier) jämfört med motstående flerbostadshus på motstående sida av Tyska Bottens Väg bedöms som rimligt. I övervägandet finns även med en avvägning till stadens högt satta bostadsmål. Sammantaget har således de nya flerbostadshusens arkitektur och höjd utgått från de befintliga flerbostadshusens skala. På ett motsvarande sätt har de föreslagna radhusens skala förhållit sig till Nockebyhovs servicehus i två våningar. Det kan noteras att miljö- och hälsoskyddsförvaltning anser att radhusen bör ersättas av flerbostadshus. Som framgått menar stadsbyggnadskontoret att radhusens skala bättre ansluter till stadsdelens och närområdets karaktär.

Olägenheter för grannar

Enskildas synpunkter: Den nya bebyggelsen ger en radikalt försämrad boendemiljö i första hand mindre ljus och ökad insyn för befintliga bostäder. De befintliga radhusens stora fönster kommer att ge insyn i stället för som i dag utblickar. Uppförandet av flerbostadshus och radhus i tre plan på 20 meters avstånd måste betraktas som betydande olägenhet mot bakgrund av att blåklassningen av radhusen omöjliggör utbyte mot mindre fönster eller andra förändringar av fönstren. Byggandet kommer att föregås av sprängningar nära samfällighetens blåklassade hus med påtaglig risk för skador på hus och ledningar. Lagstiftningen kring

sprängskador ger klen skydd åt den som drabbas: den som får en skada måste påvisa att den som sprängt varit oaktsam eller vårdslös, vilket är mycket svårt.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Befolkningstillväxten i Stockholm är rekordhög. För att möta bostadsbehovet har kommunfullmäktige beslutat att 140 000 bostäder ska tillkomma till 2030. Det innebär en ca 30 procentig ökning av stadens bostadsbestånd. Följden blir betydande förändringar i många stadsdelar. I ovan nämnda program för västra Nockebyhov framförs att "En successiv utveckling av stadsbyggelsen innebär alltid konsekvenser för de som bor och verkar i det aktuella området. Dessa konsekvenser är normalt ökat trafik, ändrad parkeringssituation, ianspråktaganden av ytor som inte är bebyggda, nya ljusförhållanden och förändrad i närliggande bebyggelse. I en växande stad behöver denna typ av förändring normalt accepteras". Länsstyrelsen uttalade 2016 i samband med ett överklagande av detaljplaneförslaget Nockebyhov 1:1 (se ovan) "att planområdet ligger i förhållandevis tät stadsmiljö i stadsdelen Nockebyhov. Vid förtätning i ett sådant område måste större påverkan än i andra områden godtas".

Boende i radhusen i bl a Mälarblick får genom planförslaget en ny situation som i olika grad påverkar bl a frågan om insyn. De fina blåklassade radhusen vid Mälarblick närmast planområdet kan delas in i två delar. Den större södra delen avgränsas från planområdet av en lokalgata och en högre mur. Delar - om än smala - av markområdet nedanför muren ingår i Mälarblicks fastighet. Där bestämmer samfälligheten Mälarblick om bevarad grönska för upplevelsevärden och hindrad insyn. Tanken är att planområdets övriga delar närmas radhusen på Mälarblick ska behålla sin vegetation eller få nyplantering. Några särskilt värdefulla träd mot muren får fällningsförbud i detaljplanen. Avståndet mellan radhusen på Mälarblick och planerade flerbostadshus i samrådsförslaget varierade med mellan 20-35 meter. Närmast – 20 meter – får 3-4 radhus i den södra delen av Mälarblick. Med anledning av detta föreslås att det separata lilla flerbostadshuset sänks en våning jämfört med remissversionen. Flerbostadshusets norra del vid Tyska Bottens Väg föreslås också sänkas vilket bör vara gynnsamt även för radhusen i Mälarblick. Genom Mälarblicks mellanliggande gata, befintlig mur, viss kvarvarande och nyplanterad grönska samt sänkning av de mest närliggande delarna av planerade flerbostadshus, bedömer kontoret att nackdelarna för

närboende inte överväger fördelarna med närmare 60 nya bostäder i de planerade flerbostadshusen.

Förgårdsmark föreslås inför granskning minska för flertalet av de nya radhusen vid Tyska Bottens Väg. Därmed kan avståndet till radhusen uppe vid Mälarblick öka med 0,5 – 2,5 meter till mellan drygt 20 meter till ca 30 meter. Genom förflyttningen närmare den lägre liggande gatan så ökar även skillnaden i nockhöjd mellan befintliga och planerade radhus. Befintliga radhus skulle få ca 5 meter högre nockhöjd än vad de planerade radhusen får. Ett mindre antal befintliga radhus i norra delen av Mälarblick vid Ferievägen har en nedre uppglasad suterrängvåning som vetter direkt mot naturslänten. Befintliga radhus ca 10 meter djupa tomter är i princip naturtomter med träd och buskar. De synes på grund av det skuggiga läget och topografin mindre nyttjade. Mälarblicks huvudsakligen brukade uteplatser är riktade mot väster. De nya radhusens tomt sträcker sig inte ända fram till de befintliga radhusens tomter utan det planeras en smal mellanliggande vegetationsremsa. Den relation som uppstår mellan befintliga radhus och planerade radhus med föreslagen förskjutning ett par meter närmare Tyska Bottens Väg, bedömer kontoret som acceptabel.

Stadsbyggnadskontoret konstaterar att ett avstånd mellan småhus (villor, radhus, kedjehus) mindre än nu aktuella ca 20,5 – 40 meter, inte är ovanligt. Eftersom befintliga radhus i tre våningar ligger högre så är det ur insynshänseende mindre problematiskt än om det omvända skulle föreligga.

Vad gäller skuggor ligger befintliga radhus och planerade hus i samma riktning. Det är gynnsamt eftersom det i princip ej ger skuggor till grannarna. Det kan noteras att befintliga träd ger skuggeffekter åt öster.

I sammanhanget kan upplysas om att i Västra Nockebyhovs "urplan" från 1939 angavs att aktuellt planområde skulle exploateras med fristående hus i två våningar. Senare skulle ett parkeringsdäck och daghem placeras inom planområdet innan gällande stadsplan upprättades med angiven parkmark.

Grönområde - Fågelskogen

Stadsdelsnämnden: Även om kvantiteten av grönytor minskar så kan stadsmiljön bli bättre om annan naturmark eller parkmark får en kvalitativ förnyelse med ökade livsvärden. Hundskogen har relativt ringa naturvärde och används av de boende mestadels för

hundrastning. Nockebyhov är generellt välförsörjt med grönområden och det finns goda möjligheter till rekreation i närområdet. Som kompensation, för den ianspråktagna grönmaken, föreslås förutom ekologiska åtgärder i Judarskogen även upprustning av intilliggande parkvägar och lekplatser.

Bromma Hembygdsförening: Planområdet ligger i en skuggig och fuktig norrsluttning med en ekologiskt värdefull granskog. Platsen kan inte anses vara lämplig för bostäder och ett för de boende mycket värdefullt skogsparti försvinner. Ekologiskt är naturområdet närmast Mälarblick en särskilt skyddsvärd spridningskorridor. Utöver värdet av att ursprungliga träd sparas så långt det är möjligt, är det också angeläget att de behålls som insynsskydd.

Stockholms Naturskyddsförening:

- Radhusen bör helt utgå, de tillför mycket få bostäder till priset av oersättliga skador på en viktig skogsmiljö.
- Det är inte acceptabelt att naturmarken inte undersökts i hur stor utsträckning skogsslätten används av barn.
- Större hänsyn behöver tas till spridningskorridoren för groddjur från Judarskogen mot Mälaren
- De många detaljplanerna i området på naturmark får kumulativa miljöeffekter, således kan aktuell detaljplan antas innebära betydande miljöpåverkan

Enskildas synpunkter: Att skogen skulle ha ett begränsat rekreativvärde är helt gripet ur luften. Skogen utgör en grön lunga centralt i Nockebyhov. Skogen har högt rekreativvärde och den används för kontemplativa promenader, pulshöjande promenader, fågelsång, jaktområde för katter, djurbegravningsplats, hundrastning, svamp- och bärplockning, lek, stressreduktion och naturskådning inne från bostäderna. Skogen är en skyddsbarriär mot avgaser, vägparklar och buller från Drottningholmsvägen, Gubbkärrsvägen och Nockebybron där det ibland är långa köer. Tallskogen bidrar till god luft kvalitet.

Fågelskogen är en värdefull spridningskorridor vilket kräver att skogen inte avverkas. Fågelskogen måste även skyddas för sitt rika artutbud av fåglar. Dessa arter har en möjlighet att röra sig från Kyrksjön, Judarnreservatet, in i Nockebyhov samt vidare ut mot Mälaröarna. Skogen har även en viktig funktion som en grön inramning för den omkringliggande befintliga bebyggelsen med nödvändigt insynsskydd och skapar livskvalitet och harmoni. Denna lilla skog gör ett fantastiskt jobb för att skapa avskildhet från annan

bebyggelse, utöver att skogen även är ett flitigt använt område för att rasta hundar

Förslaget medger fullständig avverkning av c:a 400 träd vilket är ett övergrepp mot naturen och alla boende, en utplåning av områdets gröna centrum. En unik Stockholmsmiljö förstörs. En naturskogs komplicerade ekosystem, uppbyggd under flera tiotusentals år kan inte återställas. Att skövla Fågelskogen är som att trampa på Ulla Bodorffs minne och hennes unika landskapsplanering. Den breda spridningskorridor som finns mellan Judarskogen och Mälaren kommer att minska avsevärt med en mur av bebyggelse. Att ta ned en halv skog för att 20 familjer ska få radhus känns inte som att marken utnyttjas effektivt.

Platsen för bebyggelsen är illa vald. Fågelskogen som ligger i en fördjupning i norrläge med mycket kraftig vattenavrinning från Mälarblicksmassivet har tidigare bedömts inte vara lämplig för bebyggelse. Bebyggelsen kommer att ligga i en brant norrsluttning och hamnar i skugga från berget med muren och befintlig radhusbebyggelse. I den landskapsanalys som genomfördes 2006 ansågs inte området Mälarblick som lämpligt att förtätas.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Vid uppstarten av aktuella detaljplaner för västra Nockebyhov så tillfrågades som brukligt bl a miljöförvaltningen om behovet av en särskild miljökonsekvensbeskrivning. Miljöförvaltningen har bedömt att en MKB ej var nödvändig. Att en MKB inte har upprättats innebär inte att miljöfrågorna ej studerats närmare. Ett flertal konsultrapporter har utarbetats såsom "Påverkan på ekologiska värden av föreslagen bebyggelse i Nockebyhov" och "Nockebyhov och Landskap-PM" se vidare planbeskrivningen.

Kontoret delar synpunkterna att norrsluttningar generellt ej är de lämpligaste bebyggelseområdena. Det innebär inte att de är olämpliga. Om staden ska upprätthålla och fullfölja ett högt bostadsbyggande så är det sannolikt nödvändigt att även en del platser som tidigare inte ansetts som mest attraktiva behöver tas i anspråk. En stadsdels kvaliteter i övrigt och behovet av bostäder kan motivera bebyggelse även i sådana lägen. Västra Nockebyhovs tillgång på naturpartier och närhet till bl a Mälaren och Judarn naturreservat kan motivera en viss avgång av natur. Om de tre aktuella planprojekten skulle genomföras så motsvarar de en avgång av grönmark om ca 7 procent av västra Nockebyhovs samlade naturmark (se ovan). I samtliga tre planområden har hänsyn tagits till viktiga spridningskorridorer. Kontorets bedöm-

ning är att värdet av den långsmala sluttande skogskorridoren (tidigare kallad Hundskogen numera omnämnt som Fågelskogen) i norrläge inte främst är rekreativt utan mer en känsla för närboende att ha naturen och dess fågelliv mm nära inpå sig.

Inget annat tyder på än att de planerade bostäderna vid Tyska Bottens Väg/Mälarblick kommer att bli synnerligen efterfrågade. För många närboende är borttagande av naturmark och närheten till nya grannar inte uppskattat. Denna förändring av enskilda intressen får vägas mot det allmänna intresset om bostäder mm.

Nockebyhov är ingen trädgårdsstad i traditionell mening. Radhus är vanligt förekommande liksom flerbostadshus. De föreslagna ca 20 radhusen liksom flerbostadshusen bedöms vara i överensstämmelse med stadsdelens karaktär.

Gator och trafik

Biltrafik och parkering

Enskildas synpunkter: Staden kan inte å ena sidan bygga för bilberoende som i Nockebyhov och å andra sidan kräva att antalet bilar minskar. Det är motstridiga viljor som inte går ihop. Fungerande trafiklösningar måste säkras innan nybebyggelse genomförs. Att hänvisa till att "staden satsar på cykeltrafiken" är oförsämligt. Betydande försämring av den mycket ansträngda situationen för trafik och parkering. Läget har förvärrats på ett helt oacceptabelt sätt genom den förtätning som redan skett. Det har skapats en instängningssituation i området, där boende vid trafikintensiva tidpunkter har svårt att komma ut på Drottningholmsvägen med bil. Köerna på Drottningholmsvägen och broöppningarna på Nockebybron medför att det blir långa köer på Gubbkärrsvägen. Den angivna trafiksituationen påverkar även nyttotrafiken och buss nr 127 som trafikerar området och går till Brommaplan. Med ytterligare bebyggelse, fler boende och fler personbilar kommer detta problem med framkomlighet att öka ytterligare, samtidigt som fler personer blir beroende av kollektivtrafiken.

Parkeringsunderskottet i området skapar problem för de boende, för besökare till området och för nyttotrafiken såsom hemtjänstbilar. Hela trafiksituationen måste tas på allvar. Total frånvaro av analys kring hur antalet parkeringsplatser ska räcka till. Trafikutredningen är inaktuell då p-regler har ändrats. Parkeringsfrågan är undermåligt utredd. 50-60 parkerings-platser försvinner i området samtidigt som nya hus medför nya bilar. En ekvation som inte går ihop. Var ska de bilar som hör till allmännyttans hyreslägenheter i flerbostadshusen

på Tyska Bottens Väg parkera om radhusen byggs? Boende i hyresrätterna förlorar sina parkeringsplatser till lyxradhusen. Förslaget visar fem radhus med parkeringsplats på tomtyta där bilen behöver backas ut över gångbana, vilket försämrar trafiksäkerheten. Ett antal kantstensparkeringsplatser skulle försvinna i ett läge där det redan i dag råder brist på parkeringsplatser.

Kollektivtrafik

Stadsdelsnämnden: Kollektivtrafiken behöver ägnas särskild omsorg. Busstrafiken i området är idag relativt gles och med långa avstånd till busshållplatserna. Genom att förlänga Nockebybanan till Nockebyhov och gärna vidare till Blackeberg skulle området kunna ges utmärkta kollektivtrafikförbindelser.

Trafikförvaltningen (SLL): Planområdet ligger i RUFS 2010 inom det område som benämns regional stadsbygd med utvecklingspotential. (Högst 1200 m från stationer i spårsystemen eller från större bussterminaler.) Bebyggelsen bör vara tät och områdena kan innehålla lokal grönstruktur och i några fall även naturreservat.

Avståndet till den spårburna kollektivtrafiken (Nockebybanan) är som minst cirka 700 meter. Busslinje 127 mot Nockebyhov och Brommaplan trafikerar hållplatser inom cirka 200 meter från planområdet. De tillkommande bostäderna ökar efterfrågan på kollektivtrafik. Det är positivt att bebyggelsen placeras i närheten av befintlig kollektivtrafik. Det är viktigt att det finns gena, trygga, tillgängliga och attraktiva gång- och cykelstråk mellan bebyggelsen och hållplatserna. Utformningen av vägar mellan hållplatser och bebyggelse skall vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Tillgänglighet

Stadsdelsnämnden: Nämnden förutsätter att tillgängligheten noga beaktas. En god framkomlighet för rörelsehindrade och synskadade är grundläggande, men även att upplevelse kvaliteten beaktas för personer med nedsatt hälsa och funktion. All ny vegetation som planeras bör, med hänsyn till allergi, följa anvisningarna i stadens utemiljöprogram. Där höjdskillnaden utgör hinder för personer med funktionsnedsättning så anläggs ramper eller annan likvärdig åtgärd. Intill bilparkering avfasas trottoarkant så att rullstolsburna självständigt kan rulla mellan gata och gångbana.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

I en växande stad är en förstärkning av kollektivtrafikens kapacitet och framkomlighet nödvändig. Landstinget som är huvudman för

kollektivtrafiken behöver se över kollektivtrafiken bl a när befolkningen i Nockebyhov ökar. Gångavståndet från planområdet till Nockebybanan är ca 700 meter. Planområdet ligger relativt nära befintliga busshållplatser men det har påpekats från boende att framkomligheten för bussar på grund av köbildning på Gubbkärrsvägen och Drottningholmsvägen tidvis är problematisk. Synpunkter har framförts att bussar skulle kunna gå till Islandstorgets tunnelbanestation för att undvika stopp på bl a Drottningholmsvägen.

Parkering i planerad nybyggnad avses vad gäller flerbostadshusen ske i garage. När det gäller radhusen sker det på kvartersmark med ett P-tal på 1.0.

Planförslaget innebär att parkeringsplatser längs Tyska Bottens Väg utgår. Det gäller en iordningsställd parkeringsyta med 19 parkeringsplatser i kanten av skogsområdet och även ett visst antal kantstensparkering. Även vid en nybyggnad kommer kantstensparkering att tillåtas längs Tyska Bottens Väg förutom vid några delar framför flerbostadshus där platser behövs för sophantering. Genom förslaget att vissa av radhusens parkering på kvartersmark utgår och flyttas till en gemensam parkeringsplats på kvartersmark, tillkommer jämfört med remissförslaget 3-4 kantstensplatser.

En kompletterande parkeringsutredning för västra delen av Nockebyhov har utarbetats av SWECO januari 2017. Utredningen utgår från att parkeringen för tillkommande bostäder tillgodoses inom respektive fastighet. Inventeringen visar i övrigt att beläggingsgraden i området är ungefär 40 procent dagtid och 50 procent kvällstid. Beläggingsgraden varierar över området och är generellt högre i de centrala och östra delarna. Den nya exploateringen medför att antalet parkeringsplatser minskar. Införande av parkeringsavgifter i Nockebyhov 2018 väntas enligt parkeringsutredningen leda till att delar av parkering flyttar över till tomtmark. "Sammanfattningsvis bedöms inte den nya exploateringen medföra orimligt hög beläggning på parkeringsytorna i utredningsområdet". Kontoret kan tillägga att de boende kan få ett längre avstånd till sin bil.

Teknisk försörjning

El/Tele

Ellivio: Ellivio vill bli kontaktad angående ekonomiska förutsättningar för flytt av nätstation.

TeliaSonera Skanova Access: Skanova har markförlagda teleanläggningar utmed södra sidan av Tyska Bottens Väg och som korsar detaljplaneområdet. Dessa anläggningar försörjer omkringliggande fastigheter. Tvingas Skanova vidta undanflyttningsåtgärder eller skydda telekablar för att möjliggöra exploatering förutsätts att den part som initierar åtgärden även bekostar den.

Avfallshantering

Stockholm Vatten Avfall: System för matavfallsinsamling bör anordnas. För flerbostadshusen kan avsedda kärl placeras i soprummet. Kärl och utrustningen för lägenheterna tillhandahålls av Stockholm Vatten och Avfall. Angöringsplats för sopbil ska förläggas i nära anslutning till hämtstället. För god tillgänglighet och arbetsmiljö rekommenderas 10 meter. All avfallshantering vid ny- och ombyggnad ska ske i enlighet med staden riktlinjer ”Projektera och bygg för god avfallshantering”

Räddningstjänst

Storstockholms Brandförsvär: I förslaget för flerfamiljshusen ser träd ut att planteras mellan gata och husfasad. Trädens placering bör studeras närmare så att de inte påverkar åtkomligheten för räddningstjänstens stegutrustning negativt. Lösningen ska vara hållbar över tid då träd och annan vegetation växer i storlek. De övre våningarna illustreras indragna/inskjutna från fasad. Det bör säkerställas att höjdfordonen kan nå dessa. Inskjutna våningsplan kan ibland omöjliggöra åtkomlighet, beroende på vinkel.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Alla bostäder samt entréer och angöring placeras på ett sätt som uppfyller de nationella kraven på tillgänglighet. Stadens målsättning på 10 meter mellan angöring och entré klaras i stor utsträckning inom hela planområdet. Avståndet mellan angöringsplats på Tyska Bottens Väg och entré till flerbostadshus är som mest 40 meter. Gatuparkering eller möjlighet att stanna i gatan finns dock inom tio meter från samtliga entréer. Lämning av avfall klaras inom 25 meter för samtliga entréer i det långa flerbostadshuset. Boende i det mindre flerbostadshuset vid Mälarblick lämnar sitt avfall i det längre huset dit avståndet är drygt 50 meter. Möjlighet finns att gå genom garageplanet, då kortas avståndet något.

För flerbostadshusen föreslås hushållssopor omhändertas i två soprum som nås direkt från Tyska Bottens Väg. Avstånden mellan soprummen och ny angöringsplats är tio respektive 20 m. Radhusen har sopkärl.

Befintlig elnätstation flyttas över gatan till ett nytt läge vid Tyska Bottens Väg/Gubbkärrsbacken. Exploateringskontoret kontaktar

Ellivio innan flytt. Frågan om eventuell flytt av elledningar kommer att uppmärksammas i det fortsatta arbetet.

Dagvatten ska omhändertas lokalt och i andra hand fördröjas innan det leds vidare till det kommunala dagvattennätet. I utförd dagvattenutredning har planområdet delats in i fyra delområden. Utredningen är baserad på att avrinningen från varje delområde till det allmänna dagvattensystemet, inte ska öka efter exploatering. För att omhänderta ökade flöden och föroreningshalter föreslås en principiös lösning där dagvatten leds, via ledningar eller på mark, till flera olika fördröjningsmagasin.

Mellan skogsslänten och exploaterad mark kan avskärande makadamdiken anläggas. Inom radhusområdet kan de gemensamma parkeringsytorna användas för ytliga växtbäddar och underjordiska magasin. Inom flerbostadshusområdet kan ett underjordiskt magasin placeras på gården och rörmagasin kan placeras utmed förgårdsmark mot Tyska Bottens Väg och under den gångväg som leder in till gården. Inom hela planområdet bör det eftersträvas att hårdgjorda ytor i första hand begränsas och i andra hand utförs med genomsläppligt material.

Hälsa och säkerhet

Risk

Storstockholms Brandförsvär: Utifrån riskidentifiering har Storstockholms Brandförsvär inte hittat några riskkällor i närheten till aktuellt planområde som bedöms kunna medföra förhöjda risknivåer.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Planområdet är gynnsamt ur bullerhänseende då angränsande gator är tämligen lågt trafikerade. Enligt utförd bullerutredning överstiger inte den ekvivalenta nivån vid fasad 55 dBA för flerbostadshusen. Det innebär att bostäder kan uppföras inom planområdet utan särskilda åtgärder.

Några särskilda problem vad gäller vibrationer, ras, skred eller risk har inte uppdagats.

Miljö- och klimataspekter

Miljökvalitetsnormer för vatten

Länsstyrelsen: Beskrivningen av berörd vattenförekomst begränsar sig till Mälaren-Fiskarfjärden, trots att dagvatten från området leds bort till Bromma reningsverk, som avvattnar till Saltsjötunneln vilken mynnar i Saltsjön (Strömmen). Staden ska i planhandlingarna klargöra vilka samtliga berörda vattenförekomster är, deras ekolo-

giska och kemiska status samt uppställda miljökvalitetsnormer. Staden ska också redogöra för hur planen kan komma att påverka dessa vattenförekomsternas miljökvalitetsnormer.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Planförslaget bedöms inte påverka möjligheterna att uppnå miljö-kvalitetsnormerna för vatten eftersom näringsämnen eller förore-nande ämnen inte tillförs Mälaren-Fiskarfjärden. Dagvatten från planområdet fördröjs och renas till viss del inom fastigheten innan avledning sker till den kombinerade avloppsledningen i Tyska Bottens Väg. Planbeskrivningen kommer att kompletteras med information.

Förskolor och skolor

Stadsdelsnämnden: Planerade bostadsprojekt i Nockebyhov leder till ett ökat barnantal. En ny förskola med 5-6 avdelningar måste byggas inom stadsdelsområdet, 3-4 avdelningar för nytillkomna barn och 2 avdelningar för att ersätta en gammal förskola.

Utbildningsförvaltningen: I Bromma stadsdelsnämndsområde finns ett behov som motsvarar cirka sex nya grundskolor fram till 2040. Utbyggnation planeras på ett antal grundskolor. De berörda radhusen och lägenheterna påverkar inte grundskoleplaneringen i stort, men lokalt får det effekter då den intilliggande skolan inte kan hantera den förväntade ökningen av elever i åk F-3. Det kan bli en tillfällig brist på skolplatser om ett stort antal av de planerade bostäderna blir färdiga före de nya grundskolorna

SISAB: Den intilliggande Nockebyhovsskolan har inget utrymme för att hantera ökningen av elevplatser i årskurserna F-3.

Enskildas synpunkter: Med hänsyn till stadsdelens redan ansträngda beläggning på för- och grundskolor, innebär varje ytterligare förtätning ökad press på dessa verksamheter. Att skolan inte tycks ingå i planeringen överhuvudtaget är skandalöst. Utbyggnaden av skolan måste hålla jämna steg med den förtätning av området som redan skett och som planeras.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Den kommersiella och offentliga servicen är av liten omfattning i Nockebyhov. Vid Nockebyhovsbron finns en livsmedelsbutik som också fungerar för hämtning av paket samt en blomsteraffär. Ett matställe finns även i hörnan Tyska Bottens Väg och Mälarblick. Fler nya bostäder innebär bättre förutsättningar för framförallt livsmedelsbutiken att bli kvar och utvecklas.

Nockebyhovsskolan är en s k F-3 skola. Den är idag med sina ca 100 elever fullt utnyttjad. Fler bostäder innebär fler barn. Stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret har diskuterat behovet av utökade skolplatser med utbildningsförvaltningen och Sisab. Olika alternativ finns från nybyggnad av paviljongskolan från slutet av 1960-talet i Nockebyhov till nya skolplatser i närliggande stadsdelar. Tar utbildningsnämnden beslut om en ny skola i Nockebyhov krävs en ny detaljplan.

Det finns enligt Bromma stadsdelsnämnd behov av en ny barnstuga när fler bostäder tillkommer i stadsdelen. Det uppskattade behovet är 3-4 avdelningar för ny tillkomna barn och 2 avdelningar för att ersätta en gammal förskola. Uppdrag bör ges till berörda förvaltningar att inventera möjliga lägen för en ny barnstuga.

Barnperspektivet

Enskildas synpunkter: Barnperspektivet är inte erforderligt analyserat. Barnkonsekvenser för hur projektet kommer att påverka barnen saknas helt. Många barn bor i området och förskola, grundskola och ett särskilt korttidsboende för barn är belägna helt inpå Fågelskogen. Skogen används dagligen som skolväg för skol- och förskolebarn och deras föräldrar. Lek i ”riktig” natur ger barn ett intresse för naturen, vanor som följer dem hela livet. Den täta trafiken ger problem för barn som inte får plats i Nockebyhovsskolan. Med förhöjd mängd bilar ökar riskerna starkt för händelser i form av olyckor med barn. Då detta projekt utgör ett av flera i området, behöver en vidare helhetsanalys formas.

Enskildas förslag på alternativa lösningar

Bygg på andra platser

- På Ängby Camping, Brommas finaste obebyggda sjötomt, kan en helt ny stadsdel projekteras med många fler radhus och lägenheter i fint söder/västerläge. Detta kopplar ihop Södra Ängby med Nockebyhov samt att förbättra kollektivtrafiken med hjälp av en förlängning av Nockebybanan som inte fastnar i bilköer. Här kan från början planeras för ny större skola och förskola, parkeringsplatser och kommunikationer. Badet ska vara kvar. Viltstråket är intakt eftersom tomten som kan bebyggas är inhägnad med staket i nuläget och alltså inte tillgänglig för några vilda djur.
- Bygg längre bort mot Johan Tillanders väg, där passar nybygge även in estetiskt.
- Bygg hela vägen längst Gubbkärrsvägen, på Ängbybadets sida.

- Bygg där Ferievägen ansluter till Gubbkärrsvägen, en sunkig parkering, som sen övergår i kolonilotter och på andra sidan, delar som tillhör Ängbybadet, med oklar användning.
- Bygg på området mellan Ferievägen och Ängby Camping i stället. Det skulle bidra till säkerheten i området, då den delen är mörk och obebyggd.
- Bygg norr om Ferievägen, västnordväst om Reningsverket på Drottningholmsvägen, i backen syd Gurlitavägen (där ligger också ett litet reningsverk), västnordväst Åkeshovs sporthall och grönområdet mellan Islandstorget och Ängbyplan.
- Ta motsvarande yta skog i anspråk av Judarskogen. Då skulle inte minskandet av antal träd bli så stort. Viss bebyggelse i utkanten skulle inte påverka tillgängligheten av Judarskogen nämnvärt.
- Bygg i Västerort nära smidiga kollektivtransporter som ovanpå tunnelbanestationerna på gröna linjen. Där finns outnyttjad smart yta för innevånare utan bil.

Bebyggelsen

En lägre exploateringsgrad, med färre radhus, lägre flerfamiljshus och flera parkeringsplatser. En bebyggelse som inordnar sig i den anspråkslösa 50-talsarkitekturen med små åthävor, väl utformade detaljer och omsorgsfullt materialval och ansluter till omgivande bebyggelse. Det är viktigt att låta området få ha kvar sin karaktär, vilket innebär småskaliga byggnader i två-tre plan undanskymda från varandra.

Flerbostadshus

- Ett smalare 3-våningshus endast längs Tyska Bottens Väg med tydligare relation till gatan och naturen. En sådan byggnad skulle kunna förstärka områdets inneboende kvalitéer och samtidigt tillföra nya bostäder och lokaler.
- Bygg endast de två flerfamiljshusen med parkering under husen så bevaras stora delar av naturen. Hälften bostadsrätter och hälften hyresrätter för blandad bebyggelse. Lös parkering för övriga genom att belägga gatuparkering med registreringskrav samt avgifter i hela Nockebyhov.
- Stryk flerfamiljshusen i korsningen ur planen.
- Ta bort huset i backen upp mot Mälarblick så öppnas det upp och delar av den befintliga skogen kan bevaras och de kulturmärkta radhusen stå fritt. Om inte så måste avståndet öka samt höjden minska till som mest tre våningar. Det huset skapar överlägset mest olägenhet för omkringboende, det tar bort en viktig spridningskorridor och troligtvis leder byggnationen till att

en av de avverkningsskyddade tallarna inte kommer att överleva.

- Minska antalet våningar för att motsvara våningsplan och bygghöjd på befintliga närliggande flerbostadshus.
- Ta bort "torget", flytta det nordligaste nybygget så nära gatan som det går och minska dess höjd samt stryk det sydligaste huset ur planen.
- Ersätt flerfamiljshusen med radhus utmed Tyska Bottens Väg.
- Husen ska byggas enligt stränga miljökrav och vara plushus och byggas i en stil som smälter in i omgivningen samt förses med gemensamhetslokaler som bjuder in till vardagliga möten för samtliga boende i området så att de medför ett positivt mervärde – alltså inte endast kommersiella lokaler.
- En skogskorridor bör sparas längs flerbostadshusen som bör byggas lägre.

Radhus

- Flytta ut radhusen längs Tyska Bottens Väg så nära gatan som möjligt. Undvik markparkering genom att förse även dessa radhus med inbyggda garage - något som kännetecknar radhusen längs den smala Mälarblicksgatan.
- Radhusen borde inte byggas.
- Stryk radhusen väster om trappan/gångvägen mellan Tyska Bottens Väg och Mälarblick/Ferievägen.
- Radhusen ska ges lägre bygghöjd och gestaltas och färgsättas i harmoni med de befintliga radhusen på Mälarblick samt med annan närliggande bebyggelse.
- Ersätt de planerade radhusen nedanför ateljéhusen med ett lågt parkeringshus utan fönster mot söder och alltså utan insyn i ateljéhusen.
- De föreslagna radhusen håller en estetisk kvalitet som svarar väl upp mot Mälarblicksområdet, men behöver kompletteras med en tvåvåningsvariant för att värna de boendes integritet.
- Den park som planeras nedanför trappan från Mälarblick bör förläggas till skogen nedanför husen med ateljérum i stället varvid skogen där kan bevaras i hög grad. Marken nedanför trappan och garagebyggnaden på Ceremonimästaren 11 – 12 kan då bebyggas i stället.

Övrigt

- Storsiren 58: s tomträtt behöver utökas så att det i tomträtten ingår erforderlig mark för skötsel och förnyelse av den mur med vägbelysningsstolpar som löper längs Mälarblicksgatan. I

tomträttsområdet skall även inkluderas en trädrida för insynsskydd mot radhusbebyggelsen och något slag av skydd för den kulturhistoriska miljön.

- Stäng av Tyska Bottens Väg för genomfart förbi fotbollsplanen. Det skulle medföra en större trygghet för skolbarnen när de ska gå över vägen för att åka pulka i den bästa och säkraste pulkabacken i området.
- Bussen kan gå förbi på Gubbkärrsvägen och ha hållplats vid varje vägskorsning. Buss 127 kan slås ihop med buss 113 så det går att åka till Brommaplan eller Islandstorget. Bussens nuvarande vändplan kan användas för att släppa av barn som skjutsas till skolan.
- Bredda Tyska Bottens Väg så att det går att parkera på norra sidan istället för på den andra som idag.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Under remisstiden har det från enskilda personer inkommit en rad förslag till bebyggelse istället för bebyggelse i Nockebyhov 2:22. Spännvidden är stor från bebyggelse i bl a Blackeberg, Judarskogen, Ängby camping, längs Ferievägen, ovanpå tunnelbanestationer i närheten av Åkeshovs sporthall och reningsverket vid Drottningholmsvägen. På samrådsmötet framfördes också ett förslag att bygga på Bogesundslandet i Vaxholm. Kontoret är tacksamt för olika idéer om var det kan vara möjligt att bygga. Alltför oklara förutsättningar råder för flertalet av angivna platser för att de ska kunna vara konkreta alternativ till aktuell bebyggelse i Nockebyhov 2:22. Andra presenterade platser som vid Ferievägen eller Judarskogen skulle inkräkta på en spridningskorridor eller hamna i ett skyddat naturreservat. Kontoret stöder en förstärkt kollektivtrafik men konstaterar att det är en fråga för Landstinget. För närvarande finns heller inga planer på en förlängning av Nockebybanan.

Angående flerbostadshusen framför enskilda personer allt från bygg smala trevåningshus, bygg radhus istället, tag bort hörnhuset, stryk det mindre flerbostadshuset, sänk det korta flerbostadshuset, tag bort torget, etc.

Kontoret har bl a utifrån en stadsbyggnadsmässig analys bedömt att hus i 4-5 våningar är acceptabelt. Tyska Bottens Väg är västra Nockebyhovs enda huvudstråk varför bebyggelse på ömse sidor om gatan kan motiveras. Flerbostadshusen förhåller sig till befintliga flerbostadshus på motstående sida och radhusen till den låga bebyggelsen (Nockebyhovs servicehus). Förgårdsmark framför de planerade husen är ett tema som är vanligt i stadsdelen. Arkitek-

turen har också anpassats till Nockebyhovs karaktär. Det indragna hörnet med torget tar upp rådande grepp i korsningen vid Dalgången. De bearbetningar som föreslås efter samrådet, bl a att det korta flerbostadshuset sänks en våning och framflyttande av de planerade radhusen bidrar till en bättre anpassning till inte minst radhusen i Mälarblick. Generellt görs en avvägning utifrån platsens förutsättningar och ett substantiellt behov av bostäder i ett attraktivt läge.

Angående radhusen föreslår enskilda personer allt från att de bör flyttas närmare gatan, låt radhusen utgå, stryk radhusen nordväst om trappan, sänk radhusen och ge dem annan färgsättning, ersätt radhusen med lågt parkeringshus nordväst om trappan, bygg i föreslagen park vid trappan och förlägg parkyta nedanför Mälarblicks radhus. Kontoret föreslår vissa ändringar som torde vara i överensstämmelse med enskildas önskemål. Radhusen föreslås att placeras något närmare gatan för att öka avståndet till befintliga radhus och en viss sänkning av taknocken. Viss förgårdsparkeringen måste därmed utgå. Kontoret menar att radhus som möter en lägre bebyggelse såväl vid Tyska Bottens Väg och Mälarblick är en lämplig stadsbyggnadsmässig avvägning. De nya radhusen är i två våningar och en souterrängvåning precis som radhusen i Mälarblick vilket kontoret anser vara en lämplig höjd. Intäkter från de 20 radhusen bidrar till en inte oväsentlig del till bl a planerade grönkompensationsåtgärder på upp till 22 miljoner kronor. Parken vid trappan i Fritidsvägens förlängning är viktig för att upprätthålla en spridningskorridor. Att på naturmark uppföra ett långsträckt garage enligt en radhusboende strider mot i princip alla av kommunens målsättningar.

Övriga synpunkter från enskilda berör huvudsakligen trafikfrågor som ej berör föreliggande detaljplan. Angående frågan om en trädridå längs muren nedanför befintliga radhus så finns mark med vegetation som redan tillhör Mälarblick och viss kompletterande plantering planeras.

Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande

Inkomna synpunkter är tudelade. Exploateringskontoret, stadsmuseet, Skönhetsrådet, stadsdelsförvaltningen, trafikförvaltningen, Bromma hembygdsförening m fl är positiva till ny bebyggelse men har synpunkter i sak exempelvis sänk husen, ändra färgsättningen. Bromma stadsdelsnämnd anser att radhusen bör utgå men att antalet bostäder ska behållas (vilket skulle ge högre flerbostadshus), Miljö- och hälsoskyddsnämnden (delegationsbeslut) anser att

radhusen ska utgå till förmån för flerbostadshus. Flertalet närboende, Forum Nockebyhov och andra till området kopplade föreningar vill att området ska bevaras som det är.

Aktuellt planarbete bygger på det program för västra Nockebyhov som stadsbyggnadsnämnden godkände 2013 (många boende var kritiska mot programmet). I programmet identifierades aktuellt planområde som lämpligt att bebygga med flerbostadshus i fyra våningar och radhus. Nämnden uttalade att "en samlad strategi för Nockebyhov förutsätter avvägningar mellan intressen som inte sällan konkurrerar med varandra".

Ett programarbete syftar till att få fram en helhetsbedömning innan de enskilda detaljplanerna påbörjas. Mot den bakgrunden finner kontoret det förvånande att flera yttrande hävdar att en sådan helhetsbedömning ej gjorts eller att föreslagen bebyggelse i 4-5 våningar) helt skiljer sig från de ursprungliga tankarna.

Att det skett vissa förändringar av förslaget efter programskedet av typen garage istället för tidigare ytparkering, höjning med en våning av delar av flerbostadshusen är normalt planförfarande. Under detaljplanearbetet konkretiseras planeringen baserad på en fördjupning av planeringsförutsättningarna. Ytterligare justeringar föreslås efter remissbehandlingen. Stadsplanering är ingen statisk process.

I kritiken mot planförslaget framförs att västra Nockebyhov inte tål fler bostäder eftersom trafiken på Gubbkärrsvägen (ligger i utkan-ten av stadsdelen) under främst sommaren tidvis står still. Kritik har vidare framförts att parkeringsfrågan är problematiskt i västra Nockebyhov. Kontoret konstaterar att bostadsbyggnadsbehovet är mycket stort i staden, att nya bostäder planeras på många andra ställen där trafiken inte heller löper fritt och att det är viktigt att kollektivtrafiken utvecklas liksom cykeltrafiken. När det gäller parkeringssituationen så kan konstateras att parkeringsavgifter kommer att införa i stadsdelen 2018. Enligt en särskild parkeringsutredning, finns också en marginal vad gäller parkeringsmöjligheter i västra delen av Nockebyhov på gatorna. Gångavstånden till bilen kan komma att öka.

Om nya bostäder tillkommer i Nockebyhov 2:22 och i två andra aktuella planprojekten i västra Nockebyhov, kommer behovet av nya skol- och förskoleplatser att öka. Utbildningsförvaltningen är uppdaterad på behovet av skolplatser i eller i angränsande stadsdelar.

Nockebyhov är välförsörjt med grönska. Gubbkärsskogen vid Mälaren och Judarn naturreservat som gränsar direkt till stadsdelen ger särskilt höga grönkvaliteter. Genom att planprocesser pågått parallellt bör en överblick erhållits av planerade förändringar. I samtliga tre projekt har viktiga spridningskorridorer bibehållits. I två av fallen har tidigare tänkt bebyggelse utgått eller flyttats för att ej störa spridningssambanden. Skulle de tre aktuella bostadsprojekten med drygt 200 bostäder genomföras bedöms omkring 7 procent av västra Nockebyhofs grönmark att utgå. Naturvärdena består i huvudsak av blandskog. Totalt sett bedöms de rekreativa värdena för de tre områdena som begränsad. Naturvärdena skriftar mellan områdena men de bedöms som helhet inte som omistliga. Beslut har tagits att vid ett genomförande av de tre planerade bostadsprojekten i västra Nockebyhov, kommer grönkompensationsåtgärder vidtas om 16-22 miljoner kronor. Kontoret bedömer mot denna bakgrund att Nockebyhov även fortsatt kommer att bjuda på mycket höga naturvärden.

Sammantaget har kontoret funnit att det är möjligt att nya bostäder kan tillkomma inom Nockebyhov 2:22. Läget, 7-8 km från Fridhemsplan, är utmärkt. Nockebyhov utgör en god stadsmiljö. Att det smala lutande skogspartiet vid Tyska Bottens Väg tas i anspråk för bebyggelse bedöms som acceptabelt. Nya bostäder är angeläget dels för bostadsförsörjningen dels för att ge bättre underlag för stadsdelens begränsade kommersiella service. Remissyttrandena visar emellertid att det finns anledning att omstudera planförslaget på vissa punkter. Det korta flerbostadshuset föreslås sänkas närmast radhusen mot Mälarblick. Den övre fjärde våningen i den norr ändan av det långa flerbostadshuset kortas en mindre bit för bättre övergång till planerade radhus. Flertalet radhus föreslås flyttats närmare Tyska Bottens Väg för 0,5 – 2,5 meters ökat avstånd till befintliga radhus. Radhusens tidigare individuella färgsättning ändras så att de tre radhusgrupperna får en mer sammanhållen färgsättning. Bearbetningarna innebär att bostadsprojektet reduceras med tre bostäder till ca 76 bostäder. Kontoret bedömer att ett justerat planförslag utgör en rimlig avvägning mellan enskilda och allmänna intressen. En slutsats är att de inkomna synpunkterna kan hanteras och vidarestuderas i det fortsatta arbetet. Planförslaget föreslås inför granskning, justera på ovan redovisat sätt.

Föreslagna förändringar

Med anledning av de synpunkter som framförts under samrådet föreslår kontoret följande revideringar:

- Flertalet radhus flyttas 0,5 – 2,5 meter närmare Tyska Bottens Väg vilket även gör att radhusens nockhöjd sänks
- Viss förgårdsparkering utgår
- De gemensamma parkeringsytorna utvidgas
- Radhusens färgsättning ändras (ej planfråga)
- Det korta flerbostadshuset vid Mälarblick sänks en våning
- Flerbostadshusets översta våning i den norra delen vid Tyska Bottens Väg kortas något
- Antalet bostäder reduceras med tre till sammantaget ca 76

Stadsbyggnadskontoret bedömer att ovanstående revideringar innebär en lämplig avvägning mellan olika intressen.

Inkomna synpunkter

Nedan redovisas en sammanfattning av inkomna synpunkter. För yttrandena i sin helhet hänvisas till planakten för projektet, dnr 2014-19532. Planakten för ärendet finns tillgänglig i Tekniska Nämndhuset, Fleminggatan 4. Synpunkter inkomna efter samrådssidens utgång är diarieförda i ärendet och tillförts planakten.

Statliga och regionala myndigheter och förbund

Länsstyrelsen

Miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten

Beskrivningen av berörd vattenförekomst begränsar sig till Mälaren-Fiskarfjärden, trots att dagvatten från området leds bort till Bromma reningsverk, som avvattnar till Saltsjötunneln vilken mynnar i Saltsjön (Strömmen). Staden ska i planhandlingarna klargöra vilka samtliga berörda vattenförekomster är, deras ekologiska och kemiska status samt uppställda miljö kvalitetsnormer. Staden ska också redogöra för hur planen kan komma att påverka dessa vattenförekomsters miljö kvalitetsnormer.

I planhandlingarna anges att området idag avvattnas genom en kombinerad spill- och dagvattenledning som leder till Bromma reningsverk. Det har av Stockholm Vatten tidigare hävdats att inga ytterligare påkopplingar kan tillåtas för att systemet redan idag är överbelastat. När detta system överbelastas leds dag- och spillvattnet orenat bort till olika ytvattenrecipienten, bland annat till sjön Judarn som har ett högt skyddsvärde. Frekvensen av bräddning (av denna orenade utsläppsform) har ökat i takt med förtätning av Stockholms stad. Det är otydligt om ett nytt separat dag- och spillvattensystem kommer att finnas på plats när exploateringen av planen kommer att genomföras. Det är också otydligt till vilken recipient den nya dagvattenledningen kommer att avleda dagvattnet. För att kunna göra en rimlig bedömning av planens påverkan på miljö kvalitetsnormer för vatten bör staden till nästa skede i planprocessen klargöra båda dessa otydligheter.

Allmänna och enskilda intressen

Naturmiljö och gröna samband

Tillsammans med planen för Ordenskapitlet 10 m.fl., blir att funktioner i det utpekade spridningssambandet mot Judarskogen avsevärt skadas. Länsstyrelsen efterlyser ett samlat grepp om pågående detaljplaners konsekvenser för grönstrukturen i Nockebyhovsområdet. Staden bör identifiera och välja ut de viktigaste områdena och funktionerna. Dessa bör sedan bevaras/utvecklas/stärkas, istället för att pågående och kommande planer ska kompromissa i varje

berört delområde och ändå sammantaget reducera grönsstrukturen och dess funktioner överallt.

Behovsbedömning

Länsstyrelsens har redan i programyttrandet tagit upp frågan om att miljöbedömning borde övervägas för programområdet, framförallt som ett redskap att skapa ett bra underlag för planering. Bebyggelse föreslås i en ekologiskt betydelsefull spridningszon mellan bl a Judarskogen och Mälarens stränder och vatten. Exploateringar berör alltså även den i RUFS 2010 utpekade gröna värdekärnan kring Judarnsjön samt det gröna svaga sambandet längs Mälarstranden. Det finns risk för att värdekärnan och spridningsfunktioner försvagas i och med kommande exploateringar av området. Bebyggelseutvecklingen i området bör ses i ett större sammanhang där alla aktuella utbyggnadsområden sammantaget bedöms beträffande påverkan på exempelvis gröna samband. Detta kan med fördel göras i en miljöbedömning.

Trafikförvaltningen (SLL)

RUFS

Planområdet ligger i RUFS 2010 inom det område som benämns regional stadsbygd med utvecklingspotential. (Högst 1200 m från stationer i spårsystemen eller från större bussterminaler.)

Bebyggelsen bör vara tät och områdena kan innehålla lokal grönsstruktur och i några fall även naturreservat.

Kollektivtrafik, gång- och cykelvägar

Avståndet till den spårburna kollektivtrafiken är som minst cirka 700 meter. Busslinje 127 mot Nockebyhov och Brommaplan trafikerar hållplatser inom cirka 200 meter från planområdet. De tillkommande bostäderna ökar efterfrågan på kollektivtrafiken. Det är positivt att bebyggelsen placeras i närheten av befintlig kollektivtrafik. Det är viktigt att det finns gena, trygga, tillgängliga och attraktiva gång- och cykelstråk mellan bebyggelsen och hållplatserna. Utformningen av vägar mellan hållplatser och bebyggelse skall vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Storstockholms Brandförsvär

Utifrån riskidentifiering har Storstockholms Brandförsvär inte hittat några riskkällor i närheten till aktuellt planområde som bedöms kunna medföra förhöjda risknivåer.

I förslaget ser träd ut att planteras mellan gata och husfasad. Trädens placering bör studeras närmare så att de inte påverkar

åtkomligheten för räddningstjänstens stegutrustning negativt. Lösningen ska vara hållbar över tid då träd och annan vegetation växer i storlek.

Enligt förslaget är de övre våningarna indragna/inskjutna från fasad. Om räddningstjänstens stegutrustning är en förutsättning för alternativ utrymning från dessa våningsplan bör det säkerställas att höjdfordonen kan nå dessa. Inskjutna våningsplan kan ibland omöjliggöra åtkomlighet, beroende på vinkel.

Trafikverket

Detaljplaneförslaget bedöms inte påverka riksintresset för kommunikationer negativt. Trafikverket har således inga synpunkter.

Luffartsverket (LFV)

LFV har som sakägare av CNS-utrustning inget att erinra mot detaljplan. LFV förbehåller sig rätten att revidera yttrandet vid ny prövning om regelverk gällande störningar på CNS utrustning förändras, eller om ny CNS-utrustning etableras i hindrets närhet. Med CNS-utrustning menas utrustning för kommunikation, navigation och radar (Communication, Navigation, Surveillance).
Analysen

Berörda flygplatser skall alltid tillfrågas som sakägare om byggnadsverk över 20 meter ingår i planer, eller om flygplatserna av annan anledning misstänks kunna bli påverkade av en etablering. Med berörd flygplats avses att etableringen hamnar inom flygplatsens MSA-yta ca 60 km ut från flygplatsen. MSA är den hinderyta som är störst och står för ”Minimum Sector Altitude”.

LFV erbjuder produkten Flyghinderanalys, där kontroll av flygvägar, luftrum och all tänkbar radioutrustning för luftfarten utförs.

Försvarsmakten

Försvarsmakten har inget att erinra i rubricerat ärende.

Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar

Lantmäterimyndigheten

Lantmäterimyndigheten vill föreslå följande mindre justeringar till planbeskrivningen under rubrik *Fastighetsrättsliga frågor*.

Rättigheter:

Markreservat för gemensam gångväg bakom *radhusen samt för* anslutande naturområde inom kvartersmark har avsatts (g2). I gemensamhetsanläggningen avses alla nya radhusfastigheter ingå.

Markreservat för gemensam gångväg till flerbostadshusets gård respektive *till* gångväg bakom radhusen har avsatts (g3). Gångvägen ligger inom flerbostadshusets tänkta fastighet. Rätten kan säkras genom inrättande av servitut eller gemensamhetsanläggning

Bromma stadsdelsnämnd, beslut 2017-03-16

Reservation (M) till förmån för förvaltningens förslag.

Beslut

Nämnden välkomnar ett tillskott av nya bostäder i Nockebyhov. Nämnden vill dock se en bearbetning av planen där radhusen utgår, men antalet bostäder bibehålls.

Utformning och färgsättning av nya bostadshus måste anpassas till områdets karaktär. Stadsdelsförvaltningen har i övrigt lämnat ett välformulerat svar på remissen.

Särskilt uttalande (L)

"Det behövs fler bostäder i Stockholm. Nockebyhov är ett område som erbjuder möjligheter att bygga nya bostäder i en fin miljö. Det är idag inte särskilt väl utvecklad kollektivtrafik i området men detta skulle kunna åtgärdas på ett ekonomiskt hållbart sätt med fler boende i området vilket är bra, då området har en besvärlig biltrafiksituation.

Kravet på hur utformningen av nybyggnationen i Nockebyhov genomförs är högt. Det här är ett område med stora kvaliteter. Samrådsförslaget lever idag inte upp till dessa krav. Liberalerna ser också funktionella brister i framför allt förskoleförsörjningen men också i analysen av skolförsörjningen.

Just nu ligger det 2 detaljplaner i Nockebyhov på samråd om totalt 150 nya bostäder. Utöver det är 45 bostäder till under överprövning och runt 100 ska inom kort börja att byggas i Nockebyhovskogen. I ett parallellt ärende begär stadsdelsnämnden SISAB att ansöka om en markanvisning för en förskola om 5-6 avdelningar i Nockebyhov. Här behövs konkreta planer på hur förskole- och skolkapaciteten ska lösas.

Detta ärende, liksom det om 90 bostäder på Ordonnansen/ Oldmästaren, ska redovisas för stadsbyggnadsnämnden efter

samrådet. Då senast bör en sammanhållen planering uppvisas genom att en markanvisning, och om så behövs, ett start-PM för en förskola finnas med. Även en tydlig redogörelse för vilken områdets närmaste skola är behövs. Och om skolan klarar av att leverera kapaciteten för dessa nya bostäder och/eller vilka planer som finns för att kapaciteten ska finnas på plats till dess att barn flyttar in i de nya bostäderna.

De skisser och planer som visas för de båda detaljplanerna på samråd uppfyller inte det krav som fanns i start-PM om att vara i samklang med befintlig bebyggelse. Detta gäller både höjd och utseende.

Givet bristen på förskolor i de aktuella detaljplanerna och den utformning som föreslagits i dem, finns det all anledning att tänka om. Vi vill pröva om inte 3-vånings, eller möjligen i vissa delar 4-vånings, flerbostadshus med mindre lägenheter - vilket ger färre inflyttade barn - skulle kunna vara en bättre väg framåt för denna detaljplan.

Detta förslag skulle kunna ge fler bostäder på samma yta samtidigt som påverkan på stadsmiljön skulle blir mindre. En ytterligare fördel för de redan boende är att gatuparkeringen blir kvar och att trottoarerna blir markant mycket säkrare än i förslaget."

Förvaltningens synpunkter och förslag

Planförslaget ger ett värdefullt tillskott av lägenheter i ett relativt centralt läge. Den nya bebyggelsen kan stärka tryggheten i området och ett inslag av lokaler i bottenvåningen främjar en levande stadsmiljö. Med ökande antal bostadsprojekt framhålls vikten av en enhetlig områdesplanering som tar hänsyn till de kvalitéer som naturmarken mellan byggnaderna utgör. Det är angeläget att den nya bebyggelsen utformas med hög arkitektonisk kvalitet i harmoni med intilliggande bebyggelse vad gäller utformning och färgsättning.

Grönfrågor

Ca 8500 kvm parkmark att tas i anspråk för bebyggelsen. Även om kvantiteten av grönytor minskar något så kan emellertid stadsmiljön bli bättre om annan naturmark eller parkmark får en kvalitativ förnyelse med ökade livsvärden. "Hundskogen" har relativt ringa naturvärde och används av de boende mestadels för hundrastning. Nockebyhov är generellt välförsörjt med grönområden och det finns goda möjligheter till rekreation i närområdet. Som kompensation,

för den ianspråktaga grönmaken, föreslås förutom ekologiska åtgärder i Judarskogen även upprustning av intilliggande parkvägar och lekplatser.

Tillgänglighet

Förvaltningen förutsätter att tillgängligheten noga beaktas i det fortsatta planarbetet. En god framkomlighet för rörelsehindrade och synskadade är grundläggande, men även att upplevelse kvaliteten beaktas för personer med nedsatt hälsa och funktion. All ny vegetation som planeras i den nya bebyggelsen bör, med hänsyn till allergi, följa anvisningarna i stadens utemiljöprogram. Där höjdskillnaden utgör hinder för personer med funktionsnedsättning så anläggs ramper eller annan likvärdig åtgärd. Intill bilparkering avfasas trottoarkant så att rullstolsburna självständigt kan rulla mellan gata och gångbana.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken behöver ägnas särskild omsorg. Busstrafiken i området är idag relativt gles och med långa avstånd till busshållplatserna. Genom att förlänga Nockebybanan till Nockebyhov och gärna vidare till Blackeberg skulle området kunna ges utmärkta kollektivtrafikförbindelser.

Lokalbehov

Planerade bostadsprojekt i Nockebyhov leder till ett ökat barnantal. En ny förskola med 5-6 avdelningar måste byggas inom stadsdelsområdet, 3-4 avdelningar för nytilkomna barn och två avdelningar för att ersätta en gammal förskola.

Närservice

Med den förtätning av bostäder som Nockebyhov nu står inför är det positivt att lokaler är planerade att inrymmas i nedervåningarna vilket skapar förutsättningar för en levande stad med förbättrad närservice.

Trafikkontoret

Trafikkontoret ser positivt på att en platsbildning, ett mindre torg, skapas vid korsningen Tyska Bottens Väg och Mälarblick. På torget planeras lokaler med kommersiell verksamhet i bottenvåningarna vilket har potential att alstra folkliv till platsen och skapa en mer levande stadsdel. Det är viktigt att torgytan är tillgänglig för alla medborgare och utformas med släta material och utan nivåskillnader. I planbeskrivningen saknas det en redovisning över hur lastning till verksamhetslokaler skall ske. Lastning får inte ske

via park- eller torgyta. Inga belysningsstolpar placeras på kvartersmark.

Trafikkontoret ser positivt på att en 2,5 meter bred gångbana kommer att anläggas längs nybyggnationen. Radhusens parkering kommer att anordnas på kvartersmark. Trafikkontoret föreslår en utökning av de två planerade gemensamma parkeringsytorna framför lösningen med att fem av radhusens parkering ska ske på egen tomt, eftersom att det skulle innebära att bilen måste backas över gångbanan. Då parkeringsplatser för rörelsehindrade ska placeras i garage måste förbindelsen mellan p-plats och hiss vara kort och lättframkomlig.

Det föreslagna p-talet 2,25 för cykelparkering är något under stadens målsättning om 2,5 cykelparkeringar per hushåll. Då ett av framkomlighetsstrategins främsta mål är att skapa goda förutsättningar för cyklister bör detaljplanen uppfylla rekommendationen om 2,5 cykelparkeringsplatser vid nybyggnation. Cykelparkeringarna bör vara attraktivt utformade på så sätt att de är funktionella, lättillgängliga och gärna placerade under tak.

Exploateringsnämnden - Delegationsbeslut

Nämnden ser positivt på att området bebyggs trots att en utbyggnad av området medför ganska stora investeringar för staden i form av ombyggnad av gator och utbyggnad av ledningsnät. Det ger en positiv påverkan på stora delar av Nockebyhov och underlättar även en utbyggnad av bostäder på andra ställen i stadsdelen

Planstruktur och bostadsbebyggelse

Placeringen av bebyggelsen är väl anpassad till terrängen och föreslagen avgränsning av tomtmark gör att det allmänna gångstråk inom parkmark som korsar planområdet även i fortsättningen är allmänt tillgänglig och att det viktiga spridningssambandet kan bevaras. Genom att lägga parkeringsplatserna får flerbostadshuset i garage under husen behöver endast en mindre del av marken mellan husen hårdgöras. Det är angeläget att den hårdgjorda ytan mellan husen begränsas i möjligaste mån. Relationen förgårdsmark/gårdsmark mot slänten bör studeras vidare. Parkeringsplatserna för radhusen förläggs inom kvartersmark

Trafik

Genom utbyggnad av trottoarer utefter Tyska Bottens Väg kommer tillgängligheten och trafiksäkerheten att öka. Torget och lokaler i bottenvåning bidrar till en levande stadsmiljö.

Stockholms stadsmuseum

Stadsmuseets bedömning är att områdets kulturhistoriska kvalitéer bättre kan tas om hand än vad den föreslagna planen gör, framför allt genom att ge naturen en större och mer framträdande roll. Genom att genomgående sänka husens höjd blir husen mindre dominerande till naturens och trädens fördel.

Med hänsyn till såväl den bakomliggande grönskan och till 1950-talsbebyggelsen bör flerbostadshusen ha en byggnadshöjd och våningsantal motsvarande de befintliga flerbostadshusen i korsningen Tyska Bottens Väg-Dalgången- Mälarblick.

Det är mycket positivt att det förlagts utfartsförbud på en övervägande del utmed Tyska Bottens Väg. På så vis möjliggörs det att förgårdsmark med träd och grönska sparas/växer upp ut med gatan. Av samma anledning är det positivt att det är släpp mellan husen och att träd intill de blåklassade husen har försetts med n1-bestämmelse.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

Skönhetsrådet tillstyrker förslag med nedanstående erinran gällande gestaltning. Rådet önskar vidare byggloven remitterade i senare skede.

Arkitekturen karaktäriseras av en tydligt femtiotalinspirerad arkitektur, välanpassad i sin grundläggande gestaltning, men har illustrerats med en färgsättning som är främmande i området. Tilläggen med radhus och flerbostadshus ska förhålla sig något närmare den karaktär som redan råder utan att bli pastischer. Radhusen skulle mycket väl kunna få en mer gestaltad och mindre repetitiv utformning där individualiteten rangas i detaljer snarare än olika färger och i sak bättre rangar femtiotalarkitekturens styrka än bara i yta.

För flerbostadshusen bör gestaltningen mot platsbildningen omstuderas till ett mer slutet hörn som likt gestaltningen i arkitekturen på motsatt sida Tyska Bottens Väg omsluter och inte reser sig mot korsningen. Flerbostadshusets möte med den tillkommande radhuslängan ska omstuderas så att skalorna möts på ett mindre dramatiskt sätt, till gagn för gaturummet.

Utbildningsförvaltningen

I Bromma stadsdelsnämndsområde finns ett behov som motsvarar cirka sex nya grundskolor fram till 2040, framtaget i arbetet med Samordnad skolplanering i Stockholm (SamS). Behov av nya skolor

uppstår framförallt i nybyggnadsområden såsom Mariehäll med omnejd, Alviksstrand och Riksby. Utbyggnation planeras på ett antal av stadsdelsnämndsområdets grundskolor.

De berörda radhusen och lägenheterna påverkar inte grundskoleplaneringen i stort, men lokalt får det effekter då den intilliggande skolan inte kan hantera den förväntade ökningen av elever i åk F-3. Det kan bli en tillfällig brist på skolplatser om ett stort antal av de planerade bostäderna blir färdiga före de nya grundskolorna

SISAB

Den intilliggande Nockebyhovsskolan har inget utrymme för att hantera den förväntade ökningen av elevplatser i årskurserna F-3. Utbildningsförvaltningen ser att det kan bli en brist på elevplatser.

Stadsbyggnadsnämndens råd för funktionshindersfrågor
Rådet anser att planen bör se över möjligheten till parkering inom godtagbart avstånd (25 meter).

Stockholms Stads parkerings AB

Stockholm Parkering har inga synpunkter på förslaget.

Övriga remissinstanser

Stockholm Vatten Avfall AB

System för matavfallsinsamling bör anordnas. För flerbostadshusen kan avsedda kärl placeras i soprummet. Kärl och utrustningen för lägenheterna tillhandahålls av Stockholm Vatten och Avfall. Angöringsplats för sopbil ska förläggas i nära anslutning till hämtstället. För god tillgänglighet och arbetsmiljö rekommenderas 10 meter. All avfallshantering vid ny- och ombyggnad ska ske i enlighet med staden riktlinjer ”Projektera och bygg för god avfallshantering”

Ellivio AB

Ellivio vill bli kontaktad angående ekonomiska förutsättningar för flytt av nätstation.

AB Fortum Värme

Fortum Värme har inget att erinra angående denna remiss.

TeliaSonera Skanova Access AB

Skanova har markförlagda teleanläggningar utmed södra sidan av Tyska Bottens Väg samt markförlagda teleanläggningar som korsar detaljplaneområdet. Dessa anläggningar försörjer omkringliggande fastigheter. Skanova önskar att så långt som möjligt behålla

befintliga tele anläggningar i nuvarande läge för att undvika olägenheter och kostnader som uppkommer i sam band med flyttning. Tvingas Skanova vidta undanflyttningsåtgärder eller skydda telekablar för att möjliggöra exploatering förutsätts att den part som initierar åtgärden även bekostar den.

Stockholms Naturskyddsförening

- Radhusen bör helt utgå, de tillför mycket få bostäder till priset av oersättliga skador på en viktig skogsmiljö
- Flerfamiljshusen har fått kritik p.g.a. läget i terrängen och det finns anledning av kommunen att förklara hur de på de två första våningar får en god boendemiljö
- Det är inte acceptabelt att naturmarken inte undersökts i hur stor utsträckning skogsslänten används av barn
- Området bör anses som mycket tryckt, kommunen bör presenteras bevis på hur många procent av befolkningen i lokalområdet som upplever Tyska bottens Väg som otrygg
- Större hänsyn behöver tas till spridningskorridoren för groddjur från Judarskogen mot Mälaren
- De många detaljplanerna i området på naturmark får kumulativa miljöeffekter, således kan aktuell detaljplan antas innebära betydande miljöpåverkan
- Naturinventeringar bör inte förläggas till mars månad då det skapar osäkerheter materialet

Bromma Hembygdsförening, gm Håkan Thulin

Planområdet ligger i en skuggig och fuktig norrslutning med en ekologiskt värdefull granskog. Platsen kan inte anses vara lämplig för bostäder och ett för de boende mycket värdefullt skogsparti försvinner. I föreningens remissvar på det tidigare programförslaget framfördes att flerfamiljshusens höjd borde begränsas till 3 våningar. I det föreliggande detaljplaneförslaget är husen till stora delar 5 våningar höga. Förslaget innebär också en insynsproblematisering beroende på att de befintliga radhusen har helt uppglasade fönsterband.

Planförslaget behöver ändras på följande punkter:

1. Det korta flerbostadshusets översta våning bör utgå. De fyra närmaste radhusen blir alltför störda av den nya, höga byggnaden. Visuellt behövs det också ett tydligt mellanrum och underordning av byggnadshöjden gentemot det kulturhistoriskt värdefulla, blåklassade radhusområdet.
2. Det långa flerbostadshuset är för tjockt i den västra avslutande delen. Det blir väldigt trångt mellan huset och den branta

sluttningen. Här är dessutom avståndet till radhusen på Mälarblick kort.

3. Ekologiskt är naturområdet närmast Mälarblick en särskilt skyddsvärd spridningskorridor. Utöver värdet av att ursprungliga träd sparas så långt det är möjligt, är det också angeläget att de behålls som insynsskydd.

4. Det skiljer alltför mycket i höjd mellan de nya radhusen och de befintliga tvåvåningshusen längs Tyska Bottens Väg. Det hade varit fördelaktigt med en sänkning av takfoten. Färgsättningen behöver vara lugnare, enhetligare och mera anpassad till den omgivande bebyggelsen.

Sakägare enligt fastighetsförteckning

Ekonomiska Föreningen Ceremonimästaren, (Ek.förCm)

Ek.förCm emotsätter sig starkt att planen genomförs. Fågelskogen med sin värdefulla naturmark med mångfald av djur och växlighet, skövlas och utplånas helt, utan att det görs en miljökonsekvensutredning, vilket är helt oacceptabelt och i strid med plan- och bygglagen.

Planen saknar all respekt för det som utmärker Västra Nockebyhov - bostädernas varsamma inpassning i det kuperade landskapet, för Mälarblick planerad och genomförd av Ulla Bodorff. I den landskapsanalys som genomfördes så sent som 2006 ansågs inte området Mälarblick som lämpligt att förtätas.

I planbeskrivningen synes staden låta sig påverkas i otillbörlig grad av kommersiella exploateringsintressen med uppgivande av den ansvarsfulla helhetssyn på stadens utveckling som invånarna har anledning förvänta av såväl de professionella institutionerna som de styrande politikerna.

Med de fem förtätningsprojekten fördubblas antalet invånare per ytenhet i de berörda kvarteren utan att nödvändiga basala åtgärder för trafik, parkering, dagis och skola planeras. Områdets karaktär, kvalitet och bevarandevärden går helt förlorade samtidigt som de boendes livskvalitet starkt försämras. Planen uppfyller uppenbart inte de krav i Plan- och bygglagen som rör skyddet för miljön samt natur- och kulturvärden.

Till VINSTERNA kan räknas:

- c:a 80 bostäder, 60 lägenheter med bostadsrätt respektive 20 radhus med ägande- eller bostadsrätt.

Till FÖRLUSTERNA kan räknas:

- en radikalt försämrad boendemiljö– i första hand mindre ljus och ökad insyn - för c:a 150 befintliga bostäder Det vill säga dubbelt så många som de som planeras tillkomma.
- ett akut fördärvande av den befintliga stadsbildens karaktär. Inplaceringen av ny bebyggelse mellan de blåklassade 60-talsradhusen på Mälarblick och de grönklassade 50-talshusen utmed Tyska bottens Väg hackar upp den ursprungliga planeringen till oigenkännlighet.
- en påtaglig brist på dagis- och skolplatser. 80 bostäder är förvisso anmärkningsvärt få sett till stadens övergripande mål, men med hänsyn till stadsdelens redan ansträngda beläggning på för- och grundskolor, innebär varje ytterligare förtätning ökad press på dessa verksamheter.
- en utplåning av områdets gröna centrum. Varje grönområde måste sättas i relation till stadsbildens helhet. En översiktskarta visar tydligt den centrala placering som nämnda sluttning har i området. Denna placering tillför värden som går utöver förekomsten av enskilda arter, platsens funktionella betydelse som promenadstråk eller lekplats liksom dess förmåga att erbjuda insynsskydd, fågelsång, eventuellt förbättrad luft med mera. Blotta förekomsten av en sammanhållen grönyta i områdets centrala delar kan knappast överskattas. Avsevärt mer än fåglars kvitter och fredad insyn står på spel.

Om stadsbyggnadskontoret, trots vad som anförts ändå går vidare med bebyggelseplanerna avser föreningen, senast i ett överklagande av detaljplanen, återkomma med argumentation kring de speciella förhållandena för de nio radhusen i Ceremonimästaren med insyn och annat, som gör den föreslagna bebyggelsen mycket olämplig.

Ekonomiska Föreningen Mälarblick (EkFörMB), (Bilagor: stadgar, fotografier, mm)

Tomträtten Storsiren 58, som erbjuder väg och park för radhus och kedjehusbebyggelsen på Mälarblick, har förvaltats sedan bebyggelsen uppfördes 1962/63 av EkFörMB genom dess medlemmar och motsätter sig helt den föreslagna planen, som uppvisar allvarliga brister och innebär oacceptabla effekter. Programsamrådet innehåller en rad påpekanden från viktiga remissinstanser, som nu helt lämnats utan beaktande.

Oacceptabla effekter:

- Fullständig avverkning av hela den värdefulla skog som nu täcker planområdet med c:a 400 träd. Majoriteten av träden är höga och gamla. Skogen utgör en grön lunga centralt i Nockebyhov, den är en viktig spridningskorridor för djur

samt utgör en dokumenterat viktig plats för de omkringboende barnens och vuxnas välmående och rekreation. De boende kallar den Fågelskogen (Hundskogen).

- Betydande miljöpåverkan för hela området. De många detaljplanerna (f.n. fem stycken innebärande ca 500 nya bostäder) i det lilla Nockebyhov med sin naturmark får kumulativa miljöeffekter med betydande oreparabel miljöpåverkan.
- Betydande försämring av den mycket ansträngda situationen för trafik och parkering. Läget har förvärrats på ett helt oacceptabelt sätt genom den förtätning som redan skett. 50 parkeringsplatser försvinner längs Tyska Bottens Väg. Allvarlig instängningseffekt föreligger också då köerna på Drottningholmsvägen och broöppningarna på Nockebybron medför att det blir långa köer på Gubbkärrsvägen.
- En orimlig negativ påverkan på den blåklassade radhusbebyggelsen som får mycket påträngande insyn från den föreslagna bebyggelsen. De kulturskyddade radhusen har stora fönsterväggar som är lika breda som husen. Planen innebär brutal förtätning utan någon som helst anpassning till den blåklassade bebyggelsen med tillhörande markområde på Mälarblick.

Andra brister:

- Förutsättningarna för markanvisningarna är inte uppfyllda vilket diskvalificerar hela den föreslagna bebyggelsen.
- Barnperspektivet är inte erforderligt analyserat. Många barn bor i området och förskola, grundskola och ett särskilt korttidsboende för barn är belägna helt in på skogen. Den täta trafiken ger också problem för barn som inte får plats i Nockebyhovsskolan. Att skolan inte tycks ingå i planeringen överhuvudtaget är skandalöst.

Fågelskogen får inte röras innan en fackmannamässig miljökonsekvensbeskrivning (MKB) utförts för hela västra Nockebyhov. Nockebyhov är föremål för 5 st. detaljplaneärenden. Ytterligare två är på gång. De omfattar endast en sträcka om ca 400 meter längs Gubbkärrsvägen och in i området med Fågelskogen som mittpunkt. För de centrala kvarteren bör planerna betyda en fördubbling av antalet innevånare. I takt med att förtätningen fortskrider blir det allt nödvändigare att kvarvarande grönytor bevaras. Att fullständigt avverka Fågelskogen är en katastrof för området.

Om byggplanerna fortskrider måste föreningens tomträtt utökas så att det i tomträtten ingår erforderlig mark för skötsel och förnyelse av den mur med vägbelysningsstolpar som löper längs Mälarblicksgatan. I tomträttsområdet skall även inkluderas en trädridå för insynsskydd mot radhusbebyggelsen och något slag av skydd för den kulturhistoriska miljön. Ny bebyggelse måste anpassas till den lägre befintliga bebyggelsen och de kulturhistoriska byggnadernas formspråk.

Flerbostadshuset

Byggnadshöjden, 5 våningar, är högre än all annan bebyggelse i närområdet och har en helt annan skala än befintlig bebyggelse på andra sidan gatan. Förslaget behåller väldigt lite naturmark jämfört med befintlig bebyggelses känsliga anpassning till natur och terräng. Det enda positiva som förslaget tillför området är en lokal i bottenvåning mot Tyska Bottens Väg. Förslaget har volymer i olika kulörer och är möjligen tänkt att upplevas som variationsrikt, men kommer sannolikt att uppfattas som ett torftigt och plottrigt försök att få något stort, klumpigt och enkelt byggt att verka intressant. Befintlig bebyggelse karaktäriseras av tydliga väl proportionerade volymer av gedigna material.

Ett smalare 3-våningshus endast längs Tyska Bottens Väg med tydligare relation till gatan och naturen skulle vara ett betydligt bättre och mer känsligt tillägg till området. En sådan byggnad skulle kunna förstärka områdets inneboende kvalitéer och samtidigt tillföra nya bostäder och lokaler.

Vidare har inte redovisats hur angöring till huset i Mälarblicksbacken skulle fungera. Det finns ingen plats att vända bilar. Hänsyn måste också tas till in- och utfart vid Mälarblicksgatan.

Radhusen

Radhusen hamnar nära befintliga radhus på Ferievägen och Mälarblick vilket är negativt för både de nya och de befintliga husen. En viktig del av de blåklassade befintliga radhusens utformning och karaktär är de stora fönstren som blickar ut över skogsslätten.

De nya radhusen skulle tillföra större kvalitéer till befintlig bebyggelse om de var färre i antal. Möjligheten att anordna fler parkeringsplatser skulle skapas. Förslaget visar fem radhus med parkeringsplats på tomtyta där bilen behöver backas ut över gångbana, vilket försämrar trafiksäkerheten. Ett antal

kantstensparkeringsplatser skulle försvinna i ett läge där det redan i dag råder brist på parkeringsplatser.

Plan- och bygglagens bestämmelser

Föreningen hänvisar till PBL 2 kap. 3§, 6§ och 7§ och menar att det är föreningens bestämda uppfattning att stadsbyggnadskontoret inte arbetat utifrån angivna och tvingande bestämmelser. Det är av yttersta vikt för rättssäkerheten och demokratin att korrekt och nödvändigt underlag tas fram så att lagstadgade överväganden enligt plan- och bygglagen kan göras och utgöra underlag för ställningstagande och beslut av de folkvalda politikerna i stadsbyggnadsnämnden. Konsekvenserna av beslut som vilar på bristfälliga underlag blir irreparabla.

Fågelskogen (Hundskogen)

Fågelskogen omfattas av den kulturhistoriskt värdefulla miljö som utpekats i Stockholms översiktsplan vilket innebär att särskild hänsyn ska tas till helhetsmiljön. Vidare har naturmarken i området stora geologiska värden. Stockholms läns kartblad fastställer området såsom riksintresse för naturvård.

Fågelskogen är en värdefull spridningskorridor som löper längs med skogsdelen utefter Mälarblick och EkFörMBs mur samt den delen som löper intill trappen som förbinder radhusen på berget med Tyska Bottens Väg. Spridningskorridoren måste behållas i sin helhet vilket kräver att skogen inte avverkas.

Skogen har även en viktig funktion som en grön inramning för den omkringliggande befintliga bebyggelsen med nödvändigt insynsskydd och skapar livskvalitet och harmoni.

Mälarblicksbebyggelsen

Till radhusen hör mycket små tomter, detta då grundtanken varit att bebyggelsen ska smälta in i den omkringliggande naturmarken. Planerna med avverkning av Fågelskogen och den planerade nya höga bebyggelsen helt intill radhusen innebär en sådan förvanskning och sådana negativa effekter för helhetsbilden på Mälarblick att de kulturhistoriska värdena går förlorade, innebärande att byggnadernas skydd riskeras att omprövas.

Vinkelhuset på fyra till fem våningar skulle bli ett mycket stort problem för i synnerhet den första sammanhängande huskroppen (Mälarblick 6 - 12), som redan idag ligger nedsänkt i förhållande till de övriga husen i området. Vinkelhuset skulle dessutom helt

dominera uppfarten till utsikten som har många besökare från hela Nockebyhov och även av personer som besöker området just för att njuta av utsikten.

Tredimensionella ritningar utvisande hur den nya bebyggelsen ter sig i förhållande till befintliga radhusbebyggelsen saknas i samrådshandlingarna. Hela förfarandet har blivit rättsosäkert och politikerna får inte ett sakligt och underbyggt underlag för sitt kommande beslut i stadsbyggnadsnämnden.

Övrigt

Parkeringsunderskottet i området skapar problem för de boende, för besökare till området och för nyttotrafiken såsom hemtjänstbilar. Hela trafiksituationen måste tas på allvar. Det har skapats en instängningssituation i området, där boende vid trafikintensiva tidpunkter har svårt att komma ut på Drottningholmsvägen med bil. Den angivna trafiksituationen påverkar även nyttotrafiken och buss nr 127 som trafikerar området och går till Brommaplan.

Fågelskogen, som ligger i en fördjupning i norrläge med mycket kraftig vattenavrinning från Mälarblicksmassivet, har tidigare bedömts inte vara lämplig för bebyggelse och i den landskapsanalys som genomfördes så sent som 2006 ansågs inte området Mälarblick som lämpligt att förtätas.

Sammanfattning

Föreningen yrkar i första hand att exploateringen med skövling av Fågelskogen avvisas av skäl som anförts rörande negativa effekter på

- miljön (400 träd, andra växter, djur och deras spridningsvägar)
- barnen (lektytor, förskola, skola, skolvägar)
- trafik och parkering
- den kulturskyddade omgivningen

Föreningen yrkar i andra hand

- att ärendet återremitteras med krav på
- ✓ en professionell och korrekt miljökonsekvensbeskrivning (MKB) enligt PBL
- ✓ en lägre exploateringsgrad, t.ex. den som förordas i programsamrådet med färre radhus, lägre flerfamiljshus, flera parkeringsplatser m.m.
- ✓ en planering som omfattar barnperspektivet med förskola, skola och skolvägar
- ✓ en trovärdig och realistisk trafikplanering

- ✓ en bebyggelse som inordnar sig i den anspråkslösa 50-talsarkitekturen med små åthävor, väl utformade detaljer och omsorgsfullt materialval och ansluter till omgivande bebyggelse
- ✓ en utökning av Storsiren 58

Storsirens samfällighetsförening

Storsirens samfällighetsförening är förvaltare av kallvatten-, spillvatten-, dagvatten-, el- och gasledningar för fastigheterna på adress Mälarblick 6–58. Byggandet kommer att föregås av sprängningar nära samfällighetens blåklassade hus med påtaglig risk för skador på hus och ledningar. Lagstiftningen kring sprängskador ger klen skydd åt den som drabbas: den som får en skada måste påvisa att den som sprängt varit oaktsam eller vårdslös, vilket är mycket svårt. De sprängskador som bevisligen uppstod i kvarteret Ceremonimästaren när huset på Ferievägen 23 byggdes ut minns medlemmar i samfälligheten allt för väl.

Exploateringen med skövling av Fågelskogen avvisas av skäl som anförts rörande negativa effekter på samfällighetens anläggningar. Föreningen har tagit del av yttrande från Ekonomiska föreningen Mälarblick och vill göra det till del av samfällighetens yttrande.

Sakägare

Det är en usel plats att bygga bostäder på (norrsluttning, betongmur, sprängningsarbeten). Varför diskrimineras boende i hyresrätt med att bli av med sin parkeringsplats, det finns bättre område att bygga på. 4 bilagor.

Sakägare

1. Står bakom yttrandet från Ekonomiska Föreningen Mälarblick och yrkar att staden drar tillbaka förslaget att hugga ner Fågelskogen längs Tyska Bottens Väg för att bygga ca 80 bostäder. Om inte, yrkar då att förtroendevalda och tjänstemän ('civil servants') tar sitt ansvar och säkerställer att en byggnation av Nockebyhov tar tillvara på ekologiska och kulturhistoriska värden.

Enligt Plan- och bygglagen är det förbjudet att förvanska särskilt kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. För all bebyggelse inom området gäller varsamhetskravet som innebär att bebyggelsens "särart" och "karaktärsdrag" ska tillvaratas vid ändring eller underhåll. Att skövla Fågelskogen är som att trampa på Ulla Bodorffs minne och hennes unika landskapsplanering. Den breda spridningskorridor som finns mellan Judarskogen och Mälaren

kommer att minska avsevärt med den mur av bebyggelse som önskas ersätta Fågelskogen.

Att område är föremål för 5 detaljplaner kan inte ses som något annat än ett sätt att splittra boende i området, undgå helhetsbedömningar från miljöinstanser vad gäller djurens strövområden mellan Mälaren och Judarns naturreservat, övriga miljökonsekvenser, trafikfrågor, skola och barnomsorg.

- 2. Bevara ett smalt skogsområde av kulturhistoriska, ekologiska och miljömässiga skäl.
- Av demokratiskäl, ta hänsyn till de krav, önskemål och rekommendationer som remissinstanser och sakägare hittills har lyft fram innan en byggnation sker.
- Om byggnation måste ske - bygg snyggt!! Anpassa byggnationen till områdets proportioner och unik blå/grönklassad arkitektur och ställ tuffa krav på lösningarna.

Bilagda fotografier

Sakägare

Är helt emot den föreslagna planen som uppvisar allvarliga brister och innebär oacceptabla effekter och ställer sig till fullo bakom FORUM Nockebyhovs yttrande.

Oacceptabla effekter (lika Ekonomiska Föreningen Mälarblick)

- Fullständig avverkning av hela den värdefulla skog som nu täcker planområdet med c:a 400 träd. Majoriteten av träden är höga och gamla. Skogen utgör en grön lunga centralt i Nockebyhov, den är en viktig spridningskorridor för djur samt utgör en dokumenterat viktig plats för de omkringboende barnens och vuxnas välmående och rekreation. De boende kallar den Fågelskogen (Hundskogen).
- Betydande miljöpåverkan för hela området. De många detaljplanerna (f.n. fem stycken innebärande ca 500 nya bostäder) i det lilla Nockebyhov med sin naturmark får kumulativa miljöeffekter med betydande oreparabel miljöpåverkan.
- Betydande försämring av den mycket ansträngda situationen för trafik och parkering. Läget har förvärrats på ett helt oacceptabelt sätt genom den förtätning som redan skett. 50 parkeringsplatser försvinner längs Tyska Bottens Väg. Allvarlig instängningseffekt föreligger också då köerna på Drottningholmsvägen och broöppningarna på Nockebybron medför att det blir långa köer på Gubbkärrsvägen.

- En orimlig negativ påverkan på den blåklassade radhusbebyggelsen som får mycket påträngande insyn från den föreslagna bebyggelsen. De kulturskyddade radhusen har stora fönsterväggar som är lika breda som husen. Planen innebär brutal förtätning utan någon som helst anpassning till den blåklassade bebyggelsen med tillhörande markområde på Mälarblick.

Andra brister

- Förutsättningarna för markanvisningarna är inte uppfyllda vilket diskvalificerar hela den föreslagna bebyggelsen.
- Barnperspektivet är inte erforderligt analyserat. Många barn bor i området och förskola, grundskola och ett särskilt korttidsboende för barn är belägna helt inpå skogen. Den täta trafiken ger också problem för barn som inte får plats i Nockebyhovsskolan. Att skolan inte tycks ingå i planeringen överhuvudtaget är skandalöst.

Sakägare

Är helt emot den tänkta skövlingen av Fågelskogen och den planerade bebyggelsen på skogens mark och yrkar att staden drar tillbaka förslaget i sin helhet och låter Fågelskogen stå kvar orörd.

Hälsa

Att ha en skog i sin absoluta närhet är bra för hälsan, för kvaliteten på närmiljön och för rekreation. Boende i de allmännyttiga hyresrätterna, bostadsrätterna och radhusen kan tillgodogöras sig hälsovinster av skogen. Att ha en skog nära sin bostad som Fågelskogen är viktigt för små barn och äldre som inte lätt kan ta sig till en stor skog. En skog med träd och buskar som Fågelskogen med ca 400 storgväxta träd och många fler buskar renar luften och fungerar som en ljuddämpare för trafikerade vägar.

Skäl för allmänheten i Stockholm

Att skövla Fågelskogen är som att trampa på Ulla Bodorffs minne och hennes unika landskapsplanering. Stadsmuseet har blåklassat radhusområdet Mälarblick men att ha missat att blåklassa hela området inklusive tomter och den omgivande naturen med skogsremorna runt om är förvånande. Radhusens fönstervägg förutsätter en skog utanför, tas skogen bort förvanskas radhusens kulturvärde.

Blandformer av bostäder insprängda i naturen

Västra Nockebyhov har en stadsplanering från 50- och 60-talen blandformer av bostäder med hyreshus, bostadsrätter, radhus,

kedjehus och villor insprängda i naturen. Debatten idag att minska segregationen hörs ständigt. Att skövla skogen och slå upp modulhus och lyxradhus på 170 kvm på den välbehövliga skogsmarken skulle tippa balansen på integrationen mellan sociala grupper då lyxradhus och bostadsrätter kommer att köpas av välbemedlade.

Parkeringsorättvisor

Om man bygger enligt plan kommer ca 60 parkeringsplatser längs Tyska Bottens Väg att försvinna, resterande avgiftsbeläggas. Där parkerar framför allt boende i de allmännyttiga hyresrätterna. Istället blir det modulhus med parkeringsgarage för deras bilar och lyxradhus med privat parkering.

Trafiksituationen

Staden kan inte å ena sidan bygga för bilberoende som i Nockebyhov och å andra sidan kräva att antalet bilar minskar. Det är motstridiga viljor som inte går ihop. Ska Stockholm bygga i Västerort så gör det nära smidiga kollektivtransporter som ovanpå tunnelbanestationerna på gröna linjen. Där finns massor av outnyttjad smart yta för innevånare utan bil.

Miljön

De stora träden i Fågelskogen finns ingen anledning att fälla. De har rätt att stå där och människor i närheten och skogens biotop behöver dem. Den breda spridningskorridor som finns mellan Judarskogen och Mälaren kommer att minska avsevärt med den mur av bebyggelse som önskas ersätta Fågelskogen. Spridningskorridoren med Fågelskogen som mellanlandning behövs.

Brott mot den demokratiska beslutsprocessen

Sammantaget ändras miljön i området avsevärt och därigenom krävs en Miljökonsekvensbeskrivning vilket inte finns framtagen i dagsläget. Att staden försöker kupa igenom flera små detaljplaneändringar för att undvika att göra en Miljökonsekvensbeskrivning är upprörande. Att demokratiaspekten i att politiska beslut inte får inkräkta på den enskilda människans fri och rättigheter och naturens rättigheter är mycket viktig.

Sakägare

1. Närboende hade önskat att samrådsmötet hade hållits i en lokal närmre planområdet samt att protokoll förts vid mötet att ta del av efteråt samt undrade varför detta möte hade en moderator till skillnad från samrådsmötet som gällde planen vid Gubbkärrsvägen.

Att frånga och helt negligera medborgarnas demokratiska rätt i samhälle ifrågasätts. Förslaget struntar blankt i boendemiljön med viktigt djurliv och ekologiska värden. Underlaget är inte tillräckligt genomarbetat samtidigt som information undanhålles medborgare.

Följande kommentarer och allvarliga slutsatser gällande stadsbyggnadskontorets agerande bör beslutsfattare/politiker ta hänsyn till:

Stadsbyggnadskontoret tar inte hänsyn till de boendes åsikter, de lyssnar ej på de boende, följaktligen råder ingen demokrati för boende på Mälarblick. De boendes tidigare synpunkter genom Nockebyhovs Forum 's arbete ignoreras alltsedan 90-talet när dessutom Byggforskningsrådet satsade pengar. En omfattande enkät genomfördes. Dess resultat och slutsatser har inte hörtsammats. Området för byggnationen utvidgas hela tiden och tydligen endast beroende på ekonomiska påtryckningar och ekonomiska intressen från byggherrarna. Bostäder har byggts vid Drottningholmsvägen innan Nockebybron (på höger sida) och i korsningen mellan Gubbkärrsvägen och Dalgången. Hur mycket tål området?

Framförda fakta och åsikter från boende negligeras:

- Ekologiska värden och djurliv (fåglar, rådjur, harar, groddjur, insekter). Handlingar beträffande djurliv som undanhålls vid visning av skisser över den tänkta byggnationen vid samråd är mycket allvarligt. Spridningskorridorer mot naturreservatet Judarskogen finns ej i egentlig mening.
- När det gäller konsulternas arbete gällande miljökonsekvenser så är dessa rapporter intetsägande. Ställning tas inte i någon riktning. Detta medför att dessa skrifter är totalt värdelösa, för alla parter, även för beslutsfattare/politikerna.
- Trafiksituationen är inte uppdaterad. Det kommer att bli ett totalt kaos för de boende längs Gubbkärrsvägen under rusningstiderna på morgonen och på eftermiddag-kväll. Tillkommande garageplatser kommer inte att räcka.
- Hur blir det med boendemiljön om man genomför ytterligare byggnation beträffande bilavgaser?
- Var ska alla barnfamiljer vara? Vad ska alla barn gå i skola? Barnfamiljer tvingas att gå långt för att hämta sin bil. Var ska bilen parkeras? Familjer ska tvingas att cykla och ta bussen. Detta skulle uppnås genom parkeringsavgifter.

- Arkitekterna har låtit rita efter tycke och smak. Var kommer det estetiska in någonstans?
- Till de föreslagna husens höjd mot den privata Mälarblicksgatan samt närheten till de privata tomterna och muren tas inte tillräcklig hänsyn. Nybyggnationen smälter inte in i boendebilden. För ateljéerna mot Fågelskogen blir detta en katastrof för boendemiljön.

2. Upprop och insamling av namnunderskrifter, ca 400 st.

”Rädda Fågelskogen i Nockebyhov! Vi som skriver under denna protestskrivelse anser:

- att skogen ska bevaras i sin helhet,
- att skogen har stora ekologiska värden, vilket också dokumenterats i tidigare utredningar och bekräftats av Naturskyddsföreningen,
- att skogen har mycket stor betydelse för oss boende i området, då den är lätt tillgänglig med en stig som funnits sedan området bebyggdes på 1950-talet och som används dagligen av både barn och vuxna,
- att barnen i området ska få fortsätta att använda skogen för lek,
- att en avverkning av skogen med den omfattande bebyggelsen utplånar de miljömässiga värdena i området och att dessa förlorade värden inte går att kompenseras eller återskapas samt
- att stadsbyggnadskontoret i enlighet med plan- och bygglagen beslutar om att genomföra en miljökonsekvensbeskrivning (MKB).”

Sakägare

Sakägare som med utgångspunkt från miljön samt natur- och kulturvärden hänvisar till PBL:s aktuella lagbestämmelser 2 kap. 3 §, 6 § och 7 §.

1. Nedhuggandet av Fågelskogen strider mot vad som i PBL sägs om hänsyn till naturvärden. Skövlingen av skogen förstör utan tvivel boendemiljön för många och i förening med den föreslagna bebyggelsen får också anses innebära en betydande miljöpåverkan, jfr 4 kap. 34 § PBL. Om skogen huggs ner, försvinner fågellivet i området. Träden renar från avgaser, tar upp koldioxider och ger syre. Boende i närområdet promenerar i skogen, inte bara boende på Mälarblick och inte endast de som rastar sina hundar.

2 Den föreslagna bebyggelsen kan inte anses förenlig med PBL:s krav på hänsynstagande till kulturvärden. Den föreslagna bebyggelsen kommer på grund av sin karaktär (oavsett färgsättningen på radhusen) och närheten till husen på nedre

Ferievägen och Mälarblicksgatan att inverka negativt på dessas kulturvärde och vara negativa för stadsbilden.

3 De föreslagna husen kommer att ligga för nära husen på Ferievägen 4 – 20 och delar av Mälarblicksgatan. Husen på Ferievägen 4 – 20 har tomt på baksidan ett stycke ut i Fågelskogen. Tre av husen har en uteplats på baksidan. Innanför finns ett rum med högt i tak, hel fönstervägg upp till tak och furuplankor på golvet, i ritningar benämnt ateljérum. Detta kommer att spolieras genom skövlingen av skogen och den föreslagna bebyggelsen. Byggandet kommer att föregås av sprängningar med påtaglig risk för skador på husen.

Vid tidigare bedömningar av berörda myndigheter har det ansetts olämpligt att bygga på platsen på grund av norrläget och den lägre nivån jämfört med husen på Mälarblick. Det är anmärkningsvärt att det nu anses lämpligt att bygga på platsen.

Kompletterande synpunkter:

Det är rent förskräckligt att hugga ner (skövla) hela Fågelskogen (Hundskogen) för att bygga ett antal radhus, för övrigt hus som saknar stil och god smak. Skogen har flera goda ändamål som skulle spolieras ifall förslaget genomfördes. Förslaget ger uttryck för dåligt omdöme och hänsynslöshet. Genomförandet skulle innebära ett övergrepp mot naturen och alla boende i Nockebyhov, inte enbart de som bor intill skogen.

Sakägare

Nybyggnation i Fågelskogen går stick i stäv mot den kulturmärkning som gäller för det enhetliga radhusområdet på Mälarblickshöjden. Stöder yttrandet från Ekonomiska Föreningen Mälarblick.

Sakägare

Att bygga ett 5 våningshus ca 20 meter från den befintliga radhuslängan är oacceptabelt. Genom att ta bort huset i backen upp mot Mälarblick öppnas det upp och delar av den befintliga skogen kan bevaras och de K-märkta radhusen stå fritt. Om inte så måste avståndet öka samt höjden minska till som mest tre våningar. Det är viktigt för platsen och naturlivet att bevara gamla träd och skogar som formar detta område för både djur och natur.

Sakägare

Förslaget tar inte hänsyn till områdets karaktär, vare sig byggnadsmässigt eller miljömässigt. Detta förslag står i stor konflikt mot de kulturhistoriska värden som finns och att den så kallade vinsten av 80 bostäder inte väger upp det som kommer att förstöras med förslaget.

Miljö

I förslaget framgår att Fågelskogen kommer att utplånas. Endast en handfull träd sparas. Fågelskogen är ett litet men ytterst viktigt grönparti i området då det fungerar som en spridningskorridor från Judarskogen ner till Gubbkärrsskogen och Mälaren. Byggnaderna som uppförs kommer att bilda en hög och tät mur som helt spärrar av djurens väg och spridningsmöjligheter. Planen lever inte upp till krav för miljö, djur och natur i området, inte heller är en miljökonsekvensbeskrivning gjord.

Den arkitektoniska helheten

Förslaget saknar helhetssyn. Ett antal detaljplaner presenteras. I förslaget används två olika arkitektfirmor som ej är synkroniserade. Byggnaderna i förslaget är inte samstämmiga med vare sig befintlig bebyggelse eller med varandra och strider klart mot områdets historiska karaktär. Det högsta huset är placerat i hörnet längs Mälarblick/Tyska Bottens Väg och där är också radhusen på Mälarblicksgatan som lägst och de låga tidigare arbetarbostäderna på Mälarblick 1-17 kommer att bli helt skymda. Förslaget i helhet är en arkitektonisk katastrof. Att anlita olika arkitektbyråer som inte kommunicerar sinsemellan eller tar hänsyn till tidigare utformning av området är ett hån mot de som ritade området. Nockebyhov tar med råge sitt ansvar för stadens förtätning genom redan antagna planer i området.

Vald plats

Platsen för bebyggelsen är illa vald. Fågelskogen ligger i en fördjupning i norrläge med mycket kraftig vattenavrinning från Mälarblicksmassivet har tidigare bedömts inte vara lämplig för bebyggelse. Bebyggelsen kommer att ligga i en brant norrsluttning (fördjupning mellan Mälarblicksmassivet och berget Gubbkärrsbacken) och hamnar i skugga från berget med muren och befintlig radhusbebyggelse. I den landskapsanalys som genomfördes 2006 ansågs inte området Mälarblick som lämpligt att förtätas.

Yrkar

Yrkar i första hand att exploateringen med skövling av Fågelskogen avvisas av skäl som anförts rörande negativa effekter på:

- barnen (lektytor, förskola, skola, skolvägar)
- trafik och parkering
- miljön (400 träd, andra växter, djur och deras spridningsvägar)
- den kulturskyddade omgivningen.

Om staden trots de negativa effekterna går vidare med planeringen har vi ett andrahandsyrkande att ärendet återremitteras med krav på:

- en lägre exploateringsgrad, t.ex. den som förordas i programsamrådet med färre radhus, lägre flerfamiljshus, flera parkeringsplatser m.m.
- en professionell och korrekt miljökonsekvensbeskrivning (MKB) enligt PBL
- en planering som omfattar barnperspektivet med förskola, skola och skolvägar
- en trovärdig och realistisk trafikplanering
- en bebyggelse som inordnar sig i den anspråkslösa 50-talsarkitekturen med små åthävor, väl utformade detaljer och omsorgsfullt materialval och ansluter till omgivande bebyggelse.

Vi har tagit del av yttrande från Ekonomiska föreningen Mälarblick och vill göra det till del av vårt yttrande.

Sakägare

Hur det blir med parkering längs med Tyska Bottens Väg? Eftersom det inte finns några andra parkeringsmöjligheter kommer det att sänka värdet drastiskt på föreningens lägenheter om det inte längre kommer gå att parkera längs vägen. Bredda vägen så att det går att stå på föreningens sida istället för på den andra som idag. Inget emot själva bostäderna.

Sakägare

Yttrandet från ekonomiska föreningen Ceremonimästaren görs till del av detta yttrande.

Bristfälligt och ensidigt formulerat underlag, i vilket fördjupade och väldokumenterade analyser vad gäller förutsättningarna för genomförandet helt saknas.

Djur och växtlighet:

Området Fågelskogen utgör en viktig biotop i området och tjänar som tillflykt för de djur som dagligen passerar - ekorrar, rävar, rådjur samt mängder av fågelarter.

Detta i ett område som särskilt utformats av landskapsarkitekt och som bidragit till bevarandet av det aktiva djurlivet i samklang med växtligheten.

Barnperspektivet:

Barnkonsekvenser för hur projektet kommer att påverka barnen saknas helt. Då detta projekt utgör ett av flera i området, behöver en vidare helhetsanalys formos. Skolbyggnaden saknar helt tomma ytor idag. Även de få förskolor som finns i området har tillräckligt barnunderlag. Med förhöjd mängd bilar ökar riskerna starkt för händelser i form av olyckor med barn.

Biltrafiken:

Total frånvaro av analys kring hur antalet parkeringsplatser ska räckta till och vad man tänker att de bilar som hör till allmännyttans hyreslägenheter i flerbostadshusen på Tyska Bottens Väg ska parkera om radhusen byggs. Lösningen kan bli att bilar ställs på andra platser och ökar riskerna för en säker vardag för barnen.

Sakägare

Hur kommer förskole - och skolgång säkras för de nyinflyttade och befintliga boende? Det är redan proppfullt i Nockebyhovsskolan med 30 barn i klasserna. Kommer det byggas nya skolor och förskolor?

Sakägare

Stoppa planförslaget. Det vore det rätta sättet att ta ansvar för områdets karaktär, på samma sätt som blåklassningen av Mälarblick innebär att de boende ålagts att bevara inte bara själva husens arkitektur, utan också den tidstypiska markplaneringen och växtligheten i området.

1. Att den förlorade skogen kommer att kompenseras med en ny "park" i anslutning till trappan mellan Tyska Bottens Väg och Mälarblick går helt emot Ulla Bodorffs tanke, där naturen gav förutsättningarna, och de mänskligt skapade inslagen byggde på följsamhet och lyhördhet.
2. De nya radhusens västra sektion är mycket olyckligt placerad i förhållande till radhusen på Ferievägen. Dessa hus, som präglats av ateljéfönster ut mot den skog som enligt planen ska huggas ner, får nu en helt förändrad karaktär. Ett bygge medför att en fantastisk utsikt byts ut mot en vidöppen insyn.
3. Flerfamiljshusen i korsningen är mycket okänsligt utformade och placerade. De är högre, bredare, större – där helheten är rejält uppskalad jämfört den subtilt smäckra femtio- och sextiotalsarkitekturen runtomkring. De nya husen visar ett helt annat linjespel, fullt

av vinklar och prång. Det är bara dumt att påstå att någon skulle ha försökt "anpassa" dessa hus för att passa in just här.

Om planeringen fortskrider så stryk radhusen väster om trappan/gångvägen mellan Tyska Bottens Väg och Mälarblick/Ferievägen samt flerfamiljshusen i korsningen ur planen. Ersätt flerfamiljshusen med radhus utmed Tyska Bottens Väg.

Sakägare

Framför bestörtning över stadsbyggnadskontorets kapitulerande gentemot politiker och byggherrar. Norra Djurgårdsstaden och de pågående bostadsbyggena vid Norra station för tankarna längre tillbaka än 1800-talet. Medeltida städers mörka gränder ligger närmast till hands. Låt stadsplanerare ta fram gedigna och genomarbetade förslag och gå därefter till byggherrar!

Den nya bebyggelsen förstör områdets karaktär, fastigheten Nockebyhov 2:22 är en usel plats att bygga på och naturvärdena för västra Nockebyhov är så stora att exploateringen inte ska ske.

De blåklassade radhusen längs med Mälarblick gavs ytterst små tomter då dessa skulle ses i ett öppet sammanhang med Fågelskogen (Hundskogen), berget och dess växtlighet. Inga förändringar av radhusen får ske pga. blåklassningen, medan områdets karaktär får ändras helt och hållet genom att nya bostäder uppförs i fem plan. Radhusens stora fönster kommer att ge insyn i stället för som var tänkt utblickar. Uppförandet av flerbostadshus och radhus i tre plan på 20 meters avstånd måste betraktas som betydande olägenhet mot bakgrund av att blåklassningen av radhusen omöjliggör utbyte mot mindre fönster eller andra förändringar av fönstren.

Skogen ligger i en kraftig norrsluttnings som slutar tvärt i en betongmur. Ovanför muren reser sig radhusen i tre plan. Om den nya bebyggelsens ljusförhållanden skrivs positivt i planbeskrivningen. Men det långa flerbostadshuset nås av direkt solljus under högsommaren endast från lunchtid till tidig kväll. Vår och höst räcker solen inte fram mer än vid lunchtid. Balkonger, uteplatser och barnens utevistelsegård kommer således ligga i skugga. Detta får anses vara svaga ljusförhållanden.

Naturvärdena i Fågelskogen är större än vad som framgår vid en översiktlig betraktelse. Användningen inleds av morgontidiga hundägare, följs av ryggsäcksbärande skolbarn, som ser Fågelskogen som en mer spännande väg till skolan än trottoaren, för att

under förmiddagen återgå som promenadväg för hundägarna. Från fönstren syns vårtidiga blåsippor som övergår i vitsippor för att avslutas av liljekonvaljernas blomning.

Boendes iakttagelser av fåglar och djur samt växter och träd finns förtecknade i en bilaga till denna skrivelse. Fågelskogens funktion som tvärgående spridningsområde är värdefull. Däggdjur, kräldjur och fåglar kan sommartid röra sig från den varma sydslutningen vid Mälaren till en mer skuggig, fuktig och undanskymd plats i Fågelskogen och tillbaka igen vid andra änden av Fågelskogen. Effekterna av de genomförda byggprojekteten och de kommande måste belysas i en MKB och ett nytt samrådsförfarande genomföras. Paddor och grodor ses ofta under den varma årstiden. Många boende har sett fladdermöss. Enbart detta faktum är en anledning till en kartläggning inom ramen för en MKB.

Tillägg till yttrandet:

Om flerbostadshus och radhus ska genomföras är följande viktigt:

- Antalet våningsplan och därmed bygghöjden ska minska för att motsvara våningsplan och bygghöjd på befintliga närliggande flerbostadshus.
- Flerbostadshusen fortsättning upp mot Mälarblick ska tas bort eller åtminstone hålla ett längre avstånd till Mälarblicksradhusen.
- Alla träd närmast muren mot Mälarblick ska bevaras.
- Radhusen ska ges lägre bygghöjd och gestaltas och färgsättas i harmoni med de befintliga radhusen på Mälarblick samt med annan närliggande bebyggelse.
- Utformning ska göras om så att fler parkeringsplatser skapas. Parkering i backen upp mot Mälarblick på den sida som vetter mot flerbostadshus kommer, framför allt vintertid, att ställa till stora problem och bör inte tillåtas.

Sakägare

Det första allmänintresset att bevaka här, har ingen egen röst och de är de djur som använder skogen för passage från Judarskogen till Mälaren. För att säkerställa trovärdigheten i den demokratiska processen, och för att medborgarna ska lita på politiker och tjänstemän behövs en oberoende miljökonsekvensbeskrivning och se till att ordna avlopp för sommarbostäderna från 1910-talet som ligger öster om Ängbybadet.

Miljö och ekologi

Listar projekt som färdigställts, pågår eller är kommande som visar för Västra Nockebyhov en förtätning med 486 bostadslägenheter, varav 170 bostadslägenheter är på planeringsstadiet. Området ligger

nära Judarskogen, ett Natura-2000 område, i en grön kil med spridningsvägar till och ifrån Mälarstranden och Gubbkärrsskogen. 486 bostäder är en brutal förtätning som kommer att bli en barriär genom hela västra Nockebyhov och försvåra den viktiga spridningen.

Att ta ned en halv skog för att 20 familjer skall få radhus på en bruttoyta på 192 plus förråd 6 kvadratmeter känns inte som Sbk utnyttjar marken effektivt. Stockholms yta måste växa i förhållande till att befolkningen ökar. Att samarbeta med grannkommuner borde vara ytterst viktigt när innevånarantalet växer.

Skogen har högt rekreativvärde och den används för kontemplativa promenader, pulshöjande promenader, fågelsång, jaktområde för katter, djurbegravningsplats, hundrastning, svamp- och bärplockning, lek, stressreduktion och naturskådning inne från bostäderna. Skogen är en skyddsbarriär mot avgaser, vägpartiklar och buller från Drottningholmsvägen, Gubbkärrsvägen och Nockebybron där det ibland är långa köer. Tallskogen bidrar till god luft kvalitet.

Barnperspektivet

Lek i ”riktig” natur ger barn ett intresse för naturen, vanor som följer dem hela livet. Fågelskogen används dagligen som skolväg för skol och förskolebarn och deras föräldrar. Skolan och förskolor i området erbjuder naturlärande, utflykter och lek på plats i skogen. Här kan man stanna upp och titta på en ekorre eller försöka höra vilket träd spillkråkan sitter i. Det är dessa stunder som skapar barns naturintresse. Många av områdets barn har varit med och arbetat med att ta fram lappar med meddelande i ”jag bryr mig om ett träd” aktionen.

I planarbetet har inte följande aspekter tagits på allvar och utretts på ett adekvat sätt.

- Den svåra parkerings- och trafiksituationen samt begränsningen i framkomlighet för sopbilar och utryckningsfordon i området.
- Miljökonsekvenserna av att i princip samtliga träd i Fågelskogen/Hundskogen avverkas; för djurlivet (skogen är en spridningskorridor för bl.a. fåglar, fladdermöss groddjur, kräldjur och ekorrar), människorna samt vattenavrinningen då den planerade bebyggelsen ligger i norrläge i en sänka med Mälarblicksberget som fond, förlusten av rekreativområde. Det begränsade dagsljuset p.g.a. den kuperade terrängen.
- Barnperspektivet har inte utretts och övervägts.

- Insynsproblematiken för befintlig bebyggelse och planerad bebyggelse då i princip inga träd sparas och p.g.a. rådande topografi.
- Effekten av den nya bebyggelsen på områdets dokumenterade värdefulla karaktär.
- Radhusen på Mälarblick har stora fönsterpartier mot norr (Fågelskogen), husen blir med sitt utsatta läge på berget utsatta för väder och vind som de idag skyddas från av träden, kommer att leda till ökad energiförbrukning för uppvärmning.
- Att den mark som avses bebyggas är olämplig för bebyggelse p.g.a. att den ligger i en brant norrsluttning som slutar i en hög mur och ovanför den reser sig radhusen i tre plan. Detta betyder djup skugga från befintliga radhus på Mälarblick (Mälarblicksberget) samt kraftig vattenavrinning från Mälarblicksberget ner till den aktuella marken. Därutöver konstateras att parkeringsfrågan inte är löst på ett godtagbart sätt.

Står även bakom Ekonomiska Föreningen Mälarblicks yttrande samt Forum Nockebyhovs yttrande.

Sakägare

En unik Stockholmsmiljö förstörs. Om staden går vidare med planerna att bygga sexvåningshus i Fågelskogen kommer en del av Stockholms stadsbild att försvinna. Staden får inte bli fartblind. Bygget kommer att riva 400 träd och radera ut en hel stadsplanering. Områdets karaktär förändras i grunden, sexvåningshusen harmonierar inte med den omgivande trevåningsmiljön, ett helt skogsparti - Nockebyhovs gröna lunga - skövlas. Boende i hyresrätterna förlorar sina parkeringsplatser till lyxradhusen. Avståndet mellan de k-märkta radhusen och nybygget är bara 20 meter. Fågelskogen är en viktig pedagogisk miljö och förskolan har haft flera projekt som tagit plats i skogen där de barnen observerar fåglar och andra djur. Att skogen skulle ha ett begränsat rekreativvärde är helt gripet ur luften.

Sakägare

Detaljplaneförslaget utgör ett avsevärt och skadligt ingrepp i en välfungerande stadsdel med utomordentliga kvaliteter. Att bygga enligt förslaget ger en förlust av nytta som är väsentligt mycket större än den allmänna vinsten av att bebygga. Naturvärden och stadsbild påverkas starkt negativt till förfång för allmänintresset. Detaljplanen och det sätt som den tagits fram på visar inte respekt för väsentliga värden som finns i Nockebyhov. Ta ett helhetsgrepp istället för att ”snuttifiera” så viktiga saker som bostadsbyggande som bör ha värden som håller i generationer. Hänvisar till yttrandet

sammanställt av Ekonomiska Föreningen Mälarblick, mars 2017.
Härmed lämnas ytterligare synpunkter.

Miljökonsekvenser

Förslaget bryter mot intentionerna i Plan- och bygglagens 2 kap. 3 §, 6 § och 7 §. Genom att splittra upp området Nockebyhov i flera mindre delar försöker planerna undgå kravet på att göra en korrekt och professionell miljökonsekvensanalys i enlighet med vad lagen föreskriver. I planen förvanskas begrepp genom att kalla en trappa uppför ett berg för parkområde samt ange en vinkel vid en entré till ett av flerbostadshusen för en del av ett torg. Den vinkel som avses ligger i nordost och tillför därför inte något värde för de boende i området. Torget kommer att hamna i skugga större delen av dagen.

Förutom de synnerligen höga värden som utgör grunden för stadens ställningstagande till att blåklassa Mälarblick enligt kulturminneslagen och Plan- och bygglagen (PBL) är området i övrigt känsligt anpassat till naturen och innehåller subtila kvaliteter. Det saknas en professionell miljökonsekvensanalys!

Trafikkonsekvenser

Den trafikanalys som har gjorts av staden är undermålig. Det råder stora och svåra trafikproblem och parkeringsbrister i området. Om man kommer från väster på Gubbkärrsvägen och ska in på Dalgången får man också sitta i långa köer om man inte tar sig in på smågator med många barn på väg till och från skola eller olika aktiviteter i området. Det blir mycket trafikfarligt för barnen. Tyska Bottens Väg har blivit en smitväg för att komma till Västerled via Grönviksvägen. Trafiksituationen i området beskrivs inte och den parkeringsutredning som gjorts stämmer inte med verkligheten. Detta försvårar för remissinstanser och sakägare att lämna synpunkter utifrån ett faktabaserat helhetsunderlag. Hur ska barnen i området säkert kunna ta sig till skola och aktiviteter med bussar på Tyska Bottens Väg som enligt detaljplanen ska bli smalare?

Normerande ljusutredning

Bygg inte huskroppen i Mälarblicksbacken. Den ljusutredning som har gjorts är endast beräknad och ger inte en rättvis bild av konsekvenserna för ljusförhållanden. Speciellt olämpligt för fastigheterna Mälarblick 6-12 som kommer få en huskropp helt inpå och vilken dessutom kommer byggas högre än radhusen. Insynen kommer bli mycket nära och besvärande. Gör insyns-, skugg- samt solutredningar i november, december, januari samt februari på plats. Om denna stora byggnad inte byggs kommer de nya bostäderna

längs Tyska botten väg få bättre ljusförhållanden i ost till syd. Idén med ett torg är helt onödig då det finns ett litet centrum vid Nockebybron.

Sakägare

Är helt emot den planerade bebyggelsen i planområdet, kallat Fågelskogen (tidigare Hundskogen) och hänvisar till yttranden från Storsiren 58 - Ekonomiska Föreningen Mälarblick, Ceremonimästaren 11 – 12 - Ekonomiska Föreningen Ceremonimästaren och Ceremonimästaren 9 - Torkel Gregow särskilt på vad som där sägs om:

- oacceptabel miljöpåverkan genom skogens skövling (det sista större skogspartiet i centrala Nockebyhov med c:a 400 träd)
- oacceptabel försämring av förhållandena för trafik och parkering
- exceptionell ökning av antalet invånare i centrala Nockebyhov (fördubbling!)
- den bristande hänsynen till barnperspektivet (lek-yta, dagis, skola, skolväg)
- det påtagliga behovet av en formellt och sakligt korrekt miljökonsekvensbeskrivning (MKB) enligt PBL
- den bristande överensstämmelsen i planen med markanvisningarna, programplanen och stadens inriktningsbeslut för området
- det undermåliga hänsynstagandet till områdets karaktär med omgivande befintlig kulturskyddad bebyggelse

Byggandet kommer att föregås av sprängningar nära de blåklassade husen med påtaglig risk för skador på husen. Lagstiftningen kring sprängskador ger klen skydd åt den som drabbas.

De nya radhusen kommer att ligga på alltför kort avstånd till husen i Ceremonimästaren 2 – 10. Alla de nio husen har tomt mot norr ett tiotal meter ut i Fågelskogen. Särskilt drabbade av insynsproblem blir Ceremonimästaren 8 – 10 som dessutom har ett ateljérum mot uteplats med hel fönstervägg. Hela idén med ett ateljérum mot norr fördärras. Den park som planeras nedanför trappan från Mälarblick bör förläggas till skogen nedanför husen med ateljérum i stället varvid skogen där kan bevaras i hög grad. Marken nedanför trappan och garagebyggnaden på Ceremonimästaren 11 – 12 kan då bebyggas i stället. Ett annat alternativ är att de planerade radhusen nedanför ateljéhusen ersätts med ett lågt parkeringshus utan fönster mot söder och alltså utan insyn i ateljéhusen.

Vid tidigare bedömningar har det ansetts olämpligt att bygga på platsen på grund av norrläget, vattenföringen och den lägre nivån

jämfört med husen på Mälarblick. Det är anmärkningsvärt att det nu anses lämpligt att bygga på platsen. Planen innebär stora nackdelar för områdets barn och för trafik och parkering samt så stora ingrepp i områdets karaktär, kvalitet och bevarandevärden att dessa helt går förlorade. En miljökonsekvensbeskrivning enligt PBL måste göras.

Sakägare

Fågelintresserade närboende som önskar att Fågelskogen kunde skyddas för sitt rika artutbud av fram för allt fåglar såsom nötskrikor, hackspettar, duvor, falkar, rödhake, steglits, gulspurv, tofsmes, lövsångare, sidensvans och trastar. Dessa arter har en möjlighet att röra sig från Kyrksjön, Judanreservatet, in i Nockebyhov samt vidare ut mot Mälaröarna. Denna värdefulla gröna oas utgör en viktig del i att behålla artlivet i och kring bostadsområden. Att ha möjligheten att ta ut barn och finna naturen så nära det egna boende är fantastiskt.

Sakägare

Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) är inte utförd. Nockebyhovs exploateringen är uppdelat i fem olika delprojekt. Med sammanlagda projekt blir miljöpåverkan enorm för både djur, människor och växtlighet. Yrkar på att hela projektet skall avskrivas, då tidigare beslut är tagna på felaktiga eller otillräckliga fakta.

Barn: Befintlig skola är fylld, befintliga förskolor är fyllda, intensifierad trafik med fler boende i området, kräver åtgärder för att säkerställa barnen i områdets skolväg.

Trafik: Fler boende i redan ansträngd trafikmiljö, i plan breddning av Tyska Bottens Väg. Att komma till och från denna väg, är inte med i planen. Parkering i området, nya platser är med i planen för nybyggnation. Att ett 30-tal befintliga platser tas bort för de som redan bor i området kompenseras inte med nya.

Miljö: Skövling av en biotop för att uppföra radhus med uteplats i söderläge är en bedräglig skönmålning. Uteplatserna kommer att ligga i skugga den mesta tiden av året, platsen är sedan tidigare utdömd för bebyggelse för sitt skuggiga läge, avrinning från berget och skuggningen består inte i huvudsak av träden, på branten ovanför de tilltänkta radhusen finns befintlig bebyggelse i tre våningar som starkt bidrar till skugga. Att ödelägga hela områdets varsamt och noga planerade arkitektur innefattande mark och bebyggelse som till och med givit befintlig bebyggelse blåklassning som existerar i symbios med naturen runt omkring.

Yttrandet från ekonomiska föreningen Storsiren läggs till detta yttrande.

Sakägare

Yttrande från ekonomiska föreningen Mälarblick görs till del av yttrandet.

Är helt emot den planerade bebyggelsen och hänvisar till följande synpunkter:

- Oacceptabel miljöpåverkan genom skogens skövling (det sista större skogspartiet i centrala Nockebyhov med c:a 400 träd). Skogen har ett myllrande fågelliv där både hackspett och sidensvansar är ett stort inslag. Fridlysta blåsippor är också ett inslag under vår/sommar.
- Oacceptabel försämring av förhållandena för trafik och parkering. Området kommer få fler boende och färre parkeringsmöjligheter. Redan idag råder brist på parkeringar.
- Exceptionell ökning av antalet invånare i centrala Nockebyhov då detta är en av flera detaljplaner och någon helhetssyn verkar inte ha tagits.
- Den bristande hänsynen till barnperspektivet (lek-yta, dagis, skola, skolväg). Redan idag Nockebyhovsskolan fullbelagd.
- Det påtagliga behovet av en formellt och sakligt korrekt miljökonsekvensbeskrivning (MKB).
- Den bristande överensstämmelsen i planen med markanvisningarna, programplanen och stadens inriktningsbeslut för området.
- Det undermåliga hänsynstagandet till områdets karaktär med omgivande befintlig kulturskyddad bebyggelse.
- Byggandet - om det kommer till stånd - kommer uppenbarligen att föregås av sprängningar nära blåklassade hus med påtaglig risk för skador på husen.
- Vid tidigare bedömningar av berörda myndigheter och andra har det ansetts olämpligt att bygga på platsen bl.a. på grund av norrläget, vattenföringen och den lägre nivån jämfört med husen på Mälarblick.

Sakägare

Som närboende emotsätter vi oss starkt att planen genomförs.

Planen innebär att hela Fågelskogen med c:a 400 träd utplånas och i stället ersätts med ett monstruöst femvåningshus. Flera av radhusen kommer att få denna nybyggnation rakt nedanför med katastrofala konsekvenser för ljus och insyn som följd. Dessutom saknar planen all respekt för det som utmärker Mälarblick - bostädernas varsamma inpassning i det kuperade landskapet.

Sakägare

Yttrande från Ekonomiska föreningen Mälarblick görs till del av detta yttrande.

Ekonomi har gått före samhällsansvar och de byggherrar som fått markanvisning har fått för stor makt över programmets utformning. Nockebyhov har delats in i flera mindre delar. Det gör det svårt för sakägare, beslutsfattare och remissinstanser att ta ställning till den totala påverkan för området när det gäller trafik, samhällsservice och barnperspektiv.

Planbeskrivningen underkänns, då den är bristfälligt underbyggd. En ny genomlyst och långsiktigt plan på hur förtätning ska gå till för Nockebyhov krävs. Boverkets skrift 'Rätt tätt - En idéskrift om förtätning städer och orter', ska beaktas. Den lyfter fram viktiga aspekter vid planering.

- Hur ljudmiljön förändras när skog ersätts av byggnader där ljud studsar mellan huskroppar.
- Hur dagvattenavrinning sker när skog och markmiljö ersätts med hårda ytor.
- Nockebyhovens karaktär som område gör att Fågelskogen måste betraktas som parkområde och fyller en viktig funktion för såväl boende som den biologiska mångfalden. Hur Fågelskogen som rekreationsområde ska ersättas saknas.

Sakägare

Är helt emot den planerade bebyggelsen i Fågelskogen (tidigare Hundskogen) och ansluter till yttranden från 1) Storsiren 58 - Ekonomiska Föreningen Mälarblick, Ceremonimästaren 11 – 12, Ekonomiska Föreningen Ceremonimästaren och sakägaren Ceremonimästaren 9, Torkel Gregow.

Rekreativa och ekologiska värden

I planbeskrivningen står "Området har gröna kvaliteter men bedöms ha begränsade rekreativa och ekologiska värden." vilket är direkt felaktigt. Barnen njuter av skogen med dess blåsippor, fåglar, ekorrar, rådjur, paddor, och många andra av naturens gåvor de får uppleva. En skövling av Fågelskogen bryter mot 2 kap 7 § PBL genom att en sådan skulle frånta barnen och de vuxna i området, en lämplig plats för lek, motion och annan utevistelse.

Insyn och ljusinsläpp

De nya radhusen skulle komma att ligga på alltför kort avstånd till husen i Ceremonimästaren 2 – 10. Alla de nio husen har tomt mot norr ett tiotal meter ut mot Fågelskogen. Alla skulle drabbas av minskat ljusinsläpp och påträngande insyn. Särskilt drabbade av insynsproblem och förlust av ljusinsläpp, blir de hus som har uteplatser på norrsidan – i synnerhet de tre hus - Ceremonimästaren

8 – 10 - som dessutom har ett ateljérum mot uteplats och skog, rum med högt i tak och hel fönstervägg.

Med hänvisning till de föreslagna husens inkräktande placering, skövling av fågelskogen, och rubbande av Ulla Bodorffs genomarbetade landskapsarkitektur i det nu blåklassade området, uppfylls inte kraven i 2 kap. 3 § eller 6 § PBL avseende estetiskt utformning, stads- och landskapsbilden och bebyggelseområdets särskilda historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden.

Sakägare

Närboende som är emot att planen genomförs. Förslaget bryter mot de miljö- samt natur- och kulturvärden som Plan- och Bygglagen (PBL) värnar om. Detaljplanen skulle innebära en fullständig avverkning av hela den värdefulla skogen som av de boende kallas Fågelskogen (även ibland kallad för Hundskogen). Skogen har ca 400 träd, varav majoriteten är mycket höga och gamla. Den utgör en mycket viktig spridningskorridor för bl.a. groddjur samt utgör en dokumenterat viktig plats för de omkringboende barnens och vuxnas välmående och rekreation.

Ett stort antal parkeringsplatser skulle försvinna. En redan allvarlig trafiksituation förvärras. Ingen hänsyn har tagits till att skolor och förskolor inte har möjlighet att ta emot fler elever/barn. Ingen adekvat konsekvensanalys av detaljplanen har kunna presenteras. I det fall en noggrann konsekvensanalys skulle ha genomförts är det mycket sannolikt att slutsatsen skulle bli att ett genomförande av detaljplanen innebär irreparabla effekter på miljö samt natur- och kulturvärden och vara i strid med Plan- och Bygglagen.

Sakägare

Ett genomförande av planen skulle innebära en fullständig skövling av Fågelskogen (även ibland kallad för Hundskogen). En skog med ca 400 träd, varav majoriteten är mycket höga och gamla. En skog med stor variation av djur som t ex groddjur, fladdermöss, olika arter av hackspett och finkar, näktergal, havsörn, pärluggla, ekorrar, rådjur och räv och som utgör en mycket viktig spridningskorridor för nämnda arter. En dokumenterat viktig plats för de omkringboende barnens och vuxnas välmående och rekreation.

Ingen hänsyn har tagits till vad effekterna av planen skulle ha på en redan ansträngd trafiksituation, för få parkeringsplatser samt skolor och förskolor utan kapacitet att ta emot fler barn.

Planen stämmer dåligt överens med de miljö-, natur- och kulturvärden som Plan och Bygglagen (PBL) värnar om. Att genomföra planen utifrån bristande konsekvensanalys (t ex har inte någon miljökonsekvensutredning genomförts) är helt oacceptabelt och strider mot PBL.

Sakägare

I det lilla skogspartiet huserar rävar, rådjur, hackspettar och även människor på promenad ibland. I skogen står också ett antal döda träd som ibland får för sig att falla omkull. Kommunen kontaktades med en fråga om det möjligen gick att gallra bland de träd som stod nära tomter eftersom det kunde finnas risk att något träd skulle kunna falla på ett olyckligt sätt och skada någon. Någon gallring eller röjning var det inte tal om då de döda träden var mycket viktiga för fåglarna i området. Nu verkar det argumentet helt bortblåst. Helt krasst så är det viktigare att tjäna pengar än att bevara fåglar eller skydda från träd som kan falla omkull. Argumenten ändras efter ekonomiska incitament vilket är väldigt tydligt visat av detta exempel och känns väldigt oseriöst.

Trafiksituationen är inte igenomtänkt. Tyska Bottens Väg är full med parkerade bilar en stor del av dygnet (ca 60 st.) och dessa bilar kommer att behöva stå någon annanstans om planerna genomförs. Dessutom tillkommer ännu fler bilar i området. Svaret som gavs på samrådsmötet var att ”p-avgifter kommer att införas i området”. Avgifter ökar inkomsterna till kommunen men ger knappast mer utrymme för de som bor. I en utopisk framtidsvision kanske alla ska cykla året runt.

Ta ett större helhetsgrepp och se inte bara till det politiska uppdraget eller ekonomiska intressen. Exploatera på ännu ej bebyggda områden. Vissa områden, som Mälarblick, har en mycket genomtänkt särprägel där arkitekten har ritat husen efter omgivningarna. Området är tänkt som en helhet vilken försvinner vid planerad byggnation.

Sakägare

Närboende som är starkt oroade för att Västra Nockebyhov delats upp i olika delområden för förtätning utan att se till områdets helhet och den nya bebyggelsens miljöpåverkan. Området brottas sedan många år tillbaka med parkeringsbrist och smala gator som inte medger att två bilar kan mötas. Vägbom i korsningen Gubbkärrsvägen och Drottningholmsvägen, innebär att området blivit smitväg för den trafik på Gubbkärrsvägen som ska in till

centrala Stockholm och vill undvika köerna på Drottningholmsvägen.

Västra Nockebyhov genomgår en förtätning med 486 lägenheter varav 170 är på planeringsstadiet där två samråd nu pågår, en förtätning vid Gubbkärrsvägen och den här aktuella planen vid Tyska Bottens Väg. Den här föreslagna detaljplanen omfattar avverkning av skogsriddan som av de boende kallas för Fågelskogen eller Hundskogen. Denna skog om ca 373 uppväxta gamla (flertalet över 100 år) och höga träd är mycket värdefull som insynsskydd för den omgivande bebyggelsen som är belägen på olika nivåer i detta kuperade bostadsområde. Skogsriddan är även mycket värdefull för den förskola som ansluter till skogen i väst samt det korttidsboende som ligger i anslutning till skogen i öst. I skogen löper en skogspromenad som frekvent används. Skogen är en lekplats för barnen i området. Träden och växterna har nu ytterligare blivit angelägna att bevara med tanke på den miljöbelastning som redan uppförd och beslutad bebyggelse får för området.

De blåklassade radhusen längs med Mälarblick är uppförda 1961-65. Radhusen fick ytterst små tomter då dessa skulle ses i ett öppet sammanhang med Fågelskogen (Hundskogen), berget och dess växtlighet. Vid den tidpunkten var såväl berget som Fågelskogen fredad från bebyggelse. Området är skyddsvärt. Nu föreligger ytterligare bebyggelseplaner utan att adekvata nya utredningar av området i dess helhet gjorts för att bedöma vad detta område tål. Det som pågår nu innebär att hela områdets karaktär förstörs varför noggranna undersökningar och analyser måste göras på sakkunnigt sätt utifrån såväl plan- och bygglagen och gällande miljölagstiftning.

Följande aspekter har inte tagits på allvar och utretts på ett adekvat sätt.

- Den svåra parkerings- och trafiksituationen samt begränsningen i framkomlighet för sopbilar och utryckningsfordon i området.
- Miljökonsekvenserna av att i princip samtliga träd i Fågelskogen/Hundskogen avverkas; för djurlivet (fåglar, fladdermöss och ekorrar), människorna samt vattenavrinningen då den planerade bebyggelsen ligger i norrläge i en sänka med Mälarblicksberget som fond, förlusten av rekreatiomsområdet och det begränsade dagsljuset p.g.a. den kuperade terrängen.
- Barnperspektivet har inte utretts och övervägts.

- Insynsproblematiken för befintlig bebyggelse och planerad bebyggelse då i princip inga träd sparas och p.g.a. rådande topografi.
- Effekten av den nya bebyggelsen på områdets dokumenterade värdefulla karaktär.

Gör yttrande från Ekonomiska Föreningen Mälarblick (Storsiren 58), som stöds till 100 %, till del av yttrandet.

Sakägare

Instämmer med de invändningar som framförts av Ekonomiska föreningen Mälarblick. Varför bygga så oerhört nära befintlig bebyggelse? Denna lilla skog gör ett fantastiskt jobb för att skapa avskildhet från annan bebyggelse, utöver att skogen även är ett flitigt använt område för att rasta hundar.

Bygg istället där Ferievägen ansluter till Gubbkärrsvägen, en sunkig parkering, som sen övergår i kolonilotter och på andra sidan delar som tillhör Ängbybadet, med oklar användning. Eller ta motsvarande yta skog i anspråk av Judarskogen. Då skulle inte minskandet av antal träd bli så stort. Viss bebyggelse i utkanten skulle inte påverka tillgängligheten av Judarskogen nämnvärt.

Boende har behandlats väldigt illa. Priset på bostäderna kommer gå ner väsentligt, vilket är oroande för de som lever med små ekonomiska marginaler. Hoppas på en förändring av dessa planer och inte bli överkörd av stadens politiker och styre.

Sakägare

Den föreslagna nybebyggelsen kommer att förstöra det befintliga bostadsområdet för att den är helt okänslig för de kvaliteter som finns idag. I stället för att boende åt norr har en vacker och skyddande skogsremsa kommer nya hus tätt inpå befintliga. En naturnära förortsmiljö blir en steril stadsmiljö. Förstahandsyrkande är att den föreslagna bebyggelsen utgår helt ur stadens planer. I andra hand yrkas att nedanstående förändringar av förslaget genomförs.

1. Särskilt okänsliga för närmiljön är flervåningshusen. Den lilla rumsbildning - "torg" - kan inte motiveras då nybebyggelsen hamnar onödigt tätt intill Mälarblicksradhusen. Ta bort "torget", flytta det nordligaste nybygget så nära gatan som det går och minska dess höjd samt stryk det sydligaste huset ur planen.
2. Flytta ut radhusen längs Tyska botten så nära gatan som möjligt. Undvik markparkering genom att förse även dessa radhus med

inbyggda garage - något som kännetecknar våra radhus längs den smala Mälarblicksgatan.

3. Trafiksituationen är redan idag mycket besvärlig. De långa köerna ned till korsningen Gubbkärrsvägen/ Drottningholmsvägen orsakar smittrafik på smågatorna. Om Tyska Bottens Väg bebyggs enligt förslaget kommer även denna viktiga områdesgata att belastas hårt av mer genomfartstrafik och parkerade bilar. Det är illa att ingen övergripande lösning av trafiksituationen redovisas. Fungerande trafiklösningar måste säkras innan nybebyggelse genomförs. Att hänvisa till att "staden satsar på cykeltrafiken" är oförskämt

Sakägare

Avvisar förslaget och hänvisar till de brister i planförslaget som nämns i yttrandet från ekonomiska föreningen Mälarblick som också görs till eget yttrande.

Om ett bygge ändå blir aktuellt så är det nödvändigt med en betydligt lägre bygghöjd då insynen i de fönstertäckta radhusen på Mälarblick skulle bli total från ett bygge i den storlek som förslaget visar. Det är också viktigt att så många träd som möjligt sparas och att hög vegetation som skyddar mot insyn planteras där träden inte räcker till. Bilder illustrerar nödvändigheten av betydligt lägre bygghöjd (minskning med minst 1-2 våningar) och skydd mot insyn.

Sakägare

Instämmer med yttrandet från ekonomiska föreningen Mälarblick samt vill tillägga:

1. Storsiren 45 är det radhus som är närmast vinkelhuset upp mot Mälarblick från Tyska bottens väg (20 meter). Med balkonger på gaveln mot radhuset och till samtliga lägenheter mot innergården kan inte radhuset beskrivas på något annat sätt än ett akvarium.
2. Ett stort antal kantstensparkeringar (ca 50) kommer att försvinna. Dessa ersätts med 46 st i garage. Nettot för området är alltså en minskning av antalet parkeringar samtidigt som det totala antalet boende ökar kraftigt.

En skogskorridor bör sparas längs hela flerbostadshusen, flerbostadshusen bör byggas lägre och vinkelhuset bör inte byggas alls. Vinkelhuset är det som överlägset skapar mest olägenhet för omkringboende, det tar bort en viktig spridningskorridor och troligtvis leder byggnationen till att en av de avverkningsskyddade tallarna inte kommer att överleva.

Sakägare

Är kritisk till den planerade byggnationen i skogsområdet längs Tyska Bottens Väg (Fågelskogen/Hundskogen). För de sakliga motiven hänvisas till ett yttrande från Ekonomiska Föreningen Mälarblick. Det vore även från stadens utgångspunkt olyckligt att genomföra en byggnation som så starkt begränsar handlingsutrymmet för generationer framöver.

Sakägare

Låt Fågelskogen vara kvar. Bland träden stillas vinden och luftströmmarna samsas med träden - lugnare luftväxling mellan husen, omgivningen blir behaglig. Skogen dämpar ljud och gör luften frisk. Om skogen fälls och bebyggs kommer vindarna att förstärkas i gaturummet och det blir blåsigt mellan husen. Nyttan av de fåtal lägenheter och radhus som ryms i Fågelskogen väger lätt i jämförelse med nyttan som skogen ger i närhet till natur, lugn och rekreation. Bifogat bilder.

Sakägare

Den nya bebyggelsen och avverkningen av Fågelskogen, som är ett skyddsvärt naturområde, kommer att mycket menligt påverka bebyggelsen på Mälarblick och då särskilt radhusen som idag är väderskyddade och insynsskyddade genom den höga gamla skogen. Oacceptabla effekter:

- Fullständig avverkning av hela den värdefulla skog som nu täcker planområdet med c:a 400 träd. Majoriteten av träden är höga och gamla. Skogen utgör en grön lunga centralt i Nockebyhov, den är en viktig spridningskorridor för djur samt utgör en dokumenterat viktig plats för de omkringboende barnens och vuxnas välmående och rekreation. De boende kallar den Fågelskogen (Hundskogen).
- Betydande miljöpåverkan för hela området. De många detaljplanerna (f.n. fem stycken innebärande ca 500 nya bostäder) i det lilla Nockebyhov med sin naturmark får kumulativa miljöeffekter med betydande oreparabel miljöpåverkan.
- Betydande försämring av den mycket ansträngda situationen för trafik och parkering. Läget har förvärrats på ett helt oacceptabelt sätt genom den förtätning som redan skett. 50 parkeringsplatser försvinner längs Tyska Bottens Väg. Allvarlig instängningseffekt föreligger också då köerna på Drottningholmsvägen och broöppningarna på Nockebybron medför att det blir långa köer på Gubbkärrsvägen.
- En orimlig negativ påverkan på den blåklassade radhusbebyggelsen som får mycket påträngande insyn från

den föreslagna bebyggelsen. De kulturskyddade radhusen har stora fönsterväggar som är lika breda som husen. Planen innebär brutal förtätning utan någon som helst anpassning till den blåklassade bebyggelsen med tillhörande markområde på Mälarblick

Andra brister:

- Förutsättningarna för markanvisningarna är inte uppfyllda vilket diskvalificerar hela den föreslagna bebyggelsen
- Barnperspektivet är inte erforderligt analyserat. Många barn bor i området och förskola, grundskola och ett särskilt korttidsboende för barn är belägna helt inpå skogen. Den täta trafiken ger också problem för barn som inte får plats i Nockebyhovsskolan. Att skolan inte tycks ingå i planeringen överhuvudtaget är skandalöst

Yrkar i första hand att exploateringen med skövling av Fågelskogen avvisas av skäl som anförts rörande negativa effekter på

- miljön (400 träd, andra växter, djur och deras spridningsvägar)
- barnen (lektytor, förskola, skola, skolvägar)
- trafik och parkering
- den kulturskyddade omgivningen

Yrkar i andra hand

- att ärendet återremitteras med krav på en professionell och korrekt miljökonsekvensbeskrivning (MKB) enligt PBL, som ska ligga till grund för vidare handläggning

Övriga, ej sakägare

FORUM Nockebyhov

Under de senaste åren, inklusive pågående byggnation och beslutade projekt, har mer än 300 bostäder tillkommit i Nockebyhov. Det är en förtätning med 30-40%. Det nu aktuella förslaget skulle innebära ytterligare ca 80 bostäder. Det gör det omöjligt att få ett helhetsperspektiv för de boende och remissinstanser när området för programmet delats upp i flera delområden. De 300 nya bostäder som redan byggts eller antagits i detaljplan lyfts överhuvudtaget inte fram i dokumentationen med undantag för vad som benämns ”två mindre bostadshus i Dalgången”.

Stadsbyggnadskontoret har försvårat möjligheten av få ett helhetsperspektiv på behoven i området genom att dels skära ut ett konstlat planområde som exkluderar områden med hög andel nybyggnation, samt att framföra detaljplaner uppdelade, i flera

mindre portioner. Det är mycket svårt och kan uppfattas som vilseledande både för beslutande politiker och remissinstanser att få en samlad bild av miljöpåverkan, barnperspektivet och trafiksituationen när projekten presenteras var för sig och helheten aldrig visas upp samlat inför beslut.

Här ska särskilt en konsekvens av den omfattande exploateringen framhållas, nämligen tillgången till förskola och grundskola i närheten av bostaden. För hela Nockebyhovs framtid att det är angeläget att Borgarrådsberedningen och Kommunstyrelsen ger Stadsbyggnadsnämnden och Utbildningsnämnden i uppdrag att skyndsamt ta fram en områdesplan för hela södra Nockebyhov där lämpliga platser för en utbyggd grundskola utpekats liksom plats för ytterligare förskola. Utbyggnaden av skolan måste hålla jämna steg med den förtätning av området som redan skett och som planeras. Som läget är nu riskerar man att upprepa de misstag som gjorts tidigare när områden byggts ut utan att mark avsatts för grundskolor och förskolor.

FORUM Nockebyhov

FORUM beklagar att programområdet delats upp i olika projekt vilket gör det omöjligt att få ett helhetsperspektiv för de boende och remissinstanser i detaljplanerna. De ca 270 nya bostäder som redan byggts sedan 2012 lyfts överhuvudtaget inte fram i dokumentationen med undantag för vad som benämns ”två mindre bostadshus i Dalgången”.

Liggande planförslag i kombination med de redan byggda lägenheterna ger inte någon helhetsbild av konsekvenserna för:

- Växt- och djurliv där vi önskar en miljökonsekvensbeskrivning. De 270 redan byggda lägenheterna ska tas med i analysen av t.ex. behov av ny skola, påverkan på trafik, parkering och miljö.
- Boendemiljön där utplåningen av Fågelskogen tar bort den direkta närheten till skogsmiljö för hundratals boende. Radhusen på Mälarblick kommer få påträngande insyn. Fågelskogen utgör en avskiljande grön ridå utanför de stora fönstren som vetter mot skogen.
- Trafiksituationen med en redan idag dålig framkomlighet och möjlighet till parkering. Många parkeringsplatser försvinner, ca 60 st inkl 7-dagarsparkeringen. Redan smala gator, där möten inte är möjliga, blir ytterligare trafikerade. Sopbilars och utryckningsfordons framkomlighet bör tas i beaktande.
- Barnperspektivet med en redan idag full skola och fulla förskolor.
- De erkänt höga arkitektoniska värdena i området.

*Flerbostadshuset i hörnan Tyska Bottens**Väg/Dalgången/Mälarblick*

Förslaget anpassar sig inte till områdets övriga bebyggelse gällande byggnadshöjd, relation till natur eller gestaltning. Byggnadshöjden, 5 våningar, är högre än all annan bebyggelse i närområdet och har en helt annan skala än befintlig bebyggelse på andra sidan gatan. Flerbostadshuset kommer att skugga befintliga flerbostadshus närmast Dalgången och har volymer i olika kulörer och kommer sannolikt att uppfattas som försök att få något stort och enkelt byggt att verka intressant. Denna oroliga gestaltsidé relaterar på inget sätt till befintlig bebyggelse som karaktäriseras av tydliga väl proportionerade volymer av gedigna material. Det enda positiva som tillförs området är en eventuell lokal i bottenvåning mot Tyska Bottens Väg.

Radhusen

Radhusen hamnar i vissa fall väldigt nära befintliga radhus på Ferievägen och Mälarblick vilket är negativt för både de nya och de befintliga husen. En viktig del av de befintliga radhusen är de stora fönstren som blickar ut över skogsslätten. När nya hus byggs för nära så förstör det en av de viktigaste kvalitéerna med dessa hus.

Fem av de nya radhusen skulle ha parkeringsplats på tomtyta och behöva backa ut över gångbana vilket skulle försämra trafiksäkerheten i ett läge nära en förskola. Ett stort antal kantstensparkeringsplatser skulle försvinna i ett läge där det redan i dag råder brist på parkeringsplatser.

Fågelskogens vänner

Upprop till boende i Nockebyhov att komma in med synpunkter före den 7 mars 2017. Stadsbyggnadskontoret har fått den felaktiga uppfattningen att skogen endast har begränsade ekologiska värden samt även begränsat värde för rekreation.

Boende i Nockebyhov anser bl a:

- att skogen ska bevaras i sin helhet,
- att skogen har stora ekologiska värden, vilket också dokumenterats i tidigare utredningar och bekräftats av Naturskyddsföreningen,
- att skogen har mycket stor betydelse för oss boende i området, då den är lätt tillgänglig med en stig som funnits sedan området bebyggdes på 1950-talet och som används dagligen av både barn och vuxna,
- att barnen i området ska få fortsätta att använda skogen för lek,

- att en avverkning av skogen med den omfattande bebyggelsen utplånar de miljömässiga värdena i området och att dessa förlorade värden inte går att kompenseras eller återskapas
- att stadsbyggnadskontoret i enlighet med plan- och bygglagen beslutar om att genomföra en miljökonsekvensbeskrivning (MKB).

Närboende

Skogen har stora ekologiska värden och har stor betydelse för boende i området. Gör en miljökonsekvensbeskrivning.

Närboende

Mer olämplig plats att tränga ihop ytterligare en länga med bostäder och radhus i Nockebyhov finns inte. Skogen behövs för att behålla rätt balans. Vilka vill bo i radhus som inte får tillgång till sol? Sprängningsarbeten innebär skador på närliggande bostäder. Barnen går till skolan längs Tyska Bottens Väg. Vart ska barnen och bilarna ta vägen om ett bygge pågår? Vart ska fåglar, djur och hundägare ta vägen? Många känner sig trygga i just denna öppna lilla skog.

Närboende

De eventuella husen får ingen sol, och byggs det högt får de befintliga husen ingen sol. Platsen för bilar är redan minskad efter det att de tre husen har byggts i början på Dalgången. Området är nu tillräckligt förtätat. Närliggande grönområden är viktiga att bevara. Synd om trivselen skulle försvinna genom förtätningen.

Närboende

Fin natur som bör bevaras, nybygget kommer att ligga mycket mörkt med sluttande mark mot byggnaden – stor risk för fuktskador. Trafiksituationen? - redan fullt med bilar.

Närboende

Bebygg inte att skogen längs Tyska Bottens Väg av sex anledningar.

1. De som bor här använder skogen.
2. Den är naturmark.
3. Den är matförråd och reservöverlevnadsplats.
4. Den är insynsskydd.
5. Den ger livskvalitet till området.
6. Områdets karaktär.

Bygg enligt det förslag som Forum Nockebyhov har tagit fram. Där har hänsyn tagits till de boende i området och till de olika aktiviteter som förekommer här.

Bygg inte på naturmark. Det går inte att kompensera genom att plantera träd någon annan stans. En naturskogs komplicerade ekosystem, uppbyggd under flera tiotusentals år kan inte återställas.

Människor i Stockholm lider av trängsel på de allmänna färdmedlen, lider av köerna på vägarna, lider av buller från de många maskinerna i närmiljön, lider av brist på frisk luft och brist på parkeringsplatser, hantverkslokaler och konstnärslokaler samt idrottsplatser, skolor och förskolor, samt boendegemenskap. Bygg lokaler som hantverkare och konstnärer kunde hyra in sig i. Särskilt snickeri och smedja kunde samverka med kolonisterna. De kunde byggas på Tyska Bottens Väg utmed fotbollsplanen vid koloniområdet.

Stäng av Tyska Bottens Väg för genomfart förbi fotbollsplanen. Det skulle medföra en större trygghet för skolbarnen när de ska gå över vägen för att åka pulka i den bästa och säkraste pulkabacken i området. Bussen kan gå förbi på Gubbkärrsvägen och ha hållplats vid varje vägskorsning. Buss 127 kan slå ihop med buss 113 så man kan välja om man vill åka till Brommaplan eller Islandstorget. Bussens nuvarande vändplan kan användas för att släppa av barn som skjutsas till skolan.

Det framkom inte någonting om att de nya husens elförsörjning skulle drivas med solcellstak, fönster och väggar. Ett minimikrav då tekniken gör att det t.o.m. är lönsamt att installera solceller på redan befintliga hustak. Byggmaterial och byggteknik ska vara miljövänliga och husen ska vara anpassade för hållbara energilösningar

Närboende

En ordentligt genomförd miljökonsekvensbeskrivning begärs för att grundligt ta reda på vilka ekologiska och miljö mässiga konsekvenser ett sådant bygge medför. Skogen har ett stort ekologiskt värde samt att den har betydelse för rekreation, lek och vardagsnära naturupplevelser för boende i området.

Om skogen trots allt kan bebyggas bör husen byggas enligt stränga miljökrav och vara plushus för att ha minimal belastning på miljö och klimat och byggas i en stil som smälter in i omgivningen samt förses med gemensamhetslokaler som bjuder in till vardagliga möten för samtliga boende i området så att de medför ett positivt mervärde – alltså inte endast kommersiella lokaler.

Närboende

Parkering

Hur kan/kommer parkeringsproblemen att hanteras? Redan idag är det besvärligt för boende och besökare att hitta parkering. Parkeringssituationen kommer att förvärras ytterligare. Med planerade nybyggen kommer många befintliga parkeringsplatser att försvinna som utmed Tyska Bottens Väg. Med hänvisning till det ökande antalet bostäder bör frågan om parkeringsmöjligheter beaktas och inkluderas redan på planeringsstadiet vid samtliga nybyggen.

Biltrafik

Hur kan/kommer problemet med genomfartstrafik att hanteras? Vägarna inom Nockebyhov används för genomfartstrafik mellan Bergslagsvägen och Drottningholmsvägen. Drottningholmsvägen är tidvis helt igenkorkad. Öppning av Nockebybron förekommer också regelbundet vilket ytterligare försämrar trafikflödet. Byggandet av Förbifart Stockholm kommer att negativt påverka nämnda vägsträckor ytterligare.

Allmänna kommunikationer och utryckningsfordon

Hur kan/kommer problemet med allmänna kommunikationer att lösas och hur kan/kommer man att säkerställa framkomligheten för utryckningsfordon? Redan idag har buss nr 127 tidvis stora problem med att hålla tidtabellen på grund av det stora antalet bilar på Drottningholmsvägen och Gubbkärrsvägen. Med ytterligare bebyggelse, fler boende och fler personbilar kommer detta problem med framkomlighet att öka ytterligare, samtidigt som fler personer blir beroende av kollektivtrafiken

Närboende

Nockebyhov är en av de få platser i Stockholm där naturen fortfarande är vild. Det är höga tallar, bergknallar och vatten. Det är viktigt att låta området få ha kvar sin karaktär, vilket innebär småskaliga byggnader i två-tre plan undanskymda från varandra. Ett högt och framträdande nybyggt flerfamiljshus precis vid uppfarten till Mälarblick förtar den naturupplevelse som turister från såväl Stockholm som andra delar av världen kommit hit för att uppleva. Ta inte för lätt på värdet av befintliga vildvuxna grönområden i Stockholm – för deras betydelse i ett komplext ekosystem och som rekreationsområde för stockholmare som vill höra fågelsång.

Närboende

1. Skogen är en fantastisk lekplats för barn, framförallt yngre barn så att deras föräldrar lättare kan hålla koll. Det finns också ett stort djurliv i skogen som bör bevaras. Avrinningen från berget tar skogen hand om, den fukten kommer skada ett radhusbygge. Bygg på bättre lämpade platser. Låt skogen stå.

2. Barn och vuxna ska lätt kunna vistas i naturen. Låt det som är bra förbli som det är. Låt skogen stå.

Närboende

Det är bedrövligt, att det ska byggas här och förstöras i vårt fina område. Redan 1992 var det tal om att bygga här, men skönhetsrådet beslöt att inte bygga här. Den fina naturen är så viktig för välbefinnandet. Husen förfular området.

Närboende

1. Ålstensskogens förtätning stoppades för att den skogsremsan var för smal, skogsremsan här är smalare och med urusla ljusförhållanden.

2. Det är i dag så ont om p-platser att det är svårt att släppa en om skjuts till träning. Genomfartstrafiken behöver utredas. En trafikanalys, konsekvensbeskrivning, måste göras, så även en miljökonsekvensbeskrivning. Förändringarna är enorma för människor och djur redan nu.

Närboende

Det är en förfärlig plats att bygga på. Skogen ska finnas kvar och bevaras i sin helhet, dels för att skogen används dagligen av boende i området. Barn ska få fortsätta leka där. En bebyggelse skulle utplåna de miljömässiga värdena i området och detta skulle ej gå att kompenseras.

Närboende

Håller tummarna för att bygget inte blir av. Många djur ser man dagligen i den lilla skogsremsan. Inte intresserad av att ha grannar på så nära håll. Boende kommer inte att kunna parkera utanför längre och parkeringsplatser är det inte gott om.

Närboende

Stöder yttrandet från ekonomiska föreningen Mälarblick.

Föreslagen bebyggelse kommer att förstöra samspelet med omgivningen/naturen vilket är ett av de viktiga karaktärsdragen för Mälarblick och området häromkring.

Närboende

Området ska inte bebyggas. Att ha naturmark nära bostäder är fantastiskt. Organiska trädformationer byts nu mot massiva höga huskroppar som inte anpassar sig till den skala övrig bebyggelse har. De nya husen kommer bli högre än befintliga hus på Tyska Bottens Vägs norra sida. Det dagsljus som höst, vinter och vår silas genom grenverken när solen står lågt och når de befintliga husen norr om denna kommer effektivt hindras av huskropparna. Denna förändring är okänslig och tar inte hänsyn till områdets karaktär. Om området bebyggs bör förslaget ritas om så att det får en skala som överensstämmer med nuvarande bebyggelse i höjd och bredd och bearbetas estetiskt. Minska antalet bostäder så att mer av naturmarken bevaras. Skogspartiet bör upplevas som en helhet även efter en förtätning.

För övrigt bör trafik- och parkeringssituationen utredas, redan idag är det trångt på gatorna i Nockebyhov och svårt att hitta parkeringsplats.

Barnperspektivet måste beaktas. Naturmark för lek i närområdet är viktigt och skolsituationen måste lösas.

En miljökonsekvensbeskrivning för hela Nockebyhov bör göras.
Bromma 20170307

Närboende

Bygg inte här! Norrsluttning är uselt! Om träden försvinner vart ska fukt och regn ta vägen? Hur ersätts parkeringsplatser? Vad händer med alla vilda djur? Varför så otroligt fula hus som inte alls passar in i miljön? Bygg på området mellan Ferievägen och Ängby Camping i stället.

Närboende

Fler bostäder behövs, men det som planeras längs Tyska Bottens Väg och Mälarblick är ett skämt. Både utseendemässigt och placeringen. I ett redan fullt område är den lilla remsan av skog en härlig lekplats för både barn och djur (rådjur och räv). Sprängningar när husen vid Dalgången byggdes har lämnat "minnen" i form av sprickor i väggar och tak. Pastellmönster gör saken än värre. Hur blir det med biltrafik, parkering, barnomsorg, miljöpåverkan och kollektivtrafik?

Närboende

Det är fel, att bebygga den återstående delen av skogsmarken längs Tyska Bottens Väg, som utgör ett väsentligt inslag i områdets karaktär och naturvärden. Så som bebyggelsen har presenterats kommer dessutom avsevärda problem att uppstå vad gäller parkeringsutrymmen och trafikförhållanden längs Tyska Bottens

Väg. Yttrandet från Ekonomiska Föreningen Mälarblick ingår i detta yttrande.

Närboende

Det är en förolämpning mot boende i Nockebyhov att hugga ner hela Hundskogen och bygga alldeles för många och för höga hus där. Varför bygga flera våningar högre än befintliga intilliggande hus? De nya radhusen skulle inte få en gnutta sol. Vem vill bo i ständig skugga? Förstör inte! Visa hänsyn! Och förtäta med finess.

Hundskogen är den enda natur vi kan promenera i när det är mörkt, då det inte finns någon belysning vare sig vid Mälarpromenaden eller i Judarskogen. Alla träd behövs för att rena luften från utsläppen från all trafik som ska ut på Ekerö.

Vid Ängby camping, är det lämpligare att bygga, med hänsyn till villorna på höjden. Det skulle dessutom bidra till säkerheten i området, då den delen är mörk och obebyggd.

Närboende

Är helt emot den planerade bebyggelsen i planområdet kallat Fågelskogen (tidigare Hundskogen) och hänvisar till argumentation i yttranden från: sakägaren Storsiren 58 - Ekonomiska Föreningen Mälarblick samt Ekonomiska Föreningen Ceremonimästaren.

Planbeskrivningen strider mot gällande översiktsplan genom att den underlåter att redovisa de avvägningar och konsekvenser som förslaget innebär med avseende på kulturmiljö och kulturhistoria. Planbeskrivningen är otillräcklig för att kunna tjäna som underlag för planprocessen, detta särskilt med hänsyn till planområdets kulturhistoriska värden. Att förslagen är otillräckligt underbyggda är uppenbart för envar som känner områdets kärnvärden.

Att öka befolkningsunderlaget i stadsdelen med c:a femtio procent, genom bebyggande av kulturminnesskyddad miljö med arkitektur som är främmande för området, är det obegripligt att kunna hävda att den planerade verksamheten inte medför ”väsentlig påverkan på miljö, kulturarv eller människors hälsa”.

Skulle planprocessen tillåtas fortlöpa utan att ovanstående brister åtgärdas, anser vi att befintlig kulturhistorisk klassificering bör hävas för området Mälarblick eftersom denna skyddsmärkning därmed förlorat allt praktiskt värde – för riket, staden och närområdet.

Närboende

1. Förskräckligt att avverka ca 400 träd för att bygga ca 80 bostäder – en skog med gamla granar med undervegetation. Alltså ingen liten småskog.
2. Detta går stick i stäv med k-märkningen 2010 där det sägs att särskild hänsyn ska tas till byggnader och helhetsmiljön.
3. Platsen är helt olämplig för bostäder. Brant mörk norrsida.
4. Medför försämring av luften. Träden ger fukt, svalka och renar från avgaser.
5. Fågelliv och djurliv försvinner helt. Här syns räv flera gånger i veckan, då och då grävlingar samt fladdermöss p g a gamla granar.

Närboende

Arkitektur och områdets karaktär

Byggplanerna berör en känslig miljö med bebyggelse av särskilt kulturhistoriskt värde vars karaktär med enhetlig 50-tals bebyggelse skulle gå förlorad. Hela området är ett kulturminne med en unik markbearbetning av den kunniga landskapsarkitekten Ulla Bodorff. De skissade radhusen och höghuset är inte anpassade till områdets karaktär vad beträffar utformning och färgsättning.

Ekologiska värden

En hel skog planeras att skövlas vilket skulle ge en betydande miljöpåverkan. Fågelskogen har stor betydelse för spridningen av djur mellan Judarn och Gubbkärsskogen. Självklart måste i första hand byggprojekten granskas vad gäller ekologiska värden och en miljökonsekvensbeskrivning göras.

Trafik

Redan nu är trafiksituationen problematisk. Parkerade bilar längs med Dalgången och Tyska Bottens Väg gör det omöjligt för bilar att mötas. Ska man ta bort ett stort antal parkeringsplatser för de boende i hyresrätt och i stället bygga privata parkeringar för de boende i lyxradhus på skogsmark?

Skola

I byggplanerna nämns inte lågstadieskolan, som redan nu är otillräcklig. Hur ska alla nyinflyttade barn få plats? Barnens skolväg måste också säkras.

En droppe mot bostadsbristen

Förtätningen ska avhjälpa bostadsbristen säger man. Men då förslår det inte långt med ett antal radhus, de fyller snarast syftet att berika byggherrarna och kommer bara att kunna köpas av

höginkomsttagare. Kräv i stället att det byggs hyreslägenheter till överkomligt pris. Hyreshus skulle ge större utdelning och kan placeras i ett mindre känsligt område än detta.

Närboende

Det är mycket svårt att hitta en sämre vald plats än Fågelskogen för ny bebyggelse. Beslutsfattarna tar inte någon som helst hänsyn till människor, djur eller natur. Två korta filmer från Fågelskogen på [länk](#).

Närboende

Protesterar mot bygget, kommer att ligga i mörker och fukt. Allt fågel- och djurliv kommer att försvinna och parkeringsplatser, likaså utsikten över gröna träd. Det blir insyn i stället. Bygg längre västerut, campingplatsen är perfekt.

Närboende

Ser frågan om byggplanerna i Nockebyhov från ett demokratiperspektiv och från ett perspektiv som rör kvaliteten på de byggnader som föreslås. Det är en medborgerlig plikt att säkra demokratin på alla nivåer som att säkra kvaliteten i det beslut som fattas om nybyggnation i Nockebyhov. Viktigt att politikerna, tjänstemännen och de som bor i området och de som vill bygga i området tar ansvar för att det demokratiska samtalet blir konstruktivt.

Det behövs en oberoende miljökonsekvensbeskrivning som visar att naturintressen är tillgodosedda. Nya byggnader bör anpassas så att allmänintresset tillgodoses på ett sätt som bevarar den unikt höga folkhemskvaliteten i befintligt byggnation och landskapsarkitektur, samt visar respekt för de som skulle bo närmast de nya byggnaderna.

Det första misstaget med det föreslagna flerfamiljshuset är att ta upp de befintliga indragna hörnen i de nya husen för att därigenom skapa ett torg, en floskel så intellektuellt och estetisk pinsam. Den nya bebyggelsen ska anpassas efter Mälarblicksområdet eftersom det har den högsta klassningen. Bygg radhus fram till korsningen med Mälarblicksbacken, eller avstå helt från att bygga. Det föreslagna flerfamiljshuset framstår som vårdslöst. Det får enorm inverkan på de Mälarblicksradhus som ligger närmast utan att fördenskull uppnå stora andra kvaliteter. Ta bort flerfamiljshuset, eller bygg radhus hela vägen. De föreslagna radhusen håller en estetisk kvalitet som svarar väl upp mot Mälarblicksområdet, men

behöver kompletteras med en tvåvåningsvariant där så är nödvändigt för att värna de boendes integritet.

Närboende

Området är av kulturhistoriskt intresse och präglas av den fina blandningen av natur och bostäder. Att bygga radhus med "tomter" i den skuggiga slänten känns som att lura blivande spekulanter. Den fina miljö som finns tappas helt sin ursprungliga karaktär och nu boende i området blir totalt överkörda.

Om det nu ändå ska byggas bör de nya husen ha samma karaktär som övriga bostäder i området t.ex. som andra sidan av Tyska Bottens Väg eller som radhusen på Utflyktsvägen och att de sänks i höjd för att skona miljön. Parkeringsplatser?

Närboende

Att bygga så omfattande bostäder på platsen är ett ingrepp på miljön eftersom en skog med 400 träd kommer att huggas ner. Skogen borde bevaras eftersom den har ekologiska värden för djur och fåglar och eftersom den har stor betydelse för boende i området. Den fungerar som en grön kil och går inte att återskapa eller kompenseras. Att skogen endast skulle ha begränsat ekologiskt värde för människor och djur. Vad grundar sig den uppfattningen på? Har byggbolaget verkligen gjort en grundläggande miljökonsekvensutredning? Byggplanerna verkar vara förhastade och illa genomtänkta.

Närboende

Skogen är viktig för boende och ur ekologisk synpunkt dokumenterat värdefull. Barn promenerar dagligen till och från förskolan och upptäcker och lär sig inte bara motorik utan även om vårt ekosystem. Denna plats är ytterst olämplig att bebygga, en skuggig sluttning med stor avrinning. Måste finnas bättre ställen som är möjliga att projektera, där förskolor, skolor och tillräckligt med parkeringar också är inräknade.

Området har redan en ansträngd trafik-, parkerings-, förskole-, och skolsituation. En stor parkering rivs. Förskolan på Tyska Bottens Väg är proppfull och har inte plats för fler barn. Radhusen skulle ur estetisk synpunkt dra ner områdets charm, rosa, lila, ljusblått!?

Närboende

Låt den ur miljö- och natursynpunkt värdefulla skogsremsan vara kvar. Förstör inte ett fint turistområde med ytterligare bebyggelse. Hänvisar till kända argument som redan framförts.

Närboende

Skogen är välbehövlig för närboende barn vilka inte gärna kan skickas över den vältrafikerade Gubbkärrsvägen för oövervakad lek i reservatet. F ö bör det växt- och djurliv som frodas vid denna "norrsida" vägas mot ev. fördel med lokalisering just hit av den tänkta bebyggelsen.

Närboende

Skogen bör ej rivas. Skogen har ett ekologiskt värde och utgör en viktig plats för djurlivet och för rekreation. Ytterligare bostäder ger fler bilar med negativ miljöpåverkan.

Närboende

Starkt orolig för vad som är på väg att hända i vårt bostadsområde. Skogen har ett mycket stort ekologiskt skyddsvärde. Den är viktig för närboende. Barn får se naturen i sin närhet under hela året. Barnen får träna via lek sin motorik i sin vardag. Sedan de nya husen byggdes vid Gubbkärrsvägen och Nockeby backe har det bara blivit fler och större bilar som kör på dessa vägar. Här finns inga bevakade övergångsställen och det är dåligt belyst längs med vägarna. Detta måste ses över! Ingen konsekvensanalys vad gäller trafiksituationen har gjorts. Gör också en miljökonsekvensbeskrivning.

Bebyggelse på Tyska Bottens Väg är gulklassad och på Mälarblicksberget blåklassad. En stig i skogen som leder upp till dessa områden har funnits där sedan 1950- talet. Att avverka en skog för ny bebyggelse skulle utplåna miljömässiga värden som inte går att kompensera eller återskapa. Ta ansvar och stoppa bygget.

Närboende

Yttrandet från ekonomiska föreningen Mälarblick och görs till privat yttrande.

Närboende

Det är tråkigt och grymt elakt att bygga i skogen. Var ska barn och djur vara? De boende behöver skogen mer än vad staden behöver bostäder.

Närboende

Eva Penravaara, Tyska Bottens Väg 56A, 168 41 Bromma
Djurlivet i skogen behöver vara kvar. Dessa 400 träd har stått här i minst 100 år, luften blir sämre om träden tas bort. Det finns andra ställen att bygga hus på.

Närboende

Instämmer med yttrandet från Ekonomiska Föreningen Mälarblick. Bygg inte i Fågelskogen. Nockebyhov har sedan 2012 förtätats med mer än 270 lägenheter och det finns planer på *ytterligare* kraftig förtätning utöver de 80 bostäderna i Fågelskogen. I takt med att området förtätats runtomkring har skogens värde ökat markant.

Detta område i brant norrlutning, har tidigare förkastats för byggnation. För att kunna få ned något dagsljus till bostäderna, måste tydligen hela skogen avverkas. En skog som är en central del av områdets karaktär och som har stora ekologiska värden, framförallt som spridningskorridor för djuren. Den används av både barn och oss vuxna och inte bara de allra närmast boende. Delar av Ängby campingområde är lämpligare att bebygga.

Framkomligheten och parkeringsmöjligheterna, som blivit betydligt sämre de senaste 5 åren. Med nybygget, som får parkering, försvinner ett stort antal parkeringsplatser för de redan boende i området.

Närboende

Flera boende, 80+ och även 90+, använder skogsslingan till promenad, hundrastning, plocka blommor och Karljohansvamp. Vi har alla föräldrar som blir gamla.

Närboende

I området växer ett stort antal mycket gamla träd och marken täcks under våren av fridlysta blåsippor. Att träd och blåsippor försvinner är bekymmersamt. Bygg istället hela vägen längst Gubbkärrsvägen, på Ängbybadssidan. Bygg ihop Nockebyhov med Ängby och Blackeberg samt att förbättra kollektivtrafiken med hjälp av en förlängning av Nockebybanan som inte fastnar i bilköer. Radhusen borde inte byggas. Bygg de två flerfamiljshusen med parkering under husen så bevaras stora delar av naturen. Hälften bostadsrätter och hälften hyresrätter för blandad bebyggelse. Lös parkering för övriga genom att belägga gatuparkering med registreringskrav samt avgifter i hela Nockebyhov.

Närboende

Bra projekt och bra idéer. Mycket belysning behövs. Större bevakning krävs då många kommer från olika länder med olika beteenden.

Närboende

Det unika med Nockebyhov är närheten till naturen, det här projektet förstör det som gör Nockebyhov så fint. . Det finns gått

om andra platser, så som längre bort mot Johan Tillanders väg, där passar nybygge även in estetiskt.

Närboende

Protesterar starkt mot ytterligare förtätning i Nockebyhov. Varför är vissa områden mer heliga än andra? Stoppa detta!

Närboende

Det finns många argument varför man inte bör bygga på och hugga ner "Fågelskogen". Tidigare har planerna fallit på att det inte känns lämpligt på grund av norrläget, tomtens utformning, betongmuren, miljö, djurlivet och inte minst arkitekturen. Nu känns det som alla argument plötsligt bortblåsta. Det finns ett massivt motstånd mot att göra inverkan på området som kommer att bli bestående för evigt. Området är unikt med sina små hus välplanerat pittoreskt och med de arkitektritade radhusen på Mälarblick som är skyddsmärkta. Nu planeras förskräckliga hus som inte alls passar i områdets karaktär, som kommer att skugga och förstöra området. Arkitektstuderande från hela världen kommer till Mälarblick för att se på detta välplanerade område med sin unika karaktär. Förstör inte detta område med fula hus som får en stor inverkan på miljö och djurliv.

Närboende

Protestera å det bestämdaste mot planerna på rivning av Fågelskogen och nybyggnation. Skogen, som har stora ekologiska värden, ska bevaras i sin helhet. Skogen har stor betydelse för boende i området, är lätt tillgänglig och används dagligen av både barn och vuxna. Förlorade värden går inte att kompenseras eller återskapas. Förutom alla fåglar passerar andra djur - rådjur, räv och harar. Besluta i enlighet med plan- och bygglagen att genomföra en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Nockebyhov är redan förtätat och det är stora problem med för många bilar och svårt att hitta parkeringsplats. Den anvisade platsen verkar inte vara lämplig för bostäder, då det är mörkt och fuktigt i norrsluttning och inträngat mellan en betongmur och vägen.

Närboende

Rör inte skogen. Skogen ska bevaras i sin helhet. Skogen har stora ekologiska värden, vilket också har dokumenterats i tidigare utredningar och bekräftats av Naturskyddsföreningen. Skogen har mycket stor betydelse för oss boende i området, då den är lätt tillgänglig med en stig som funnits sedan området bebyggdes på 1950-talet och som används dagligen av både barn och vuxna. Barnen i området ska få fortsätta att använda skogen för lek. En avverkning av skogen med den omfattande bebyggelsen utplånar de miljömässiga värdena i området och att dessa förlorade värden inte

går att kompenseras eller återskapas. Genomför en miljökonsekvensbeskrivning!

Närboende

Fågelskogen ska bevaras som den är med rådjur, ekorrar, fåglar och räv. Nya husen skuggar. Långa bilköer kommer att bli värre, då fungerar inte bussen. Vart ska allt vatten som träden suger upp ta vägen?

Närboende

Det räcker nu, grönområdet måste vara kvar för barn och andra. Området är hårt trafikerat, svårt med p-platser (osämja om dessa). Varför öka dessa problem. Bygg på Ängby Camping, det börjar likna ett getto.

Närboende

Rör inte skogen! En stor brist på helikopterperspektiv. Detta byggprojekt slår sönder ett väl balanserat och fungerande område. Fula radhus, är det ett tivoli eller nöjespark, rosa, ljusgrönt och lila? Område är redan förtätat av alla nya lägenheter i Nockeby backe, Terrass och Lunden. Med alla dessa nya lägenheter har Nockebyhov redan tagit sin del av förtätningsprocenten. Att hugga ner en hel skog för att bygga en kompakt mur, 12 meter hög, 6 meter bred och 200 meter lång, av bostäder i denna dalgång är inte proportionerligt och smälter inte på något sätt in i området. Att det inte gjorts någon konsekvensanalys vad gäller trafiksituationen, parkeringsplatser, skola och förskola, gör hela projektet omöjligt. Boende har ingen lust att hjälpa till med att byggherrarna skall tjäna stora pengar genom att förstöra området.

På Ängby Camping, Brommas finaste obebyggda sjötomt, kan en helt ny stadsdel projekteras med många fler radhus och lägenheter i fint söder/västerläge. Detta kopplar ihop Södra Ängby med Nockebyhov. Här kan från början planeras för ny större skola och förskola, parkeringsplatser och kommunikationer. Badet ska vara kvar. Viltstråket är intakt eftersom tomten som kan bebyggas är inhägnad med staket i nuläget och alltså inte tillgänglig för några vilda djur. Anarki råder hos de vilda djuren vilka förrirrar sig upp till bostäderna.

Närboende

Vansinne att tvinga in nya hus med skohorn på en så smal sektor. Skapar negativa följdverkningar såsom att 7 dygnsparkeringen försvinner, likaså parkeringarna utefter Tyska Botten Väg fram till Dalgången. Är det trevligt för de boende i dessa nya hus att stirra in i muren som går nedanför radhusen på Mälarblick? Håller denna

mur verkligen för sprängning, för att inte tala om fundamenten till befintliga hus på Mälarblick. Större tryck skapas på Tyska Bottens Väg och Dalgången med följd av högre hastighet och större risk för barn, husdjur och en del äldre med sämre mobilitet.

De hus som byggs är fula, se bara på de nya huskropparna som byggts i början på Dalgången, inte ett uns av försök till att smälta in. Husen på Tyska Bottens Väg blir än mer horribla i färgsättning.

Bygg i stället norr om Ferievägen, västnordväst om Reningsverket på Drottningholmsvägen, i backen syd Gurlitavägen (där ligger också ett litet reningsverk), västnordväst Åkeshovs sporthall och grönområdet mellan Islandstorget och Ängbyplan.

Närboende

Det räcker nu! Det är under all kritik att förtäta. Nockebyhov, trafik, kommunal trafik, skola och natur klarar inte mer. Nockebyhov har varit en byggarbetsplats i många år.

Närboende

Skogen har stor betydelse som balans för vägtrafik och hus. Skogen har ekologiska värden och bör bevaras i sin helhet. Gör en miljökonsekvensbeskrivning!

Närboende

Det finns inte en chans att det går att bygga nya bostäder enligt denna plan utan att det skadar det skogs och djurliv som finns i Fågelskogen. Det rika djurliv som finns här behöver få en lunga att andas i. Barnen uppskattar skogen varje dag för lek, för djuren och för den lilla möjlighet till rörelse utan att beakta biltrafiken på Tyska Bottens Väg och kringliggande gator som redan är intensiv vissa tider på dygnet.

Barnen kan inte förstå varför skogen ska tas bort, den de leker i och som är den enda som finns med alla fåglar, gömställen och andra djur och naturvärden. Det är skandal och så tröttsamt att höra hur stora ekologiska värden inte tas på allvar eller hänsyn till, framför vinster för byggherrar och mål för bostadsplanering. Presentera minst ett argument som är hållbart och övertygande för att utplåna Fågelskogen.

Närboende

1. Närboende som motsätter sig bostadsförslaget och värnar det rika djurlivet och barnens närmiljöer. Förslaget strider emot nya översiktsplanen i det stycket som gäller *"Stockholm ska vara en stad för alla med täta och sammanhållna stadsmiljöer och där*

bebyggelse och grönstruktur samspelar och ger förutsättningar för goda livsmiljöer." Goda livsmiljöer angående gröna ytor (lungor) i direkt anslutning till nuvarande bebyggelse försämras avsevärt. En förtätning innebär mer trafik, vilket ökar risken för barnen i området. Det går att bygga och förtäta på andra platser i länet.

2. Trafikutredningen är inaktuell då p-regler har ändrats. 7-dygnsparkeringen används mycket flitigt av alla boende på Tyska Bottens Väg, Gubbkärrsbacken samt Dalgången. Enligt utredningen skulle den eventuellt kunna ersättas med 5st p-platser vilket inte komma täcka det stora behovet. Den förslagna platsen ligger dold och blir mer utsatt för bilinbrott och stölder än dagens 7-dygnsparkering, som ligger i direkt anslutning till bebyggelsen och med bättre uppsikt. Samma sak gäller förslaget under Nockebybron vilket i sig är ett bra förslag med ersättningsplatser då området ej används. Men även där är bilar utsatta för inbrott/stölder.

2017-02-22 kl. 06.00 stod 51st bilar parkerade på 7-dygnsparkering samt längs med Tyska Bottens Väg. Vart ska dessa bilar parkera efter att nya hus uppförts i området? Intelligande gator är redan idag fulla och det går inte att parkera på dessa. Parkeringsfrågan är undermåligt utredd. Till detta ska man räkna att ca 50-60 parkeringsplatser försvinner i området samtidigt som nya hus medför nya bilar i området. En ekvation som inte går ihop. Barnfamiljer som flyttar in i området kommer ha minst 1 bil/hushåll då många fritidsaktiviteter kräver bilskjuts. Många har sådana yrken som kräver att man har bil i tjänst och därav parkerar på sin bostadsadress.

Karin Norlander
planchef

Peter Lundevall
stadsplanerare